

Poština plačana
Spedizijske in
abbonam. postale
II. grúpo
Tisk.
"Zadrúznátskarsna"
Uredništvo
Via Imbriani 5
Uprava:
Piazza Goldoni 1

LJUDSKI TEDNIK

PRAZNIK 1. MAJA
bo manifestacija
naše enotnosti,
naše borbe za
trden in demokra-
tičen mir

Leto II. - Lir 12. - Jugolir 8. - Din 5. -

Trst, 27. marca 1947

Štev. 60

POSLANSTVO MLADIH SIL

Vsa demokratična mladina po svetu proslavlja drugič po krvavi vojni svetovni Mladinski teden. Pogoji in okoliščine, v katerih živi in deluje danes demokratična mladina, niso povsod enake, kajti napori za utrđitev s krvjo tolikih milijonov mladih življenj izbojevanega mira, so še marsikje po svetu naleteli na ovire, ki zahtevajo novih žrtv, novih herojskih podvigov.

Po krivdi imperialističnih in propadlih političnih avanturistov, ki iščejo za vsako ceno namesto izgubljenih, novih oporišč, še ni povsod zavladal mir. V številnih deželah: Grčiji, Španiji, Palestini, Indiji, Viet Namu, Kitajski in drugod morajo ljudstva, predvsem njihova svobodoljubna mladina še krvaveti, ker so nasprotstva med njihovimi življenjskimi interesi in interesi imperialističnih spekulativov taka, da je predvsem mladini — tudi v najbolj zaslužjenih in ponižanih kolonijah — že davno postalo jasno, da se izplača zanje v krvavem boju tudi umreti. Herojska mladina brani danes tam s svojimi telesi, s svojo krvjo mir in dokazuje, da si je sveta svojega velikega poslanstva, ki ga vrši v interesu vsega človeštva. Mogočne tradicije demokratičnih mladih sil iz uspešne borbe proti fašizmu se nadaljujejo in v tem je tisto jamstvo za lepše in svobodnejše življenje.

To je ena fronta, na kateri vrši demokratična mladina svoje poslanstvo, druga ni krvava v doslovnem pomenu prve, je pa težka in zahteva tudi svoje žrtve. Tu je po zaslugi visoke demokratične zavesti in dobro organiziranega nastopa demokratičnih sil uspelo prepričati mahinacije vojnih izživačev in potisniti nazadnjaške sile v defenzivo, ki jo je treba temeljito izkoristiti. Treba je zavarovati z osvobodilno borbo pridobljene demokratične svobode, ki bodo dopolnjene z novimi, v nadaljni brezkompromisni borbi priborjenimi, zagotovo cvetoč in plodovit razvoj najširših ljudskih množic. Ta prvenstvena naloga se postavlja med drugimi tudi pred mlade demokratične sile našega ozemlja. Proglas demokratične mladine Trsta in ozemlja združuje v sebi vsebino boja in povsem logično poziva v prvi vrsti k najbolj intenzivnemu delu za uveljavljanje miru v svetu. Stvarna praksa iz dvoboja sil na našem ozemlju je jasno pokazala točke, ki pomenijo šibke velike nevarnosti za mir, trdne, popolne pa močno trdnjavo na njegovem braniku. V enotnosti vseh demokratičnih sil, v dvrsti bratski enotnosti predvsem mladine, graditelja srečne bodočnosti, je ta trdnjava. V krepitvi in utrjevanju resničnega snujočega bratstva med italijansko in slovensko mladino se tu postavlja konkretno pred izvedbo osrednja parola mednarodne demokratične mladinske zveze: Mladina vsega sveta, združi se!

Najlepša, največičastnejša proslava našega mladinskega tedna bo v po-

stoteranju naporov za izpolnitev zastavljenih nalog. Herojskim borečim se mladim silam na krvavih frontah bo izvedba naših dolžnosti do človeštva olajšala in skrajšala boj, to se pravi: ohranila bo pri življenju stotisoče mladih ljudi, ki bodo s svojim ustvarjalnim delom na vseh poljih človeškega udejstvovanja skupno z vsemi snujočimi mladimi silami čim hitreje celili rane velikega protifašističnega boja in ustvarjali nov pravičen, pošten in življenja vreden svet.

Čim popolnejše uničenje vseh zahrbtnih, sebičnih, popolne nadoblasti nad vsemi zakladi sveta — živimi in neživimi — čeljuš oblaščnikov, bo privedla mlade borece obeh front v tretjo fronto, fronto mladine bratske Sovjetske zveze, naše bratske Jugoslavije, v fronto, kjer ima poslanstvo mladine najčastnejšo nalogo: graditi, graditi in krepiti v popolni enakopravnosti vseh ljudi in vseh nas novo družbo, ki ne pozna ne sile, ne nadvlade, temveč le popolno, čisto človečansko demokracijo.

Demokratična mladina vsega sveta! Naprej v borbo za trajen mir!

Jože Koren

NA 45 PREBIVALCEV I POLICIST

Pred številne naloge bo postavljena vlada Svobodnega tržaškega ozemlja. Po odhodu okupacijske vojske in njene vojaške uprave ne bo nobenih dejanskih ovir več za odpravo dediščine fašistične Italije in tudi začasne zavezniske zaupniške uprave in reševanje teh nalog bo zato odločno merilo resnične demokratičnosti vseh vlado sestavljajočih političnih skupin. Ena izmed takih številnih nalog nove vlade (kot so sicer uvedba

dvojezičnosti, socialne reforme, redukcija upravnega aparata pokrajinskega merila, začasna konzultna, ekonomska problemi) je predvsem razbičje, prečiščenje in obitno znicanje sedanje policije — „demokratičnega instrumenta“ zapadnih kolonizatorjev. Nikjer na svetu ni takega razmerja med celotnim številom prebivalstva kake države ali ozemlja in policijo kot ga je v svoje namene (vse prej kot demokratične!) uvedla

ZVU. Ljudstvo Svobodnega tržaškega ozemlja hoče živeti v miru in demokraciji. Za resnično demokracijo pa je prvotna važnost odprava vseh aparatov, bodisi starih fašističnih (ki pri nas še vedno obstajajo!) ali pa civilne policije zavezniske vojaške uprave, ki so bili ustvarjeni nalašč za zaviranje demokratizacije in predvsem za motenje mirnega sožitja dveh narodnosti za skupen dobrot.

Dvojni cilji ameriškega imperializma

PREDSTAVNIKI AMERIŠKIH DEMOKRATOV: FORSTER, WALLACE, PEPPER, LA GUARDIA

Ze običajno pojasnjevanje Trumanovih izjav s strani visokih ameriških funkcionarjev, med katere spada tudi Acheson, da ameriška politika ni naperjena proti nikomur in da hoče podpirati samo „demokratične vlade“, ni v ničemer opralo Trumanovega hujskaškega podviga in niti najmanj olajševalno vplivalo na mnenje demokratičnega sveta o načrtih sedanje ameriške diplomacije. Obratno! Številni komentarji samih ameriških predstavnikov demokratičnih struj k Trumanovemu predlogu o pomoči Grčiji in Turčiji označujejo sedanjo ameriško diplomacijo kot ekspanzionistično in škodljivo za mir. Bivši podpredsednik ameriške vlade Wallace pravi, da je ta Trumanov predlog nevaren korak, ki vodi k vojni; Trumanov predlog poskuša razdeliti svet na dva tabora. „Ne smemo dovoliti — nadaljuje Wallace — da bi ameriški dolarji in ameriški državljani služili vzdrževanju propadlih vladodržev. Vse naše zaupanje sme sloneti samo na svetovni organizaciji ZN, ki naj da mir vsem narodom.“

Predsednik naprednega društva ameriških odvjetnikov Kenney poudarja, da ameriška zunanja politika vedno odraža notranjo politiko. Intervencionistična zunanja politika vodi tudi v lastni državi do postopnega ukinjevanja državljanov svobode.

Predsednik ameriške komunistične stranke Forster pa definira cilje ameriškega imperializma, ko pravi, da „splošna politična strategija ameriških imperialistov zasleduje dva cilja: prvič zavojevati ves svet, dru-

gič pa vzpostaviti v ZDA reakcionarni režim. Strmenjenja politike ameriških imperialistov po svetovni nadvladi niso nova, prišla pa so do ponovnega, jasnejšega izraza v drugi fazi zadnje vojne, ko je občutno porasla demokratična in svobodoljubna zavest človeštva in ko so si ZDA začele delno na račun nepripravljene Anglije in delno pod pretvezo vojaške nujnosti ustvarjati mrežo svojih „strateških oporišč“ na vseh dominirajočih točkah sveta. (Seveda ne brez perspektive povojne ekspanzionistične politike v interesu obrambe svojih ekonomskih pozicij v svetu. Ob velikih strateških poteh čez Tihí ocean od Alaske do Avstralije so danes nasute pomorske in letalske baze ZDA. Od Islanda do Ognjene zemlje ima ameriško brodogradništvo svoja oporišča. Leteče trdnjave preletavajo severni tečaj in ameriška flota teži k Dardanelam. 432 strateških baz si je ustvaril ameriški imperializem in večino med njimi v neodvisnih deželah in proti volji ondotnega prebivalstva. Mnogi narodi, ki so sprejeli med vojno ameriške oborožene sile kot zaveznike, žive danes pod težo njihovih bajonetov in bombnikov in njihove kolonialne oblastnosti. ZDA so se vgnezdile na Islandu, Kitajski, Daljnem in Srednjem vzhodu ter prav nič ne zaležejo navadni protesti prizadetih in vsega demokratičnega sveta. Tudi ZN so bili postavljeni pred to vprašanje. Obstoj teh baz in prisotnost ameriških čet teži tudi nad državami, ki niso bile v sovražnem taboru. Najznačilnejši primer take žrtve je Kitajska. Ta

narod je postal prava rezerva ameriškega kapitalizma pri njegovem lovu za oporišči. Široka mreža letalskih in pomorskih baz omogoča kontrolo nad deželo. Ze samo baze v Pekingu, Tientsinu, Singtau, Vankingu in Šanghaju omogočajo ZDA važno vlogo glavnega vojnega dobavitelja Čangkajškovi, tujemu imperializmu služeči armadi. Po premirju s kitajsko ljudsko armado je Kuomintang prejel bombnike, 213 vojnih ladij in kot pravi list „The Nation“ materiala za opremo 60. divizij. Ameriški kongres je tudi obravnaval načrt reorganizacije Kuomintangove vojske, ki predvideva tudi uporabo ameriških oficirjev kot instruktorjev. List „Chikago Sun“ piše o tem in pravi, da bi ta načrt spremenil Kitajsko v ameriški protektorat. Preveč bi bilo naštevati vrsto baz, ki jih še vedno vzdržujejo ZDA v Latinski Ameriki na otokih Atlantika in Tihiega oceana, na Srednjem vzhodu (Egipt, Saudova Arabija, Irak, Libanon, Sirija) in v Severnem morju. Celo nekatera francoska letališča, kot Alžir, Casablanca, Bona in Dakar so pod vojaško kontrolo ameriškega generalnega štaba.

Namen ameriških imperialistov nadaljevati tudi v miru ekspanzionistično politiko iz časov vojne (med jasne znake za to spada Trumanov predlog o Grčiji in Turčiji in ameriško stališče do nemškega vprašanja) ni izzvalo mnogo kritik le v Ameriki sami, temveč je naleteja na spontani odpor v vsem svetu, kajti nič bolj neumevna ni, kot dejstvo, da vodi taka ekspanzionistična politika le k vojni, ki bi sicer koristila se-

bičnim interesom ameriških kapitalistov, ki pa jo izčrpano človeštvo ni voljno dopustiti v korist njenih aranžerjev. Ameriški militarizem je naletel na poti svojega razcveta na take ovire, ki so že v svojih začetkih pomenile neuspeh ciljev ameriške imperialistične politike po zagospodovanju nad svetom. Kolovodjem ameriškega imperializma ni uspela niti atomska taktika proti naprednim silam in niti fraziranje o obrambi demokracije pred nevarnostjo „totalitarizma“ in „nujnost obrambne strategije“ pred to pošastjo ni vzbudila med svetom pripravljenosti vstopiti v jarem ameriškega imperializma in za njegove interese žrtvovati milijone ljudi in toliko potrebnih in zaželeni mir.

Intervencionistična zunanja politika vodi tudi v lastni državi do postopnega ukinjevanja državljanov svobode, pravi Kenney, in predsednik komunistične stranke Forster nam je dal v svojih izjavah kaj jasno potrdilo te, sicer neizbežne logike imperialistične, protidemokratične politike. Če je prvi cilj ameriške politike po svetovni nadvladi propadel zaradi vsevečjega porasta demokratične zavesti in globoke ukoreninjenosti želje po miru v svetu, je drugi cilj, vzpostavitev reakcionarne vlade v ZDA, bil deloma dosežen zaradi še prešibke organiziranosti in strnjivosti demokratičnih sil v ZDA. Dejansko so republikanci zmagali na volitvah v obe zbornici, kjer vodijo sedaj silovite napade proti sindikatom, ki predstavljajo za sedaj najostrejšo obliko protimperialistične borbe. Predložili so kar 212 zakonov, ki predstavljajo za sedaj najostrejšo obliko protimperialistične borbe. Predložili so kar 212 zakonov, ki predstavljajo za sedaj najostrejšo obliko protimperialistične borbe. Predložili so kar 212 zakonov, ki predstavljajo za sedaj najostrejšo obliko protimperialistične borbe.

Wallace, Pepper, La Guardia in drugi vodijo gibanje, ki se bori proti reakciji. Zaenkrat poskušajo borbo v okviru demokratične stranke, kjer predstavljajo najbolj demokratično krilo. Poudariti je treba važno dejstvo, da sta La Guardia in Wallace napadla Trumanovo politiko v Turčiji in Grčiji. ZDA se danes nahajajo pred krizo, za katero že obstajajo številni znaki. Posledice te krize, katere obseg se še ne da predvidevati, bi bile lahko zelo resne. S politič-

(Nadaljevanje na 2. str.)

Velikonočna številka

„Ljudskega tednika“
izide na 20 straneh
z bogatim velikonočnim
čtivom

PO ŠIROKEM SVETU

OD TEDNA

DO TEDNA

NEMČIJA = TRD OREH

zahteva dolgotrajnih naporov ministrov

Spaak, bivši belgijski zunanji minister, kateremu je bila poverjena naloga sestave nove vlade, je sestavljal vlado, ki jo tvori 8 socialistov, 9 krščanskih socialistov in dva neodvisna.

Na letnem kongresu Komunistične partije Španije, kateremu so prisostvovali tudi delegati francoske, angleške, italijanske, finske in razne druge delegacije, je govorila Dolores Ibarruri — La Passionaria, ki je v svojem govoru označila cilje borbe: stalna in nepopustljiva borba proti Francu in falangi, povezana z vsemi silami, ki so pripravljene boriti se proti diktaturi do njene zrušitve, določitev bodočega načina vladanja s svobodnimi volitvami. La Passionaria je pripomnila, da K. P. Španije ne bo povzročila nove državljanske vojne.

Po tolikem pisarjenju in polemiziranju o osebnosti polkovnika Valerija, ki je umoril Mussolinija in njegovo ljubico, je Centralni komitet Komunistične partije Italije objavil vest, da je polk. Walter Angioio član Ital. Kom. P. Istočasno predlaga C.K.K.P.I., naj bi se polk. Valeriju dalo najvišje vojaško odlikovanje, kajti s svojim dejanjem je napravil ital. ljudstvu veliko uslugo.

V Benetkah se nadaljuje proces proti vrhovnemu komandantu nemških sil v Italiji za časa okupacije Kesselringa. Videti je, da se sodišču ne mudi pospešiti tok razprave, ampak zavlačevati ga.

Na predlog sovjetskega delegata Višinskega bodo objavljene na Moskovski konferenci, da obratno svoje stališče, tudi nekatere države, nemški sateliti, ki so se odrgale od Nemčije in ji nato napovedale vojno. Tako prihajajo v poštev Romunija, Italija in Bolgarija.

Francoski minister za delo Ambrose Croizat je prispel v Rim, da se sporazume z italijanskimi oblastmi glede vselitve 200.000 italijanskih delavcev v Francijo. Croizat je bil sprejet tudi od De Nicolae, predsednika italijanske republike.

Britanska vlada je predložila ameriški vladi, naj bi se biše predfašistične italijanske kolonije vrni-le Italiji v začasno zaupno upravo. Ameriške oblasti se niso o tem še hotele izjasniti.

Češkoslovaški minister zunanjih zadev Jan Masaryk je v svojem govoru pred ustavodajno skupščino obratno odnose Češkoslovaške republike z raznimi državami. Med drugim je omenil, da bodo odnosi do sosedne Madžarske taki, kakršno bo njeno zadržanje nasproti Češkoslovaški republiki. Nadalje se zahvaljuje ZDA za pomoč po UNRRI, vendar pravi, da sledijo male države z neprijetnim občutkom razvoja odnosov med velesilami. To je njegovo mišljenje o Trumanovem govoru. Š. SZ, pravi Masaryk, nas večje skupni interesi, da dokončno izkoreninimo iz sveta nacistično ideologijo.

Glede zapadnih poljskih meja se držimo načel, ki so skupne slovanskim državam.

Med italijansko vlado in zastopniki Argentine je bil podpisan v Rimu sporazum, ki predvideva, da bo dala Argentina Italiji posojilo v znesku 250 milijonov pezovov in nabavko enake količine italijanskih obveznic.

Po nepotrjenih vesteh so britanske policijske oblasti zaprele voditelja in še nekaj članov vodstva tajne teroristične organizacije Irgun Zweig Leumi.

Bolgarski finančni minister Stefanov je v svojem poročilu pred Sbornjem (ljudska skupščina) rekla, da se je zamenjava denarja izvršila nad vse pričakovano dobro in da bo v prihodnjih 20 dneh 80% prebivalstva dobilo povrnjen vloženi denar.

21. t. m. je prispela jugoslovanska trgovinska misija v Sofijo, da uredi bolgarsko-jugoslovanske odnose.

22. t. m. je bil podpisan vojaški sporazum med ZDA in Filipinsko državo.

25. t. m. so se v Parizu vršile velike manifestacije delovnega ljudstva, na katerih sta govorila predstavnik francoskih sindikatov Francon in Jauhous. Manifestanti in govorniki so zahtevali znižanje cen življenjskim potrebščinam in neizprosno borbo proti špekulantom.

Mednarodna mladinska zveza je pooblastila angleško mladino, da v njenem imenu zahteva v Londonskem Dolnjem domu intervencijo pri Francovi vladi za oprostitev devetih na smrt obsojenih antifašističnih mladincev.

Senatorji Pepper, Taylor in Blatnik so v ameriškem kongresu zahtevali, da se vprašanje Grčije in Turčije poveri O.Z.N.

Ameriško zunanje ministrstvo je objavilo popolno besedilo potsdamskega, krimskega in teheranskega sporazuma.

25. t. m. je v Wupperthalu 40 tisoč glava množica vzpirla protiangelske demonstracije pred britanskim glavnim stanom. Med demonstracijami so proglašili splošno stavko.

V preteklem tednu se je delo moskovske konference nadaljevalo v smislu razčiščevanja pogledov na bodočo ureditev Nemčije.

Med tem časom pa je bila na dnevnem redu tudi razprava o gospodarskem in finančnem vprašanju STO-ja, na kateri sta se jasno očitali dve tezi, in sicer teza zapadnih velesil, ki predvidevajo nekaj manj kot štiri milijarde in lot več izdatkov kot dohodkov in sovjetska teza, ki predvideva primanjkljaj 48 milijonov. Pri razpravi se je v glavnem rešilo samo vprašanje kratkoročnega posojila STO-ju. Drugo dolgoročno posojilo bo STO dobil pozneje.

Bidault se je v pričetku sestel s Stalinom, da razčisti različna stališča Francije in SZ glede nemškega vprašanja. Po razgovoru s Stalinom je Bidault imel tiskovno konferenco, na kateri je izjavil, da med njim in Stalinom ni prišlo do nikakega sporazuma glede federativne ureditve Nemčije.

V splošnem je tudi pri samem razpravljanju o bodoči ureditvi Nemčije Bidault podal stališče Francije, v katerem zahteva federativno ureditev, ker bi po njegovem mnenju polokus ustvaril enotno Nemčijo lahko privedel do slabih posledic.

Kakšna bo Avstrija?

V zadnjih dneh posveča Svet ministrov zunanjih zadev v Moskvi večjo pozornost vprašanju mirovne pogodbe z Avstrijo. 23. t. m. so namestniki predložili Svetu poročilo o njihovem delu. Svet jim je pa naročil dokončati vse priprave mirovne pogodbe do prihodnje sobote, iz česar sledi, da imajo namen čim prej dokončno urediti avstrijsko vprašanje.

Iz izjav delegatov posrednih držav na Moskovski konferenci se jasno odraža dvojno stališče. Sovjetska zveza zahteva, da se v Avstriji izvede popolna denacionalizacija, demokratizacija, da Avstrija vrne vse dragocenosti in vse, kar so avstrijske divizije v sklopu nemških armad napopale v raznih okupiranih predelih Evrope, da plača del vojne odškodnine in da se Slovenska Koroska priključi FLRJ. Pri tem jo podpira francoski delegat. Ameriški in angleški delegat sta nasprotno navidezno zelo velikodušna nasproti Avstriji in ji skušata s tem ustvariti važno mesto v načrtih mednarodne reakcije. V stvari si pa imperialistični krogi zapadne Evrope in ZDA hočejo ustvariti iz Avstrije svoje oporišče za boj proti demokraciji in si zato želijo dobiti avstrijsko gospodarstvo v svoje roke.

Zločinov grških fašistov niso mogli zakriti pred komisijo

Delo Anketne komisije Varnostnega sveta OZN v Grčiji se približuje koncu. Vsa montaža, ki jo je fašistična atenska vlada s pomočjo tujih sil pripravila, da preslepi delegate Anketne komisije, se je zrušila in se v jasnejši luči prikazala pravo stanje v Grčiji.

Niso zadostovali jasni dokazi inozemskih soobtoženih delegatov, ki so bili jugoslovanski, bolgarski in albanski, nagradilo se je še novih in novih dokazov, prepričljivih, tehtnih dokazov o vzrokih sedanjega stanja v Grčiji.

Vladine priče same, ki so se naučile vioge za nastop pred anketno komisijo, so odgovedale in s tem še bolj dokazale neresničnost klevet grških monarhofašističnih oblasti.

Vzrok sedanjemu stanju ni hujška propaganda, ampak skupine komunističnih teroristov, ki bi ogrozili sedanji družabni red in celo vlado, kot je to rekel v svojem zadnjem govoru Truman, ampak vseobče želja grškega ljudstva, otestati se nasilja in terorja, ki ga izvajajo monarhofašistične bande pod pokroviteljstvom in konkretno materialno pomočjo angleških okupacijskih čet.

Anketni komisiji ni primanjkovalo dokazov. Tomas Zahos, partizanski vojaški instruktur, ki bi moral služiti kot priča in bi po svoji prvotni izjavi bil vojaški instruktur grških partizanov v Bulkesu v Jugoslaviji, je pred anketno komisijo zrušil načrt grških monarhofašistov in je tudi angleškim okupacijskim oblastem zasolil s tem, ko je rekel, da mu je prvotno izjavo izsilil angleški vojaški instruktur v Janjini s tem, da mu je grozil s smrtjo. Razen tega mu je angleški instruktur obljubil zatočišče v Ameriki, da bi se izognil eventualnemu maščevanju grških komunistov.

Fannullis, doktor prava, poročnik grške vojske, ranjen in odlikovan v grško-italijanski vojni, sedanjí komandant partizanskih oddelkov na področju Gramos, zaslišan od članov anketne komisije izjavlja, da ni član EAM-a, vendar ima z njim skupne cilje in sicer: konec terorja, novo vlado, nove svobodne volitve in kot prvi pogoj za to takojšnji odhod okupacijskih, to je angleških čet, ki podpirajo reakcijo in ščuvajo na državljansko vojno.

Teh in takih prič je toliko, da je nujno zaključiti delo. Komisija ima sicer v načrtu, da obišče glavni stan grške demokratične armade in njenega

Razen tega je Bidault kritiziral angleške okupacijske sile v Porurju, ki podpirajo nemško produkcijo jekla in s tem onemogočajo Franciji tabavo premoga, ki ji je tako potreben.

V diskusiji, ki je sledila Bidaultovemu govoru, je Bevin odgovoril, da se mora ravnati po navodilih svoje vlade in ni kompetenten, da odgovarja na ta vprašanja.

Angleško stališče je podal Bevin, ki je predlagal centralno vlado za vso Nemčijo, ki bi bila merodajna za vsa vprašanja skupnih državnih interesov, kot n. pr.: zunanjo politiko, zakonodajo, finance, zunanjo trgovino in javne dolgove, dočim bi vse ostale zadeve bolj lokalnega značaja prešle v kompetenco „Landtagov“ — deželnih vlad. Nad vsem bi pa še nadalje ostal medzavezniški kontrolni svet, ki bi nadzoroval demilitarizacijo, denacionalizacijo, plačevanje reparacij in repatriacijo raznih vojnih beguncev, ujetnikov in drugih.

Ameriško stališče se ne razlikuje mnogo od angleškega, le da zahteva Marshall ekonomsko enotnost Nemčije, ki se mora izvesti pred vzpostavitvijo Nemčije s centralno vlado.

Stališče SZ je podal Molotov. Četudi je Hitlerjeva Nemčija pod geslom „Drang nach Osten“ zmagała s svojo ekspanzionistično politiko tudi proti SZ, ne gleda Sovjetska zveza s sovrastvom na nemški narod, vendar se želi zavarovati pred eventualno nevarnostjo v bodoče in zahteva, da Nemčija vsaj deloma nadoknadi škodo, ki jo je povzročila nemška vojska za časa okupacije. Istočasno zahteva SZ enotno Nemčijo s centralno vlado in čim širšo upravno decentralizacijo. Ne more pa dopustiti razkosanja Nemčije, kajti to bi privedlo do ponovnih nacionalističnih teženj, ker bi s podpihovanjem šovinističnih ostankov privedlo lahko do nevarnih podvigov in eksperimentov. To pa ni samo stališče SZ, ampak večine nemškega ljudstva, in sicer so za to socialisti, komunisti, krščanski liberalci in razni drugi demokrati, nasprotno pa so proti temu načrtu le predstavniki stare aristokratske gospode, ki jim to razkosanje Nemčije koristi.

V splošnem mora centralna vlada imeti redno oblast in prepustiti manjšim upravnim enotam, Landtagom, reševanje vprašanj manjšega obsega. Nemčija mora postati republika z dvema skupščinama, mora biti upravno decentralizirana in Nemčiji se ne sme odrgati Porenje in Porurje. Na vsak način pa ne smemo gledati na nemški narod kot da je ves kriv te vojne in njenih posledic, ampak zavedati se moramo, da je vprav od nas odvisno, da napravimo iz Nemčije demokratično, miroljubno državo.

vrhovnega komandanta Markosa, toda Varnostni svet OZN je poslal poziv, v katerem zahteva „takojšnje vrnitev brez vsakega odlašanja“. Toda grške fašistične bande jim kot nalašč dajejo novih dokazov: 21. t. m. je v centru Soluna v bližini samega sedeža anketne komisije 20letni fašist umoril bivšega grškega trgovskega ministra Zevgosa, znanega demokrata in funkcionarja EAM-a. Zevgos je imel namen predložiti anketni komisiji seznam 13 ekspanzionističnih demokratičnih voditeljev, ki so bili zadnje dni aretirani in razne druge dokumente, ki bi še bolj razgalili zločinske podvige monarhofašističnih tolp in pa odobravajoče geste grških oblasti.

Ti dokazi so morali izgniti, zato je bil ustreljen Zevgos in umoril ga je 20letni Cristos Pann — lutka v rokah grških vladodržev in njihovih tujih gospodarjev.

Ker niso prvotni teror in potvorbe pred anketno komisijo prinesle zaželenih uspehov, je grška vlada s pomočjo novega zlata in novih topov in avio-rov začela novo teroristično akcijo proti grškim demokratičnim silam.

V Atenah iščejo vzrok za ukinitve vseh demokratičnih časopisov, aretacije se množijo s strahovito naglico, vsak lastnik stanovanja mora obesiti seznam stanovalcev v svojem stanovanju, prošnje za pomilostitev, ki bi jih vložili na smrt obsojeni demokrati, se po dekretu več ne upoštevajo. V Cythonu je monarhofašistična banda vdrla v kaznilnico in umorila 33 priprtih demokratičnih borcev.

Grški minister „javne varnosti“ Zervas pripravlja, odnosno je že začela svojo ofenzivo proti demokratični grški vojski in to z vsemi razpoložljivimi silami: s suhozemno vojsko, z aviacijo in tudi z mornarico. Toda na vse to pravi centralni komitet EAM-a v svoji resoluciji ob priliki umora Zevgosa med drugim:

„Umor Zevgosa za časa bivanja anketne komisije v Grčiji in ministra javne varnosti v Solunu, predstavlja predržno provokacijo na račun OZN in istočasno dokazuje, da je sedanja grška vlada popolnoma izgubila zaupanje pri ljudstvu. Toda vlada nas ne bo prestrašila s terorjem. Tak način postopanja bo še bolj pojačal ljudski odpor in še bolj podžgal ljudstvo, da se bo še bolj krčevito borilo za demokracijo, za svobodo.“

Stvari o je vredno

SIRIJA

List «Alamal» piše, da je družba «Arabien-american oil company» odprla v Beirutu svojo poslovalnico za najemnejše delovnih sil in piše dobesedno: »Popolnoma normalno je, da družba jemlje delovne moči, vendar pa so vprašanja, ki jih postavljajo ob sprejemu, več kot jasna. Tako n. pr. vprašajo vsakega, ki nastopi službo, kateri stranki ali organizaciji pripada, kakšne narodnosti ali vere je in končno tudi — za koga bo glasoval pri prihodnjih volitvah.»

ZDA

Izvršni odbor CIO-a je sprejel resolucijo, ki obsoja protidelavske zakonske načrte, o katerih bo moral odločiti kongres. Odbor poudarja, da je pričel kongres »veliki pohod proti osnovnim državljanjskim svobodam in splošnemu blagostanju ljudstva v ZDA.«

»Daily Worker« prinaša uvodnik, kjer ostro obsoja ameriško notranjo politiko in obtožuje ZDA, da hodijo po »Hitlerjevi poti«. Med drugim piše list: »Zelo so znane posebnosti demokracije ameriškega kova: zlasti odrekanje volilne pravice milijonom črncev, sedaj pa hoče postaviti izven zakona komunistično partijo in ukleniti sindikate.«

»V senatu je bilo stavljenih nič manj kot 45 zakonskih predlogov, ki imajo namen, omejiti delovanje sindikatov in uničiti Rooseveltovo delavsko zakonodajo. Popolnoma jasna je smer, po kateri hočejo kreniti ameriški reakcionarji. Ne oziraje se na zgodovinski pouk, hodijo sedaj po Hitlerjevi poti.«

»Rainolds News« piše o Trumanovem zadnjem govoru in pravi, da »če gre Amerika po poti, ki ji jo je začrtal Truman, ne bo dosegla nič drugega kot sramoto in stroške, kajti ameriško ljudstvo ne bo srečno s tem, ker se bo v kratkem zgodilo v njegovem imenu a istočasno vemo, da je zgodovinski tok premočan, da bi ga dolarji Wallstreeta mogli zaustaviti.«

Italija

20. t. m. so v Milanu pokopali novinarja De Agazio. V trenutku preden se je pogrebni voz premaknil, da odpelje pokojnikovo truplo proti pokopališču, je nekdo iz množice po starem fašističnem pogrebnem obredu zaklical: »Camerata Franco de Agazio« in okoli stežeči pogrebci so ob pozdravu z dvigom roke odgovorili: »Presente.« (tukaj!)

(Nadaljevanje s 1. str.)

nega stališča lahko kriza mobilizira delavce, jih napravi bolj borbene in jih vzpodbudi k veliki politični borbi. Po drugi strani pa lahko kriza poveča vojno nevarnost. Ameriški kapitalisti so se mnogo naučili od Hitlerja. Da olajšajo pogubne posledice krize, povečujejo vojsko in vojno proizvodnjo.

V vsakem primeru pa, s krizo ali brez nje, predvidevajo v Ameriki v kratkem silovite politične in gospodarske borbe. Steer so pa to že priprave za bodoče predsedniške volitve, čeprav bodo šele v novembru 1948.

Vendar veruje ves demokratični svet v moč in demokratičnost širokih množic novega sveta, katerih naloga je predvsem, da vržejo raz svojih ramen propadle kapitalistične vladodržice in s svojo demokratično aktivnostjo preokrenejo ameriško politiko iz ekspanzionistične in imperialistične v miroljubno in demokratično, kar edino lahko zagotovi vsemu delovnemu človeštvu trajen in plodovit mir.

katerih razmišljati!

NEMCIJA

Reuter javlja, da so nacisti bli-
zu Hanoverja (angleška okupacij-
ska cona) zrušili spomenik, po-
stavljen sovjetskim vojnim ujet-
nikom in drugim političnim kaz-
njencem, ki so umrli v nemških
taboriščih.

List »Al dastur« objavlja članek
pod naslovom »Tajni posli angle-
ške petrolejske družbe,« v kate-
rem piše:

V poslednjih mesecih kaže »Ira-
ška družba za nafto« v Siriji sum-
ljivo aktivnost. Iz Iraka in Pa-
lestine stalno prihajajo »razni
strokovnjaki, inženjri, direktor-
ji in drugi, ki so popolnoma na-
polnili veliki hotel v Alepu. Med
njimi so tudi angleški oficirji v
civilnih oblekah.«

FRANCIJA

Francoski minister notranjih
zadev je na tiskovni konferenci
domačim in inozemskim novi-
narjem podal nekaj podrobnej-
ša pojasnil glede nedavno odk-
rite afere in ilegalnih organi-
zacij v cerkvenih krogih.

Med drugim je rekel, da so v
noči med 14. in 15. t. m. napra-
vili preiskave v dvajsetih samo-
stanih pariškega okrožja. Ob tej
priliki so aretirali mnogo kola-
beracionistov, ki so se skrili v
teh samostanih in med njimi
tudi večje število izdajalcev, ki
so že bili obsojeni »v odločnosti.«

Razen tega so v samostanih
odkrili priprave in material za
izdelovanje ponarejenih doku-
mentov in večjo količino naci-
stičnih letakov in brošur.

Pred sodiščem bodo odgovarja-
li bivši pridigar Marijine cerkve
v Parizu in mnogi drugi duhov-
niki, ki so z lažnimi dokumenti
omogočili mnogim težkim kola-
beracionistom pobeg v inozem-
stvo.

Francoski časopis »Ordre« piše:
»Truman ne skrbi za demo-
kracijo, ko zahteva, da se dajo
Grčiji in Turčiji nova velika po-
sajila, nasprotno, on skrbi za in-
terese visokih ameriških trgovskih
krogov, ki so v polni akciji na
Bliznjem vzhodu.«

ANGLIJA

Ob priliki debate v Dolnjem do-
mu o gospodarski situaciji Angli-
je piše list »Sandey Ekspres« v
svojem uvodniku: »Debata o
gospodarski situaciji jasno kaže
da prehajamo v celo vrsto
kriz, ki predstavljajo dejansko
nevarnost za naše življenje.«

Prvo krizo — krizo goriva —
rešujemo sedaj, četudi je že pre-
pozno. Izza te krize se pojavlja
kriza prehrane. Zaradi krize go-
riva in električne energije smo
prišli v kritični položaj tudi gle-
de industrijske proizvodnje.

Zaradi tega se bo naš izvoz
znatno zmanjšal, dočim ga mo-
ramo mi povečati, da lahko pla-
čamo uvečeno blago.

Razen tega se nam v vedno
jasnejših obrisih kaže nastopa-
joča finančna kriza, ki nas bo
zajela ko bomo izčrpani ameri-
ški in kanadski krediti. »

ŠPANIJA

Francov režim je osnoval v
Madridu, v univerzitetni četrti
»Veliki kolegij sv. Jakoba« postoi-
la, ki bo služil za »pribezališče
krščanskim študentom, ki so zbe-
žali pred preganjanji iz centralne
in vzhodne Evrope.«

Kot prvo je sprejel skupino di-
jakov ustašev, nato je prispela
skupina italijanskih fašistov. Pred
nekaj dnevi so pa sprejeli sku-
pino Andersovcev.

PO DOMAČI ZEMLJI

„INCIDENTI“

Pred kratkim je začela svoje delo na terenu
mešana jugoslovansko-italijanska razmejitvena ko-
misija, ki naj natančno izpelje mejo, ki je bila
v glavnem določena že na mirovni konferenci v
Parizu.

Naše ljudstvo te razmejitvene črte nikoli ni
sprejelo, čeprav se je odločitvi mirovne konferen-
ce uklonilo, zavedajoč se, da mora v danem tren-
utku sprejeti to žrtvo zaradi ohranitve mira. Za-
to se ni čuditi, da je slovensko ljudstvo, ko je
zvedelo za navzočnost omenjene komisije, hotelo
še enkrat izpričati svojo voljo za pripadnost k
Jugoslaviji z dostojno manifestacijo. Komisije
nihče ni motil, njeno delo je potekalo v redu. In
to je ravno tisto, kar nekaterim ni všeč. Zato si
je treba najprej izmisliti „incidente“. „Giornale di
Trieste“, ki je pri nas nadomestil „Giornale allea-
to“, je takoj pripravil (že ve, zakaj) v svojih
stolpcih objaviti tendenciozen članek o incidentih,
ki so se izvršili v zvezi z navzočnostjo komisije.
Pri tem ne pove nič točnega, temveč le opleta
z izrazi kot „neidentificirane osebe, verjetno iz
cone B, naj bi skušale...“ in podobno.

Drugo poslušno orodje za uprizorjanje incidentov
pa je civilna policija. Treba je incidenta za vsa-
ko ceno! Tako so v Jenkovem v Brdih ljudje čakali
komisijo. Komisija je še mirno delala nekje
drugje, ko je prišla policija in po vzoru fašističnih
tolp začela razganjati ljudstvo in končno streljati,
to je namreč nujno potrebno, da je incident res
kot se reče.

Ni, da bi se mi zaustavljali na „incidentih“ samih.
Naša ugotovitev je pri tem enostavna. Prvič gre

za elemente pod vplivom fašistične preteklosti, ki
se ne morejo sprijazniti z mislijo, da bi prišlo
do pomirjenja med Jugoslavijo in Italijo. Drugič
pa gre za tiste sile, ki jim tako stanje stvari po-
meni napeljevanje vode na njihov mlin. Te sile
izhajajo iz anglo-ameriškega imperializma. Ta je,
ki bi rad igral vlogo tretjega, ko se dva prepra-
rata. Zavirati ali celo onemogočiti vsako sodelo-
vanje med sosednjima državama, preprečiti reše-
vanje vseh vprašanj med njima brez posrednikov,
ker bi hoteli prav oni prevzeti to posredništvo in
si tako zagotoviti odločujoč položaj v urejevanju
odnosov med obema državama, to je cilj anglo-
ameriškega imperializma in zato je treba „inci-
dentov“.

Obžalujemo, da uradna italijanska politika, ki
se z naslodo prepušča objemu ameriškega impe-
rializma, ne uvidi, kako je vsako onemogočanje
vzpostavitve prijateljskih odnosov med Jugosla-
vijo in Italijo v interesu imperialističnih sil in
kako pri tem trpe interesi ne le jugoslovanskih,
ampak tudi italijanskega naroda. „Incidenti“, ki
jih ustvarja civilna policija in ki o njih na po-
seben način piše „Giornale di Trieste“, niso ne
v korist Jugoslaviji in ne Italiji. Zato „Giornale
di Trieste“ in civilna policija ne delata za „itali-
jansko stvar“, ampak za tuj imperializem.

Naše ljudstvo pa ne bo nikdar nehalo manife-
stirati svoje volje, ki jo je tako jasno in nedvo-
umno izpričalo v osvobodilni borbi slovenskega
ljudstva: združiti se z vsemi Slovenci v demokrat-
ski Jugoslaviji.

R. R.

Prva zakasnela cvetje

NALOGE MLADINE STO-ja

Poleg ciljev, ki se mora zanje boriti tržaška
mladina kot del svetovne demokratske mladine,
se ji nalagajo še posebne naloge, ki jih mora iz-
polniti, ker pomeni izpolnitev teh nalog pogoj
za doseg dostojnega življenja na tem ozemlju.
Predvsem se mora tržaška mladina zavedati, da
je možno znosno življenje v Trstu le v pomirjenju
med obema narodnostima skupinama: slovensko
in italijansko. Demokratska mladina je že davno
to doumela in že praktično izvaja načelo slovan-
sko-italijanskega bratstva. Toda v Trstu je še del
mladine, ki stoji pod vplivom raznih ideologij in
skupin, ki jim ni do pomirjenja na tem ozemlju.
Tudi to mladino je treba pritegniti, ji pokazati
zmožnost njenega mišljenja in jo iztrgati iz rok
tistih, ki si obetajo koristi od razdvojenosti tako
mladine, delavcev in ostalega prebivalstva v Tr-
stu. Dejalo se je, naj Trst ne predstavlja več
jabolko razdora med obema sosednjima državama,
temveč naj bo most med njima. Potemtakem čaka

prav mladino tržaškega ozemlja važna vloga, da
praktično pokaže, kako je možno sožitje mladine
dveh narodnosti, ako je odvrkla šovinizem in se
prepojila s pravim demokratskim mišljenjem.

Na sindikalnem področju mora tudi mladina delati
za premostitev vsega, kar je doslej oviralo
združitev vseh delavcev. Združena z vsem
ostalim delavskim razredom mora delati na obnovi
in okrepitevi tržaške industrije za blaginjo vsega
prebivalstva.

V določilih za bodoči ustroj Tržaškega ozemlja
ni bila postavljena meja glede starosti za volilno
pravo. Treba je torej, da si mladina izvojuje
pravo, ki je že priznana mladini v demokrat-
skih deželah, to je volilno pravico z osemnajstim
letom. Nadalje je treba dati mladini vso možnost
šolanja, oskrbeti strokovno izobrazbo in zajamčiti
socialno zakonodajo. Mladina naj ima možnost,
da se vzgaja vsaka v svoji kulturi, tako sloven-
ska kot italijanska.

V okviru splošnih nalog svetovne demokratske
mladine mora še prav posebno tržaška mladina
vložiti vse napore za demokratizacijo na tem
ozemlju, ki je tako potrebno pomirjenja in nor-
malizacije življenja. Pot do tega cilja je samo ena
in mladina ga bo dosegla tem prej, čim bolj
strnjene bodo njene vrste.

Fašizem!?

Na vsako opozorilo pravih demokratov na ne-
varnost obnove fašizma in nujnost resne defa-
šizacije v Trstu, so imeli številni zavezniški
funkcionarji močno neumne pomisleke: „Kaj
pa je to fašizem? Kdo pa so ti fašisti? Saj jih
ni!“

No, 23. marca so se lahko prepričali (sicer
vedo), da so še. Dneva ustanovitve fašizma v
Italiji so se kaj vidno spomnili. Spomnili? Saj
ga sploh pozabili niso. Neki italijanski nacio-
nalistični (da se miho izrazimo) tisk, vneto in
popolnoma neovirano skrbi, da se fašistična
vzgoja ne izgubi. Čeprav so gotovo marsikate-
remu višjemu odločujočemu zavezniškemu člo-
veku na ta ali oni način udarile na uho faši-
stične pesmi in v oči fašistični letaki, si ne
obetamo od njih (tudi zanje koristnega) spozna-
nja, da so še fašisti in celo močno aktivni.
Saj nas tudi popolna nepripravljenost Civilne
Polijeje na ta dan (fašistični praznik) ni pre-
senetila, (čeprav jih ob vsaki demokratični ma-
nifestaciji kar mrgoli). Pač pa ta novi javni in
neovirani nastop fašizma znova jasno poziva k
največji budnosti vseh demokratičnih sil Trsta.
Znova poziva vse demokrate k enotnosti in
zdrutitvi, v čemer je že neštetokrat potrjeno
jamstvo uspešne borbe proti povratku fašizma
in njegovega še neprebolelega terorja nad vse-
ma demokrati Slovenci in Italijani. V zdrutitvi
vseh demokratičnih miroljubnih sil je jamstvo,
da se strahote vojne ne bodo povrnila.

Iz Jugoslavije

Z izvedbo petletnega načrta za elektrifikacijo in
industrializacijo bo tudi Zapadna Bosna dobila
veliko električno hidrocentralo, in sicer na reki
Sani, nedaleč od Ključa. Ta hidrocentrala bo imela
velik gospodarski pomen za vso Zapadno Bosno.
Vzdolž doline Sane je predvidena gradnja daljno-
voda do Prijedora, tako da bo nova velika hidro-
centrala lahko oskrbovala z električno energijo
jugoslovanski največji rudnik železne rude v Lju-
biji južno od Prijedora in v Starem Majdanu se-
verno od Sanskega mosta. Preko daljnovoda bo
povezana z novo centralo tudi dolina Une, tako
da bo dobil električno energijo tudi veliki rudnik
boksita v Bosanski Krupi. Nova hidrocentrala bo
oskrbovala z električno energijo prav tako vse
večje kraje ob reki Sani, zlasti Ključ, Sanski most
in Prijedor. Ko bo centrala zgrajena, se bo lahko
razvila tudi lesna industrija vzdolž Sanske doline.

Predsednik nove vlade LR Srbije dr. Blagoje
Nešković je v spremstvu podpredsednika vlade
LR Srbije Zivote Djermanovića obiskal v poslopuju
patriaršije srbskega patriarha dr. Gavrića.

Oni teden je bilo v Sindikalnem domu v Kranju
v okviru ljudske univerze predavanje dr. Neu-
bauerja „O vtisih iz Amerike“. Dr. Neubauer je
na kratko opisal pot delegacije jugoslovanskega
Rdečega križa preko Francije v London, od tam
v Kanado in New York ter pokazal pravo sliko
Amerike.

Predavatelj je podrobneje orisal tudi življenje
naših izseljencev v Ameriki, ki so bili vse čas
osvobodilne borbe z nami. Med njimi so nekateri,
ki so se zaradi svojih zmožnosti povzpeli zelo
visoko in dobili ugled med domačini kakor tudi
med sorojaki. Slovenci, zlasti v Clevelandu, so
zelo agilni in imajo organizacijo SANS (Slovenski
ameriški narodni svet). Nova Jugoslavija ima v
Ameriki mnogo prijateljev, zlasti med delavstvom,
ki se bori za svoje pravice.

Skrb za naše dijaštvo

Na občnem zboru Dijaške Matice dne 16.
marca se je izvršila reorganizacija našega di-
jaškega podpornega društva. Izvoljen je bil no-
vi odbor s predsednikom tov. Angelom Kuka-
njo, ki je bil tajnik Dijaške Matice pred 20 leti,
ko so jo zatrli fašisti. V odboru so tudi štirje
dijaki in vsi upravitelji dijaških domov na Svo-
bodnem tržaškem ozemlju.

Dijaška Matica je po obnovitvi pred dvema
letoma izvršila zlasti v coni A ogromno pionir-
sko delo. Danes ima dijaške domove v Gorici,
Trstu, Kopru, v Portorožu in Bujah.

Dijaška Matica podpira nad 400 dijakov,
večinoma gimnazijcev. Več kot četrtina dijakov
uživa vso oskrbo brezplačno. Vse to je mogla
Matica storiti le zato, ker je naše ljudstvo res
zavedno in požrtvovalno, saj je po težki na-
rodno-osvobodilni borbi spoznalo, da bo enako-
pravnost Slovencev na STO-ju uresničena le
tedaj, ko bomo imeli toliko inteligence kakor
druge narodnosti. Zato bo naloga Dijaške Ma-
tice, da ne bo slovenske družine, ki bi ne bila
včlanjena v tem podpornem društvu. Vsi člani
se bodo obvezali, da bodo izpolnjevali dolžnosti
in da se bodo večkrat spomnili našega dijaka.

Dijaška Matica bo skrbela za naše dijake
na nižji in višji gimnaziji, na trgovski akade-
miji, na dvorazredni trgovski šoli, na obrtnih
šolah in na učiteljski, za visokošolske tržaške
univerze in za bodoče slovenske mornarje, ki
se šolajo na slovenski navtični šoli v Kopru.
Skrbeti bo morala Dijaška Matica tudi za hr-
vaške dijake v Bujah.

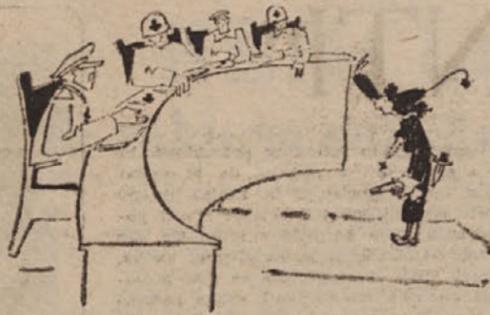
Skrb za vse te dijake ne bo lahka. Zato je
dolžnost vsakega zavednega Slovenca, da po-
stane član Dijaške Matice in da jo ob vsaki
priliki podpre. Tudi prosvetna društva naj
skrbijo za izobrazbo bodočih ljudsko-prosvetnih
delavcev. Ze lansko leto je bilo sklenjeno, da
bo vsako društvo priredilo nastop, katerega
čisti dobiček bo namenjen za vzdrževanje na-
ših dijakov.

Juca piše Pepi

Draga Pepa! Prav vesela tvoje pismo sem prejela. Končno smo pomlad dobili. Včeraj naši so vozili gnoj na njivo, da kaj zraste. Ah, saj rečem, prejšnje čase v marcu je že vse cvetelo, letos pa kar ni hotelo biti konec mrzle zime. Veš, da me kar jeza prime, je krompir po sto lir kilo, tega nikdar prej ni bilo. Res, da me kar volja mine do življenja, ker jestvine so iz dneva v dan vse dražje. Ah, kako živeti lažje bi se dalo, če bi cene hrani bile urejene, ali če bi končno plače uredili nam drugače. Zdaj z razpravo so pričeli proti tisti Pasquinelli, tisti, veš, ki je streljala in ubila generala. Pravi, da je to storila, ker je Dučeva ljubila. Na Slovane se pa krega, da so krivi vsega zlega. Vsa dvorana je jokala, ko je ona klepetala, ker takrat bili v dvorani sami so fašisti zbrani. In sodniki so sklenili, da jo bodo proglasili za fašistično svetnico. Zdaj pa berem spet novico, da jo bo zdravnik pregledal. Ta pa najbrž bo povedal, da ima zmešane možgane. Mislim, da tam iz dvorane našlo bi se takih dosti, ki trpijo vsled norosti. Se pripeljal z avtom v mesto je nekdo in dal na cesto le za pet minut vozilo, pa ga precej ni več bilo. V časopisih zdaj naznanja, da najditelju poklanja sto petdeset tisoč lir, avta ni pa še nikjer. Sploh množijo se tatvine, vsak dan v Trstu nekaj zginе, samo tistih, ki želimo, teh se pa ne iznebimo. Kaj bi z Nemčijo storili, v Moskvi niso še sklenili, vendar vsega konec ni še, sledi ko prej se že podpisuje tudi Nemčiji usoda, pa četudi je zdaj moda, da grozijo nekateri z novo vojno. Ne zameri, da s politiko se bavim; toda jaz tako pravim: Zdaj ti že politizira, marsikdo, ki manj kapira kakor jaz o tej zadevi. Slišala sem baš pred dnevi, da so neki emigranti, beli, plavi, tutti quanti, v Afriko se namenili, da tako bi izognili, nove vojne se z atomi, ki baje ves Trst polomi, kadar sem bo privihrala. Jaz sem se zelo smejala in jim srečno pot voščila. Skoraj bi ti pozabila to novico sporočiti, ki ne smeš je pozabiti: Ufela na uho gredeč sem, da to Veliko noč ljudski tednik par strani za dneve več dobi, da bo tiskan v barvah dveh in zato bi bil res greh, če na to bi pozabila in si ne bi ga kupila. To ne pišem za reklamo, saj ta list že vsi poznamo in reklame več ne rabi; ampak včasih se pozabi, potlej človek pa kesa se. Več pisati mi ne da se in zato lepo končujem ter odgovor pričakujem

Tvoja Juca

Proslula sodna praksa

Ob začetku...

V Trstu je že teden dni v teku proces, ki drži v precejšnji napetosti velik del prebivalstva. Procesov je že bilo v Trstu v teku dobrega leta vse polno. Pred sodniki so stali kolaboracionisti, včasih manj včasih pa bolj krvavih rok, potem anti-fašisti, drugič spet pripadniki civilne policije, uredniki listov, demokratičnih in reakcionarnih, pa zopet krđelo fašističnih zveri — dovolj pisana družba torej in tudi procesi so se vršili na različne načine in merilo za kazni in sodbo ni bilo vedno enako. Lahko bi torej dejali, da so bili zadovoljeni že vsi „okusni“.

Vendar je sedanji proces le še nekaj nocega. Pred sodniki-vojaki stoji majhna ženska, morilka. Umorila je visokega častnika okupacijskih sil. Ne more nam biti simpatična oseba — in to celo ženska — ki premišljeno umori človeka s strelom v hrbet; človeka, ki kot posameznik ne more nositi nikake odgovornosti za odločitve, ki bi naj, morilko dovedle do zločina. Mi se ob tem procesu ne bi ustavljali, ko bi se ne bil izmatal v nekaj, kar spominja na proces samo zaradi navzočnosti sodnega dvora. Za nas bi bil proces končan v trenutku, ko je obtoženka izjavila, da je zločin izvršila. Sodniki, sami vojaki, bi menda tudi lahko pot procesa speljali kako drugače, kot se je to doslej vršilo. Nam se vsiljuje mnenje, da

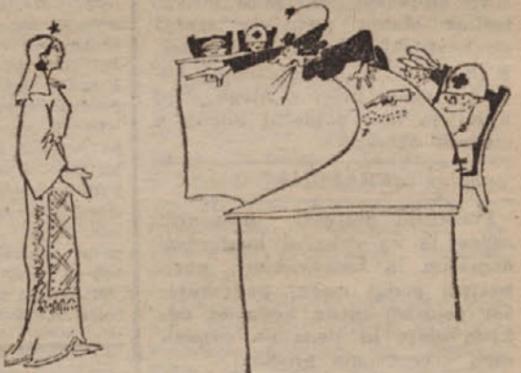
tu ne gre več za slučaj Pasquinelli — De Winton. Ta ženska, Pasquinelli, ima za seboj že „lepo“ preteklost. Fanatična fašistka, croccrossina v Abesiniji, ki zamenja rdeči križ s puško, da bi krščansko vzgojena in religiozna — z umno pobijala „proklete črnce“. Potem jo vidimo za časa italijanske okupacije v Splitu, kjer „poštvovalno“ poučuje otroke italijanščine (Pasquinelli ni kdor-sibodi, ona je profesorica!) Za časa osvobodilne borbe jo najdemo zdaj tu zdaj tam v Gornji Italiji, pa tudi v Julijski krajini. In ob času izseljevanja „ezulov“ iz Pulje je ona tamkaj „službeno“ in tepega dne ustrelila zavezniškega generala.

Ko danes ta ženska stoji pred sodiščem, ima človek vtis, da ona ni obtoženka. (Po nekakem čudnem postopku res nastopa kot — priča.) Dovoljujejo se ji večurni govori, v katerih niti najmanj ne skuša opravičiti svojega dejanja ali se zagovarjati. Pač pa v svojih tiradah, ki so zelo daleč od stvari, zaradi katere se vrši proces, izliva svoj fašistični gnev na slovanstvo, na Jugoslavijo, na partizansko borbo. Bogve, komu se dopade, da se na tem procesu toliko govori o „fojbah“, o nevarnosti slovanstva, o obrambi zapadne civilizacije. Ženska, ki si je v teku osvobodilne borbe prizadevala združiti fašiste z italijanskimi partizani v borbi proti „slovanski nevarnosti“, ko bi morali odstopiti Nemci; ženska, ki je „zbirala podatke“ v Istri in odposlala svoj dnevnik novinarjem, „ki so sovražniki Rusov“, ta oseba lahko mirno bruha ogenj in žveplo na sosedno državo, ki hoče živeti v miru in dobrih odnosih tako z Italijo kot s Trstom, in lahko žali narodnost, ki na tem ozemlju prebiva in hoče mirnega sožitja z drugo narodnostjo. Toda zdi se, da je komu po godu, če ta ženska ponovno razburja strasti nekkih elementov, ki nočejo pomirjenja. Mogoče celo, da se kdo ob vsem tem bolj veseli, kot pa bi ga morala ogorčiti smrt nesrečnega generala. Kaj vemo, mogoče je kdo takega mnenja, da za lepo priložnost, da se kaj reče, kar bi se sicer ne moglo, ni škoda življenja ene generala. Treba je le videti učinek besed obtoženke na občinstvo! Dame se ji stadko smehljajo, njej, junakinji; spomenik bi ji bilo treba postavi-

viti! In Italijan iz Vidma, ki priča neugodno za obtoženko, lahko sliži na svoj račun besede; poroc, venduto.

Našega mišljenja o procesu tudi ne bo spreminila eventualna izjava psihiatrov, da obtoženka ni pri zdravi pameti. Vemo, da je treba za govore, kot jih je imela ona na sodišču, posebne „pameti“. Toda treba je tudi, da kdo te govore dopusti. In potem seveda krivda zanje ni zgolj na obtoženki. Izjava, da je ponorela, bi jo lahko rešila smrti, ne mogla bi pa izbrisati dejstva, da je smela, četudi nora, po mili volji izliti strup na vse, kar je v zvezi s slovanstvom. V tistem času namreč, ko ji je bilo to dovoljeno, nihče ni mislil na morebitno njeno norost. To poudarjamo še zlasti zaradi tega, ker se spominjamo, da ni bilo dovoljeno govoriti preveč na dolgo in široko, kadar so se vršili procesi proti antifašistom.

Jasno — quod licet Iovi, non licet bovi — ali po domače: česar ne sme antifašist, ni rečeno, da ne bi smel fašist.

... proti koncu

PO SLOVANSKI ISTRI

POMLADNA RAST

Letošnja pomlad se je dokaj zakasnila. Navadno je bilo ob tem času po vsej Istri že vse v cvetju — letos pa je začelo zeleneti šele v št. Jernejski dolini okrog Kopra, ki je najbolj prisojna. Prikukal je grah in žitarice, na drevju pa brstja skoraj še ni videti.

Kako hudo je čakati, da se spremeni lice te melanholične panorame, polne velikih luž in mlak, katerih ne more popiti prenasočena zemlja — v pokrajino pisanega cvetja in nove radosti, novega življenja, ki bo obetalo bogat sadl — Prav res, naj bo domačin ali slučajni obiskovalec, vsakdo se navzame ob pogledu na še pusta razmočena polja, ki jih oživljajo redki oljčni zeleni nasadi, katerih ni ožgala zima, neke čudne hrepence otožnosti.

Zelja po pomladi. In s to željo je skrb. Kdo ve kakšna letina bo?

Revna istrska zemlja, razen ona pod Skofljami, že itak malo rodi. Če ne prisije sonce prav kmalu, da požene življenje v seme in brstje ter po vejah in vejicah dreves, če ne preneha ta dež, ki ga drugače vsako leto tako manjka — kako bo? Sicer se lahko sonce zakasni, samo da bo jesen sončna in dolga, da bo vse dozorelo. — In če ne bo?

Hm, res — in če ne bo? Oljčni nasadi — so opustošeni. Račune na prodajo zelenjave je prekrizala huda zima. In toliko reči bi bilo treba kupiti! Koliko deklet bo žalostnih, ko ne bodo imele za Veliko noč nove obleke, da bi se z njo postavile! Mogoče bo žalosten tudi kakšen fant, ki mu je pomlad že na zimo stopila v srce! Poletje bo lahko sicer lepo — z obilico potrebnih padavin, toda lahko jih bo preveč. Lahko bo zopet hitra zima in — z bogom pridelek!

Žalostna Istra — je zapel nekdo nek pesnik. Glejte — pa ni žalostna. Čisto drugačna je kot včasih. Kakor se skrivajo v naravi novi sokovi, novo življenje, silne moči, katere lahko oživi nekaj sončnih žarkov, tako je v ljudeh prifajeno veselje, skrita radost, ki se bosta s prvimi sončnimi žarki v oživljeni naravi razbohotila v pesem novega življenja, ki ga ni še živela Istra.

Saj je to prva pomlad, ko bodo istrski kmetje sejali in uživali ob rasti, cvetju in sadu jesenske in pomladne setve. Prvič bodo gledali svoj trud — kako jim rodi sadove, katerih ne bodo več delili z lastniki, ki so čakali prekrizanih rok, da jim jih vzamejo sleherni jesen polovico.

Kako lepa in silna je ta zavest! Preporod za ljudi! Do včeraj hlapčiči tuji gospodski — danes sami svoji gospodarji na svoji zemlji! — Šele tako so postali ljudje. Velika stvar je agrarna reforma!

Do včeraj odvisen na življenje in smrt od lastnika, danes skoraj brez skrbi za preživljanje. Četudi bi bila slaba letina, bo pridelka veliko več kot doslej ker bo ostalo vse kmetu. In kar bo potreba dodati, če bi bilo kje treba — bo dala zadruga. Kdor je član zadruge, živi brez skrbi. Skupni napori — skupni obilni pridelek, četudi je slaba letina.

Ej, kako lepo je to novo življenje!

Lé da prisije sonce in bo vrelo in kipelo.

Ni ga ne more ustaviti. Boli, hudo boli sicer, da bodo jutri istrski kmetje ločeni od domovine, toda istrski kmetje so in hočejo tudi ostati gospodarji svoje usode. Morda bi sami tega ne znali tako povedati. Vendar dejanja govore: čuvajo ljudsko oblast, ki jim je vrnila jezik in zemljo ter jo krepijo in izboljšujejo, ko volijo nove odbore s sposobnejšimi odborniki. Ustanavljajo zadruge, jih širijo, kajti v skupnosti je moč. Pripravljajo se na 1. maj. V Rižani, Pobegih, Dekanih, Koštaboni,

Marezigah, Skofljah, Čezarjih — povsod. Lani je bilo iz Rižane osem udeležencev na prvomajski proslavi — letos pa se pripravlja že 150 telovadcev in pevcev. V Pobegih jih je bjo deset, letos pekrat toliko. V Dekanih desetkrat več kot lani. V Koštaboni so prepričani, da jih bo še več. Poleg telovadcev pa nameravajo v Trst vsi. Šil bodo — tako pravijo — povedat, kaj hočejo.

Izpovedali bodo naš skupen program: „Hočemo ljudsko oblast, ki nam bo ohranila zemljo in pridelke, za delavce na še industrije, katero bo oživela. Samo ljudska oblast lahko zagotovi, da ostanemo gospodarji na naši zemlji, da nam vrne in razvije industrijo. — Pogledjte, koliko nas je! Zmagati moramo!“

To je vse. To pomeni vedno lepše življenje. To pomeni še več, pomeni novo zmago delovnih ljudi na svetu.

Glejte: Istra ni več žalostna, Istra je radostno pripravljena nastopiti z nami vseni, kar nas bo v Svobodnem tržaškem ozemlju, da postanemo kovači naše usode.

DREJA

DRUŽINSKI ČITALNI VEČER

»Ze je zgrnila nad vasjo se noč. Te besede so nam prišle v spomin, ko smo se pred dnevi vračali od sv. Antona skozi Čezarje in smo iz hiše »Pri Kovaču« zaslislali glasno, razločno čitanje. Natolno, da ne bi vzbudili pozornost in prekinili čitanja, smo se približali razsvetljenemu oknu kuhinje, skozi katero je prihajal glas in uzrli v notranjosti tele zanimive stike.

Ob mizi, na kateri se je hladila pravkar kuhana polenta, je sedel mlad tovariš s časopisom v roki in čital, v polkrogu okoli njega pa je sedela družina, trije otroci, dve že odrasli tovarišici, gospodar, ob štedilniku pa mati, ki je pravkar nekaj segrevala v ponvi, najbrže zabelo za polento. Od časa do časa so čitalca prekinjali in komentirali vsebino. Kot smo razumeli

so čitali članek o obisku Italijanske demokratične mladine v Jugoslaviji, ker smo razločno slišali tole: »... fašizem se ni uničen, reakcija za ga še zelo oklepa.« Živo so na te besede razpravljali, celo mati se je obrnila od štedilnika in poslušala.

Zakaj dajemo poudarka temu dogodku, ki mislimo, da ni osamljen tu v Istri? Pomlad prihaja in z njo dela na polju, ki so se začela. Veliko je takih, ki se izgovarjajo, da nimajo časa čitati, ker jim delo pobere ves prosti čas in so trudni. Radi priznamo, da je to zelo res. Mladi tovariš iz Kovačeve družine pa je pokazal, da mu telesna utrujenost ni ovira — pokazal je, kako se lahko sledi dogodkom, tudi po delu, če je dobra volja za to. Vsestransko korist imajo taki družinski čitalni večeri: mlajši tovariš ali tovarišica, ki čita, še s tem uči pravilno izgovarjave, starejši pa, ki so trudni od dela obenem počivajo — istočasno pa tudi zvedo za dogodke po svetu.

Mi bi želeli, da bi zglede Kovačeve družine iz Čezarjev posnemali po vseh hišah Slovenske Istre, da bi ob večerih odmevala vaj vsih kuhinj — naša lepa slovenska beseda.

Oglas v

„LJUDSKEM TEDNIKU“

vedno zaleže

Zaklad iz Donga

Italijanski neofašisti se hočejo maščevati za Mussolinijevo smrt

Italijanske progresivne sile si s težavo utrjujejo pot, po kateri hočejo pripeljati mlado italijansko republiko iz objemov neofašizma v demokracijo. Vsakovrstni poskusi reakcionarjev, ki sede danes na najvišjih državniških mestih, se ne odražajo samo v zunanje-politični naslonitvi italijanske vlade na sile zapadnega imperializma in v njeni vlogi, kot orodje mednarodnega imperializma proti vzhodnim demokracijam, temveč zavzema predvsem ostro obliko v notranjepolitičnem življenju države.

Kdor je zadnjih tednih sledil italijanskemu tisku, je nedvomno opazil tako v monarhofašističnih listih, kakor v italijanskih naprednih listih obširne razprave in polemike o nekem zakladu iz Donga (Tesoro di Dongo). Dongo in njegov zaklad se v zadnjih tednih postali predmet vseh italijanskih reakcionarnih in neofašističnih sil v borbi proti italijanskim naprednim silam in blatenju ter omalovaževanju italijanskega osvobodilnega gibanja. Jasno je, da je ta skoncentrirana kampanja vseh preostalih italijanskih fašističnih sil naležala na trd odpor med zdravimi silami mlade italijanske republike.

Dongo je malo mesto v bližini Coma. V tem mestecu so italijanski partizani v zadnjih dneh meseca aprila 1945. leta justificirali in brez vsake ceremonije napravili konec Mussoliniju in njegovim pajdašem. Mussolinija in vso njegovo hierarhijo so italijanski partizani zajeli na poti med Comom in švicarsko mejo, ko so ti skušali pobegniti v sosednjo republiko. Mussolini in njegovi so vlekli s seboj tudi več tovornih kamionov in luksuznih avtomobilov, polnih dragocenih predmetov. Ves ta plen, v kolikor ga ni razneslo prebivalstvo, ki je obkolilo zajeto kolono, so partizanske brigade izročile Glavnemu stanu italijanskih partizanskih edinic za Severno Italijo. Nihče se ni v tistem času spraševal, kaj je z Mussolinijevim zakladom in kako je končal. Italijanski narod je vedel samo to, da so partizani Mussolinija zajeli in ga ubili. Da se bo narod res prepričal o njegovi smrti, so ga končno obesili na Lorettijev trg v Milanu. Usmrtitev Mussolinija je bil tedaj največji dar, ki so ga italijanski rodoljubi in partizani lahko ponudili tistemu delu italijanskega naroda, ki se je zvesto boril na strani vseh zdravih sil sveta.

Kakor drugod, so tudi v Italiji partizani po osvoboditvi prepustili oblast civilnim organom. Italijanski demokrati so zmagovalno izšli iz volitev v ustavodajno skupščino ter z referendumom proglasili Italijo za republiko. Že v prvih mesecih se je mladi italijanski republiki obetalo trdo življenje. Monarhisti, podprti od vseh ostankov fašizma, fašističnih zločincev, kolaboracionistov, ki so vsled nedosledne borbe proti fašizmu in raznih vladnih „amnestij“, biti izpuščeni na svobodo, so pričeli z odločnim napadom na republikanski ustroj italijanske države, še preden je Italija delno zacelila svoje neozdravljive rane, posledice fašistične vojne, so ti gospodje, izkoriščajoč demokratične svoboščine — ki se na žalost v Italiji še danes tolmajo v prid fašizmu in fašističnim zločincem — začeli z ofenzivo proti demokratičnim silam italijanske republike. Zato je bilo treba najti argumente, ki bi se jih dalo v tem smislu izkoristiti. Mobilizirali so ves svoj tisk in prinesli na dan umor Mussolinija v Dongu ter njegov zaklad. Monarhofašistični listi so objavljali senzacionalne reportaže, v katerih so skušali prikazati italijanski in svetovni javnosti, da so se italijanski partizani in njihovi voditelji polastili takojimenoanega Mussolinijevega zaklada. Polkovnika Valerijo, ki je justificiral Mussolinija, so prikazovali kot neko legendarno osebo ter ugibali o njegovi identiteti; pisali so, da je bil Valerijo agent neke tuje države, ter s tem naravno namigavali na Sovjetsko zvezo. Pisali so tudi, da je on ob prihli umora Mussolinija odnesel neke važne dokumente. Ta kampanja je zajela tako ostrino, da so pričeli naravnost obdolževati voditelje italijanskega osvobodilnega gibanja kot tatove Mussolinijevega zaklada.

Tej monarhofašistični obrekovalni kampanji proti italijanskemu osvobodilnemu gibanju in njegovemu vodstvu, je nasledila tudi italijanska vlada, ki je odredila uradno preiskavo o zadevi in to preiskavo poverila generalu Zingalesu. V teku preiskave se je pokazalo, da je prav general Zingales vnet monarhist, ki je podpiral monarhofašistično kampanjo ter dajal lažne izjave, izdajal službene tajnosti in tako nudil reakcionarnemu tisku material za senzacionalne članke. Kampanja je dosegla svoj višek, ko je advokat Ambrosini iz Rima predložil vrhovnemu državnemu tožilcu obtožnico proti Togliattiju, Longu, Parriju in polkovniku Valeriju kot krivcem nezakonitega umora Mussolinija.

Kaj se skriva za to kampanjo? Predvsem je treba imeti pred očmi, da se bodo v nekaj mesecih v Italiji vršile volitve v republikansko skupščino. V zadnjem času so se italijanske napredne stranke silno okrepile. Rezultati upravnih volitev kažejo, da so socialisti in komunisti pridobili na račun desničarskih strank.

Zaradi tega so reakcionarji mobilizirali vse svoje sile, da preprečijo eventualno zmago so-

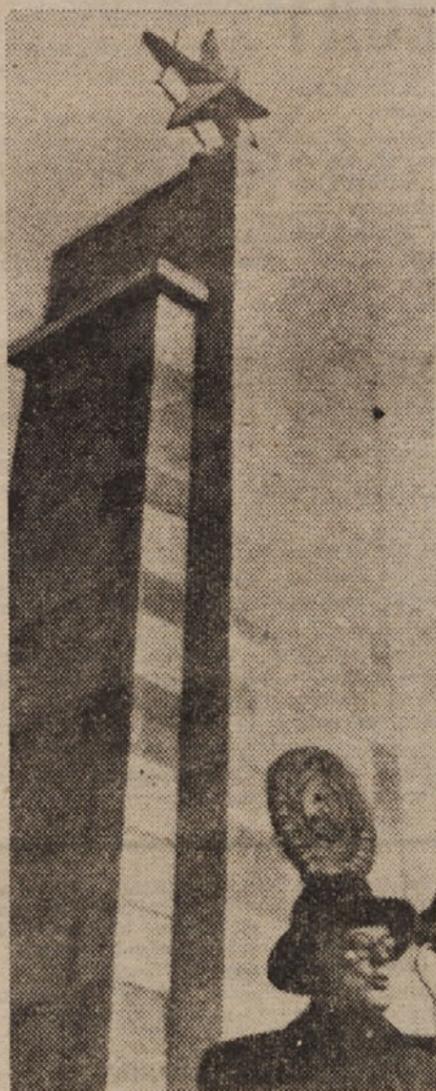
ERNESTO CALINDRI
 diretta da RUGGERO B.
 COMMEDIE
 ISPEZIONE
 PICK-UP GIRL
 ANGELO
 IL DOLCE A
 DIVORZIO
 QUEL
 HO
WIL FASCISMO
 CANAGLIA
 IL PARADISO
 SA RAPPRESENTAZIONE in scena da Martedì 21 Marzo 1945

TRST

ALI NAJ SE PONOVE PRIZORI S SOSEDNJO SLIKE? FAŠISTI, KI SO NA SVOJ PRAZNIK 23. MARCA V TRSTU NALEPILI LETAKE, KAKRŠNE KAŽE ZGORNJA SLIKA, DELAJO NA TEM! POMNITE TO, DEMOKRATI, ZATO ZDRUŽENI V POSLEDNJO BORBO PROTI OSTANKOM FAŠIZMA IN PROTI NOVIM VOJNIM GROZOTAM!

BERLIN

„DAL VAM BOM ČISTO JASNO POT SKOZI ŽIVLJENJE, KI GA BO VREDNO ŽIVETI!“

BUDIMPESTA

BORCEM RDEČE ARMADE, OSVOBODITELJEM GLAVNEGA MESTA MADŽARSKE SO V BUDIMPEŠTI, POSTAVILI KRASEN SPOMENIK. OTVORITVENI GOVOR JE IMEL PREDSEDNIK MADŽARSKE VLADE

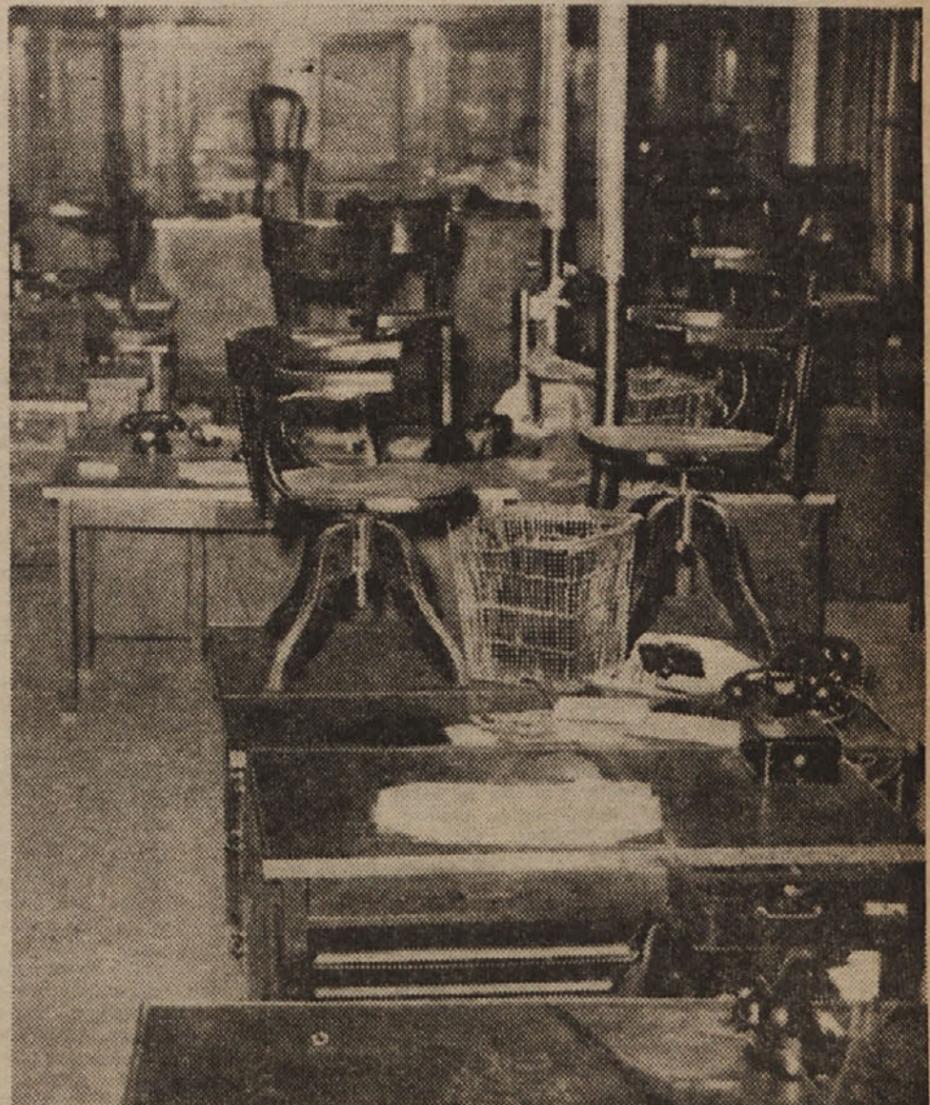
cial-komunistov in drugih italijanskih naprednih strank pri bodočih volitvah. V ta namen so vodili kampanjo glede zaklada iz Donga, s katero so hoteli oblatiti voditelje italijanskega osvobodilnega gibanja, ki so danes predstavniki italijanskih naprednih strank.

Z izjavami in pojasnili voditelj ev italijanskega osvobodilnega gibanja ter pojasnilom, ki ga je podal italijanski minister za narodno obrambo Gasparotto na zasedanju skupščine, so poskusi monarhofašistične kampanje klavarno propadli. Gasparotto je dejal, da je likvidacija Mussolinija predstavljala največji dar, ki so ga italijanski partizani podelili svojemu narodu.

PARIZ

KAJ MENITE, ALI TA DVA MOŽAKARJA ZAUPATA DRUG DRUGEMU? EDEN JE NAMREČ ANGLEŽ, DRUGI PA FRANCOZ. ALI SE VAM NE ZDI IZ BIDAULTOVEGA POGLEDA, DA SI MISLI NEKAKO TAKOLE: „TI, BEVIN, SI PREIZKUŠEN IMPERIALIST, AMPAK JAZ SEM TUDI!“

PARIZ

TO JE UREDNIŠTVO NEKEGA FRANCOŠKEGA DNEVNIKA MED STAVKO TIPOGRAFOV. IZ SOLIDARNOSTI S TIPOGRAFI SO STAVKALI TUDI UREDNIKI. DA SO VZELI STAVKO RESNO, NAZORNO KAŽE SLIKA

Vloga kmetijske šole

v Kopru pri strokovni izobrazbi naše mladine

Strokovna izobrazba naše kmečke mladine v Julijski Krajini je zelo zaostala. Temu se ni čuditi, saj je fashiistični režim v vsakem pogledu oviral naš kulturni in gospodarski podvig.

Tako se je mladina odujevala od zemlje, kmetijstvo pa je medtem postalo prava znanost. V naprednih državah, posebno v SZ, študira kmetijstvo izredno mnogo mladine. Danes si ne moremo predstavljati naprednega kmetijstva brez šol. Ljudska oblast v Skocijanu pri Kopru je ustanovila kmetijsko šolo.

Od vseh kmetijskih panog na Svoobodnem tržiščem ozemlju ima največjo možnost razvoja vinogradništvo, sadjarstvo, vrtnarstvo in živinoreja in ravno koprška šola ima vse predpogoje, da da kmečki mladini strokovno izobrazbo v teh panogah narodnega gospodarstva.

Šola razpolaga s 30 ha zemljišča: vinogradov, sadovnjakov, njiv in travnikov. Sadnih dreves (breskev, hrušk, češpelj) je 2500. Poleg tega ima šola svoj matičnjak za trte, silnico za 30.000 trt, tople grede za povrtnino, hlev s plemenskimi kravami, moderno in racionalno gnojnično jamo, svinjak s 4 plemenskimi svinjami in mrjascem ter kokošnjak.

Zemljišče je dovolj obsežno, da izvajajo na njem učenci pod strokovnim vodstvom praktično to, kar so pri teoretičnem pouku pridobili.

Solski program obsega vse važnejše kmetijske stroke, kakor sadjarstvo, vinogradništvo, kletarstvo, vrtnarstvo, poljedelstvo, živinorejo, živilozdravništvo, mlekarstvo, gospodarstvo, knjigovodstvo in zadružništvo. Poleg tega so splošni predmeti: slovenščina, računstvo, zgodovina, zemljepis, kemija, fizika itd. Šola bo s prihodnjim solskim letom dvoletna. V šolo se sprejema sposobna kmečka mladina po dovršenem 15 letu.

Namen šole je: vzgojiti zdrav kmečki kader, vnašati v našo zamerjeno vas sodobna kmetijska načela, vnesti v naše kmetijstvo red in načrtnost ter mu podati nove smerice.

Šola pa si bo nadela še druge naloge nič manj važne od njenih prvenstvenih nalog, in sicer: a) pomagati z vsemi sredstvi našim poljedelcem v vseh strokovnih vprašanjih (kmetijski nasveti, prirejanje tečajev, predavanja),

b) izdajanje strokovnega glasila ter drugih izrednih publikacij,

c) gojitve vrtnih semen, trt, sadnega drevja itd. ter njih oddajanje

po nizkih cenah vsem poljedelcem na področju šole.

Naša gospodarsko zaostala dežela nujno potrebuje kmetijskih strokovnjakov. Za vzgojitev kadra pa potrebujemo šole. Kmetijska šola v Kopru je poklicana, da se tako dvigne, da nam vzgoji kader dobrih gospodarjev in učencev, sposobnih, da nadaljujejo studij na srednjih in višjih kmetijskih šolah.

VINOGRADNIKI POZOR!

Pripravljalni odbor za vinsko razstavo v Mariboru nam je poslal v objavo naslednje:

Drugo leto po osvoboditvi, leto uspehov, je dalo v Sloveniji vinski letnik, ki se da primerjati po svoji kakovosti z letnikom 1945. in z drugimi odličnimi letniki tega stoletja, ter z letnikom 1908. Tudi takrat je bila odlična kakovost zvezana s količinsko dobrim pridelkom.

Taki redki letniki pač zaslužijo, da se prikažejo na reprezentativni razstavi, da se seznanijo z njim čim širši krog zanimancev in ljubiteljev.

Ministrstvo za kmetijstvo in gozdarstvo Ljudske republike Slovenije si je nadelo nalogo, da priredi vinsko razstavo predvsem letnika 1946. za vso Slovenijo vključno Slov. Primorje v Mariboru v dneh 12., 13. in 14. aprila 1947.

Razstavljalni odbor je kot organ MKG povabil vse tri sektorje: državni, zadružni in privatni sektor, da se udeležijo razstave s čim večjim številom vzorcev, da bo prikazano na razstavi dejansko stanje kakovosti letnika nazorno iz vseh posameznih vinorodnih okolišev Slovenije.

Leta 1946 se je vpisalo v šolo 35 kmečkih fantov iz vse Primorske. Sprejelih je bilo le 20, največ kar jih šola do sedaj lahko sprejme. Vzrok tako majhnega števila učencev je pomanjkanje prostorov. Nova uprava STO-ja bo morala preskrbeti, da se dozida še novo poslopje, nujno potrebno za namestitve učencev.

Naši kmetje so spoznali važnost tega zavoda in zanimanje za kmečko strokovno izobrazbo raste iz dneva v dan. Dežela in šola se morata povežati še bolj tesno in skupno sodelovati z namenom, da se naš narod gospodarsko dvigne in osamosvoji.

Dr. J. F.

Državni in zadružni sektor sta prešla za to posebna povabila.

Za površinsko najmočnejši privatni sektor pa se je organizirala na terenu po vinarških združenjih ter okrajnih kmetijskih referentov tam, kjer ni zadrug, mreža zbiralcev vinskih vzorcev za razstavo.

Dolžnost teh zbiralcev na terenu je, da pridobijo za udeležbo na razstavi čim več vinogradnikov. Na podlagi prijav naročijo od Vinarske zadruge v Mariboru potrebne steklenice, provizorične etikete in zamške. Etiketne izpolni čitljivo vinogradnik sam ali zbiralec s sledečimi podatki: 1) Označba vina, 2) letnik, 3) kraj proizvodnje, 4) točen naslov vinogradnika.

Zbrani vzorci morajo biti odposlani do 26. marca 1947 na naslov: Razstavljalni odbor za vinsko razstavo, Maribor, Trg svobode 3.

Ker traja vinska razstava 3 dni, je sklenjeno, da je treba dati na razstavo po 6 steklenic za vsako mešanico ter po 10 steklenic za vsako sortirano vino.

Ker bodo stroški razstave izredno visoki, se vzorci ne morejo plačati.

delstvo daleč zaostaja za slovenskim. Zaradi ravninske obsežnosti pridelava več kot za svojo uporabo, tako žita, kakor tudi koruze, krompirja in fižola. S tem v zvezi je perutninarstvo in prašičereja zelo razvita. Govedoreja pa je na nižji stopnji kot slovenska. V Slavoniji je razvito sviloprejšstvo. Tudi v čebelarstvu je Hrvaška prva za Slovenijo. Odstotek kmečkega prebivalstva je na Hrvaškem večji kot v Sloveniji, a manjši kot v Dalmaciji, Makedoniji in Črni gori. Dalmacija n. pr. ima nad 80% kmečkega prebivalstva.

Hrvaška republika ima še precej rudniškega bogastva, toda manj kot Bosna in Srbija. V Medjimurju je nekaj nafte; tu in v Zagorju je precej rjavega premoga, pri Krapini pa so ležišča premoga in žvepla. V pesku Drave, Mure in nekaterih potokov pod Papukom je tudi nekaj zlata. Znani sta kot rudniška kraja tudi Petrova in Trnovska gora. Povsod v zvezi z nafto so zemeljski plini, ki jih je v Jugoslaviji največ na Hrvaškem, pri Lipiku, Gostolju, Kutlini in Ivanjiču gradu.

Industrija je tudi na Hrvaškem precej razvita, toda procentualno v manjši meri kot v Sloveniji. Znane so tekstilne tovarne v Varaždinu in Dugi Resi, tovarna mesnih izdelkov v Zagrebu in druge. Hidrocentrale niso tako razvite kot v Sloveniji, ker imajo hrvaške reke manjši padec. Dalmatinske reke so bolj primerne

UPORABA SEMENA PRI SETVI

Naši kmetje se še ne zavedajo, da količina pridelka ni odvisna samo od kvalitete, gnojenja in pravilne obdelave zemlje, temveč da je tudi važna količina semena in način setve. Ni namreč vseeno, če uporabimo odgovarjajoče količino semena ali če sejemo pregosto, kar se v več primerih dogaja.

Večkrat se zgodi, da se pridelek občutljivo zniža ravno zato, ker smo pregosto sejali.

Danes bomo navedli le tiste kulturne rastline, katere sejemo spomladi: **Krompir** sadimo spomladi navadno v jarke, oddaljene 50 cm drug od drugega in seme od semena 20—30 cm. Količina semena je odvisna od vrste krompirja in od načina sajenja (če sadimo kar cele gomolje ali če krompir režemo na očesa). Na en hektar (10.000 m²) uporabimo približno 1500 kg semena.

Koruzi. Za setev uporabljamo že jeseni odbrane klase najbolj razvitih in rodovitnih rastlin. Najbolj razvito zrnje je tisto, ki se nahaja v sredini klase in zato uporabimo le to za seme.

Koruzo sejemo v vrste 60—80 cm narazen. Na ha uporabimo 30—40 kg semena.

Fižol sadimo pri nas navadno med koruzo ali krompir in zato ni mogoče točno navesti količino semena. Če sadimo nizki fižol po celi njivi, uporabimo na ha približno 180 kg semena.

Visok fižol (raklar) sadimo navadno na majhnih prostorih. Količina semena je odvisna od vrste fižola in od razdalje vrst.

Grah sejemo v vrste oddaljene približno 60 cm. Pri nizkih sortah uporabimo približno 130, pri raklarju pa približno 110 kg semena na ha.

Ječmen: pri setvi na roko 180—200

Vse vzorce vin bo ocenila posebna strokovna komisija; najboljša vina bodo nagrajena z diplomami in priznanji.

Prireditve razstave je smatrati kot tekmovalno akcijo glede na kakovost vina.

Ker se zavedamo, da imamo opraviti z odličnim letnikom, na katerega smo lahko ponosni, pričakujemo, da bo udeležba na razstavi s strani vseh sektorjev častna.

Vinogradniki vseh vinorodnih okolišev Slovenije vključno Slovenskega Primorja pokažite vaše dobre kapljice, izbrani zbiralci vzorcev vin pa napravite svojo dolžnost.

kg, s strojem pa 160 kg semena na ha.

Oves: če sejemo na roko 180—200 kg, s strojem pa 160 kg semena na ha.

Proso pri setvi na roko 28 kg semena na ha.

Krnska pesa: peso sejemo pri nas navadno na posebne gredice in jo potem presajamo na njive. Izkušnje so pokazale, da se bolje obnese pesa posejana kar v njivo. Presajanje pese je priporočljivo edino, če je njiva preveč porasla s plevelom. Pesa sejemo na njivo v vrste kakor koruzo in to po kupčkih po 3—4 zrnca. Za 1 ha zadostuje 15 kg.

Koleraba: pri setvi na roko potrebujemo na ha 2 kg semena, če pa kolerabo presajamo, zadostuje pol kg semena na cel ha.

Korenje ali mrkvo sejemo navadno na roko. Pred setvijo moramo seme odrgniti na rokah, da se polomijo bodice in pomešati ga z rahlo in suho prstjo, da se lažje seje in pravilno potrosi po njivi. Na ha porabimo 4 do 5 kg semena.

Zelje ali kapus sejemo na posebne gredice. Pri setvi moramo paziti, da ne sejemo pregosto, ker dobimo v tem primeru šibke in malovredne mladike. Zelje presajamo v vrste v poprej izkopane jamice ali pa v luknje s pomočjo sadilnega klina.

Buče sadimo med turščico ali krompir ali pa okoli zelnikov. Sadimo jih v jamice po 4—5 m. narazen. V vsako jamico položimo po 5—6 semen.

Peteršilj sejemo na manjše njivice. Na 10 m² porabimo 10 gr. semena.

Redkev: na 10 m² 15 gr. semena.

Spinača: na 10 m² 30—40 gr. semena.

Radica: na 10 m² 10 gr. semena.

Cebulo iz semena na 10 m² 10 gr.,

Cebulice pa porabimo na 10 m² približno 500 gr.

Motovilca: na 10 m² potrebujemo 10 gr. semena.

Krnske rastline:

Lucerna (erba spagna - trifoj) na 1 ha posejemo 25 kg. semena.

Domača detelja (trifolium pratense - trifoin) na ha. 20 kg.

Inkarnatka, laška detelja, pomladnja detelja (trifolium incarnatum) na ha 20 kg očiščenega ali 35 kg semena v plevah.

Esparjeta, turška ali španska detelja. Sejemo jo spomladi z ovsem vred; za ha je treba 200 kg semena.

Graščica in oves sejemo spomladi skupaj, in sicer na ha 160 kg graščice in 60 kg ovsu.

Zelena turščica (pitnik): (koruzi katero sejemo za krmo) Na ha. porabimo približno 130 kg. semena.

Kratek gospodarski pregled Jugoslavije

2. Hrvaška

Hrvaška je približno na pol hribovita, na pol ravninska dežela. K njej pripada 5/6 jugoslovanske okeanske obale. V goratem svetu prevladuje Dinarski sistem, v ravnini pa velik del Panonske nižine. Njena glavna polja so v porečju Save in Drave ter ob njenih pritokih. K Hrvaški spada tudi ves Srem s svojo bogato ravnico. Dinarsko gorstvo je kraškega značaja, zato neprimerno za poljedelstvo. Dinarske verige, ki potekajo vzporedno z obalo od severozahoda proti jugovzhodu, so kakor naravni zid, ki loči notranjost od Jadranskega morja. Zato sega morsk vpliv le na Jadranske otoke in na najožjo obalo. Zaradi millega podnebja, ki vlada na Jadranu, uspevajo tu trte, fige, mandeljni, oljke in podobno mediteransko sadje. V Dalmaciji in Istri se pridelava približno 50.000 q oljčnega olja na leto. Tu dobro uspeva trta in fige, medtem ko druge poljske kulture niso razvite v večji meri zaradi kamenitih tal. Zadnje čase skušajo vpljati tal

kulture tudi bombaž in tobak. Ribarska industrija je dobro razvita v Dalmaciji, kakor tudi v Istri.

Dalmacija ni posebno bogata na rudah, če izvzamemo boksit, katerega je obilo v Splitu, Šibeniku in v bližini Zadra ter nekaj asfalta v dolini Zrmanje, pri Drnišu, Trogiru, na Braču in Šolti. V okolici Drniša je nekaj premoga, še precej dober premog kopljejo v Raši v Istri.

Vzdolž gorskih verig, posebno na severni strani, kakor na Slovenskem tako tudi na Hrvaškem prevladuje podzolastra prst (zemlja). Hrvaške ravnice imajo še precej rjave prsti ali ganjače, ki je zmes humizirane ilovice in železa. Medjimurje in predel ob rekah so nanosena ali aluvijalna tla.

Hrvaška je bogata na hrastovih gozdovih (Slavonija), medtem ko ima iglastega in bukovega zelo malo.

Hrvaška pridelava ogromno vina, ker so vsi njeni predeli ugodni za vinarstvo razen Like, Gorskega kotara in izrazito ravninskih predelov severozahodne dežele, prav tako ima mnogo sadja. Hrvaško polje-

za izkoriščanje njihove vodne sile. Največja jugoslovanska industrija rib je vsekakor v Dalmaciji, kjer so na razpolago ribe, posebno v letnem času, ter oljčno olje. V Zadru so znane tovarne likerjev, kakor Maraskino in Luksardo.

3. Bosna in Hercegovina

Bosna in Hercegovina sta izrazito hriboviti deželi v Dinarskem sistemu. To so planine, ki so nastale iz morja Tetis, kakor ostale hrvaške in slovenske, seveda prej kot je nastala Panonska nižina. Bosansko-hercegovske planine so sestavljene iz različnih kamenin, kakor apnenca, peščenca, fliša, škrljčevca itd. Ob izlivu bosanskih rek v Savo prevladuje rjava prst ali ganjača, ki je rodovitna. V notranjosti prevladuje rodol in alpska črna prst. Ta republika ima izrazito planinsko ali subalpsko klimo. Tu so največji gozdovi Jugoslavije. Severni predel so bogati na različnih rudah. Ker je dežela izrazito planinskega značaja, kmetijstvo ni bogve kako razvito. Kjer pa je teren primeren, kakor ob izlivih rek in v porečjih je poljedelstvo še precej razvito. Od sadja pridelava Bosna največ sliv, ki so znane na domačem in tujem trgu. Mimogrede omenjamo, da je imela Jugoslavija pred

vojno 41.000.000 češpljevih d'aves, ki so dajala letno cca 8 milijonov q sliv. Bosanske slive gredo na trg sveže, posušene in predelane v marmelado. Svetovni sloves uživa hercegovski tokak in ravno tako tudi bosanske preproge.

Pri Banovičih kopljejo najboljši jugoslovanski rjavi premog, najboljši lignit pa se dobi v Kreki pri Tuzli. V Majevidi pri Tuzli so ležišča nafte in zemeljskega plina. V Bosni so važni rudniki železne rude in sicer v Novem pri Prijedoru, v Varešu kopljejo hematit, v Ljubiji limonit; znana je tudi Jablanica s svojimi rudniki. Na železne rude je vezan tudi baker, ki ga je precej v bosanskih hribovih (Ljubija, Drenovac, Foča, Jablanica, Fojnica). Ne zaostaja za Slovenijo niti v svinčenih in cinkovih rudah, ki so tudi povezane kakor baker z drugimi rudami. Pri Varešu kopljejo, krom že nad 50 let. Znani so Čevljanoviči po raznih rudah, ki se nahajajo v njegovi notranjosti; tu se posebno odlikuje manganova ruda, ki ima 30 do 55% mangana. V zvezi z drugimi rudami so ležišča antimona, srebra, zlata, žvepla itd. V Kreki pri Tuzli, do koder so segali zalivi panonskega morja, so nahajališča kuhinjske soli, ki so v slojih 100 do 200 metrov na debelo.

Bosna je tisti predel Jugoslavije, ki je za časa svetovne vojne najbolj trpel in bil najbolj porušen.

(Nadaljevanje sledi)

Razstava slikarstva in kiparstva narodov Jugoslavije

V Ljubljani v Narodni galeriji je odprta ta pomembna umetnostna razstava, ki obsega v različnih umetnostnih panogah skoraj 400 del. Pripravil jo je Komite za kulturo in umetnost pri vladi FLRJ. Njen namen je pokazati mednarodno tvornost naših narodov v obdobju stoletja. Gradivo za ta čas so zbrali posebni delovni odbori in žirije v posameznih republikah, nato pa je naposled centralna žirija v Beogradu določila dela, ki naj tvorijo enotno, razvojno logično utemeljeno razstavo.

Važnost te razstave, ki jo danes v sru Slovenije obiskuje dnevno na stotine ljudi, od učeče se mladine do delavcev, sindikatov ter drugih masovnih organizacij je — lahko mirno trdimo — neprecenljiva. Kaže nam vso skrb, ki jo naša ljudska oblast posveča novemu kulturnemu dvigu naših narodov. V stari Jugoslaviji podobne kulturne manifestacije sploh nismo doživeli. Protijudske klike, ki naj bi v stari Jugoslaviji skrbele tudi za kulturni razvoj narodov, so ga prej zavirale kakor pospeševale. Jugoslavija je bila deljena v neke imaginarne sfere „vplivov“, ki so že od vsega početka in v naprej govorili o nezmožnosti kulturnega zblizanja in sodelovanja. Toda današnje bratstvo in edinstvo jugoslovanskih narodov, skovano v toku narodno-osvobodilne borbe in cementirano z živo krvjo naših najboljših sinov ter hčera je zavedno pometlo z „vplivi“, ki jih dejansko sploh ni bilo. Ta skrbno izbrana umetnostna razstava je dokazala, da je popolnoma možen organičen razvoj, pa tudi organično sodelovanje naših narodov na področju umetnosti. Drug važen moment, ki ga vnaša razstava, je medsebojno povezovanje med narodi, priznanje, ki se nujno razvija tudi v spoštovanju. Le preradi se narodi, ki se premalo poznajo, zagradijo z neko ograjo samohvale, samozadovoljnosti, s podcenjevanjem kulturnih dobrin svojih sosedov. Taka ograjenost, ki nujno rodi omejenost je nad vse škodljiva. Ta razstava nam je tudi v tem pogledu nad vse poučna. Poglejmo si .pr. samo srbski portret prve polovice 19. stoletja, pa bomo videli, kako raste v bogati Vojvodini v tem času kader umetnikov, ki jim ml Slovenci pa tudi Hrvatje komaj kaj postavimo ob stran. Imena kot Davsil, Jakčić in Krstić so gotovo pomembna danes za vso jugoslovansko kulturno dediščino. Za nas je gotovo veliko odkritje hrvatski portret mojstrov Radiča in Krajeviča, močna in stvariteljska hrvatska plastika (Meštrovič, Augustinčić, Kršinič), če pa pogledamo prezer razvoja naše umetnosti 19. stoletja s prehodom v Moderno, potem damo Slovenci isto svojstven delež z našim, zapadu najbolj odgovarjajočim impresionizmom. Pred seboj imamo torej kulturni razvoj, ki je dolg 150 let, kjer vsak narod prispeva za boljše, temeljitejšo podobo, pomemben delež.

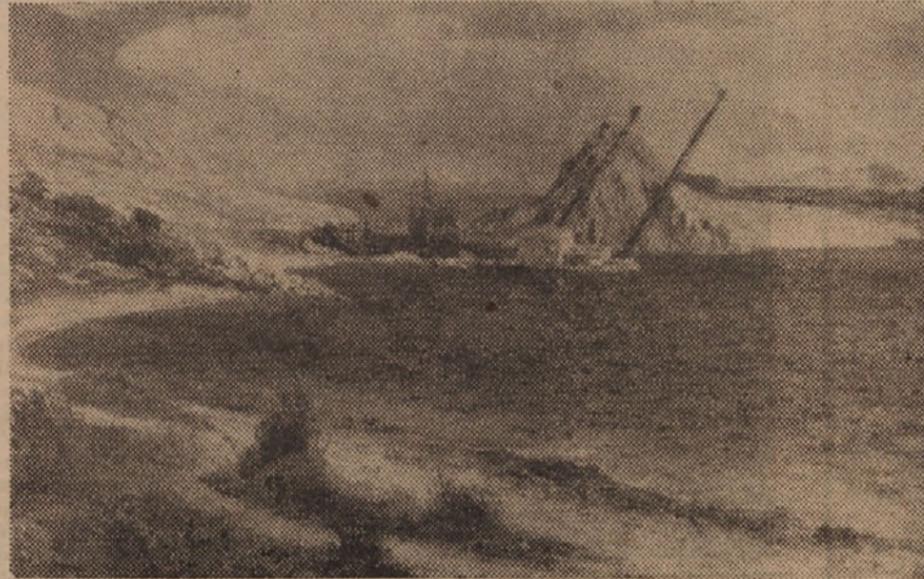
Razvoj umetnosti 19. stoletja se prične z grafiko gorističnega rojaka Kavčiča in zgodnjimi portreti Tomičina, Karasa, Simiča, je to tipična umetnost zdrave, napredne buržoazije, kakor jo poznamo iz Prebrnove dobe. Portretiranci stoje v svečanah a preprostih držah pred nami, zadovoljni, da bodo zapustili svoje obraze spominu neznanec. Format je manjši, intimnejši. Vpliv romantike (Krstić, Radović) vnesel v sliko neko razpoloženje, upodobljenci so zaprti v globoka razmišljanja, krajino prepreče vzharno nebo. V drugi polovici stoletja se prične s poudarjanjem vsebine (psihološki portret) krhki tudi trdna kontura in linija bidermajerskega portreta, vse važnejše postanejo barve in luči. Kulturno zgodovinsko se v tem času razvija v Srbiji in v Hrvatski historično slikarstvo monumentalnih razmerij (Jovanović, Predić, Medović, Bukovac), pri nas pa pripravljajo Šubića, Kobilca in Vesel s svojimi čudovitimi deli pot impresionizmu. Po impresionizmu (Grčar, Jakopič, Jama, Stern) se umetnost podaja na težko pot „modernosti“ umetnosti, v dobo hudih borb za samostojen, lasten izraz umetnosti. Tudi tu, če izvajamo anarhične poizkuse ekspresionizma, najdemo dobre, sugestivne slike (Tartaglia, Kos G., A. Čelebovič, Hegeđušić, Lubarda, naši mladi itd.). Posebna soba na razstavi je posvečena tematiki domovinske vojne (Detoni, Milušević, Kun). Tu gre predvsem za to, da se ta veličastna doba, ta prava pomlad jugoslovanskih narodov, ovekoveči tudi v liku. Ko gledamo ta dela, vidimo, da so pričetki že dani, da so dobri, da pa bodo potrebni še veliki napori za čim bolj adekvaten izraz temu času.

Kiparska umetnost je na razstavi zastopana

Andrejevič-Kun Djordje: „Kraj mrtvog druga“

z deli velikega Meštroviča („Psihe“, „Mati“, „Spomin“), dalje imamo tu živo in razgibano plastiko Hrvata Augustinčića, mojstra mramorja Kršiniča, Rosandića in druge kiparje. Od najstarejših bi omenil Srba Roksandića in našega Zajca, ki je zastopan z znanim „Satirom“. Lepa in pomembna je kolekcija grafike, starejši del. pa tudi novi, po temi pre-

Menci Klement Crnčić

„ŠKOLJ SV. MARKA“

Kultura na Mladinski progi

Letošnje priprave za kulturno delo na mladinski progi Samac-Sarajevo so mnogo večje in temeljitejše od lanskih. Pristojne ustanove so pozvale vse kulturne delavce in umetnike k sodelovanju, da se mladini pripravijo kolikor mogoče prijetno delo tudi na področju kulture in prosvete. Temu pozivu se je odzvalo doslej že veliko število gledaliških družin in drugih kulturnih činiteljev v Jugoslaviji.

Beograjsko gledališče bo obiskalo graditelje Mladinske proge ob času gledaliških počitnic meseca julija in avgusta. Gledališki ansambl iz Niša odputuje na progo Samac-Sarajevo v prvi polovici julija. Uprizoril bo Gogoljevo komedijo „Ženitev“. Vojvodinsko gledališče iz Novoga Sada bo gostovalo na progi od 3. do 31. maja. Med drugim bo imelo na sporedu: Molièrovo „Tartuffa“, Gogoljevo „Ženitev“, dramo Jovana Sterije Popovića „Pokondirena tikva“, pevci gledališke družine pa bodo ostali na progi še do 15. junija ter bodo peli na kulturnih prireditvah operne arije in partizanske ter narodne pesmi. Srbsko gledališče iz Pančeva pride v goste od 15. do 30. junija. Med drugim bo uprizorilo Cankarjevo dramo „Kralj na Betajnovi“, dramo sovjetskega pisatelja Konstantina Simonova „Ruski ljudje“,

težno posvečen narodno-osvobodilni borbi.

Če omenimo še malo plastiko in modelerska dela, bi zaključili tudi poročilo. Razstava odputuje prihodnji mesec v Prago, odtod pa v druge prijateljske slovanske države. Njena pomembnost v še tesnejšem zblizanju in poznavanju med narodi bo v tem dosegla mednarodno merilo.

Dr. S. Mikuž

ilustracijo ter bodo nudile mladinskim brigadam strokovne nasvete na terenu.

Tudi likovni umetniki pridejo na mladinsko progo v obiske in v goste. Doslej so prijavitli svojo udeležbo poleg drugih: Ljubisa Naumović, Miloš Golubović, Bora Stevanović, Radmila Djordjevič, Jelisaveta Petrovič, Marin Skudin, Milica Čadjevič, Milovan Krstić, Marko Brežanin, Gordana Jovanović, Ilija Kolarović, Djuro Radonjič, Jefko Perić, Sabahadin Hodžić, Branko Stanković, Pavle Vasić, Martin Solaržik in Enver Krupić.

Od književnikov bodo čitali iz svojih del pisatelji: Ivo Andrić, Milan Bogdanović, Marko Vranješević, Velibor Gligorić, Oskar Davidić, Dušan Kostić, Desanka Maksimović, Čedomir Minderović, Milivoj Ristić, Djuza Radović, Roksa Njeguš, Gvido Tartaglia, Branko Čopić, Eli Finzi in drugi.

In slednjč bodo na mladinski progi tudi profesorji gospodarske fakultete, ki bodo predavali mladincem in mladinkam. Dr. Aleksander Jovanović bo govoril o industrijski politiki z ozirom na znanost o denarju in kreditu, dr. Nikola Konstantinović o ekonomiji dela in agrarni politiki, dr. Ljubomir Bajalović o osnovah gospodarskega prava, dr. Mirko Marković o politični ekonomiji, dr. Dimitrij Perović o organizaciji in poslovanju gospodarskih podjetij ter industrijskem poslovanju, dr. Dragislav Todorović o zunanji trgovinski politiki, dr. Dimitrij Perović o organizaciji in poslovanju gospodarskih podjetij ter industrijskem poslovanju, dr. Dragislav Todorović o zunanji trgovinski politiki, dr. Tihomir Marković o finančni znanosti, Antonije Tasić o osnovah zavarovanja, dr. Nikola Vučo o gospodarski zgodovini Jugoslavije, dr. Radomir Lukić o temeljih ustavnih in administrativnih pravic, dr. Slavko Stojković o temeljih mednarodnega prava, dr. Mihajlo Vuković o osnovah združništva.

Tako je vsestransko poskrbljeno, da mladini na progi med delom ne bo dolgčas. Namesto plehke zabave bo imela priliko prisostvovati resnim gledališkim predstavam, nastopom glasbenikov, predavanjem književnikov in gospodarskih strokovnjakov. S tem si bo širila obzorje in utrjevala nazor, ki ji bo v poznejšem življenju potreben.

RAZSTAVA SLIK VINCENTA VAN GOGHA V PARIZU

V pariškem muzeju „L'Orangerie“ so odprli razstavo slik Vincenta van Gogha. Razstava prikazuje tudi slike, ki so bile doslej dostopne samo v nizozemskih muzejih.

NIZOZEMSKA UPODABLJAJOČA UMETNOST V AMERIKI

V štirinajstih ameriških mestih so imeli pred kratkim razstave mojstrov nizozemske upodabljače umetnosti. Razstavljena dela so bila iz 16. in 17. stoletja in so predstavljala slike, ki so jih bili v svoji nacistični grabelživosti ukradli Nemci med vojno v zasedenih predelih nizozemske države.

ČEŠKI FILM V PROJEKTIRANI DVELETKI

V dveletko češkoslovaške države je vnešeno tudi snemanje 55 filmov. Vsi ti filmi bodo dolgi, to se pravi, izpolnili bodo spored cele filmske predstave. Letos je predvideno snemanje 25 filmov, prihodnje leto jih bodo izvršili še 30.

CHAPLINOV SIN V FILMSKI STROKI

Sin znanega ameriškega filmskega igralca Charlieja Chaplina se kani po očetovem vzoru posvetiti traku. Vpisal se je zaenkrat na filmsko fakulteto za filmsko umetnost v Los Angelesu.

OD BAJKE DO ŽIVLJENJEPIŠA F. VODNIK

Namesto epov o življenju junakov, kraljev, knezov, vitezov, namesto vseh teh izrednih, ako ne kar božanskih bitij, na pol mitičnih herojev se sedaj odpro v književnosti vrata brezimnim posameznikom ter njihovim individualnim zgodbam in usodom. Preprosti ljudje, ki so nekdanj v klasičnih in romantičnih epih in dramah živeli le kot brezimni atomi v množici, ki je spremljala z glorio obdanega heroja, ti preprosti ljudje postanejo sedaj sami „junaki“ novele, romana ali drame.

Ta prehod se vrši dejansko skozi vsa stoletja novega veka izza renesanse, odkar se je vedno bolj poudarjala vrednost človeka posameznika, zlasti tudi človeka nižjih socialnih plasti. Najznačilnejši za ta prehod je morda znameniti roman „Don Kihot“, delo španskega pisatelja iz začetka sedemnajstega stoletja. Ta roman se sicer da tolmačiti na več načinov: literarno-zgodovinsko kot parodija (posmehanje na smešno stran) na takrat modne viteške romane ali simbolično kot podoba etičnega idealizma in preračunljive vsakdanjosti, zveh strani človekove narave, ki sta upodobljeni v obeh glavnih junakih, v vitezu Don Kihotu in njegovem oprodli Sanču Pansu. A prav tako je pomen tega romana nedvomno tudi ta, da se oddaljuje od dobe, ko je bilo plemstvo vse in nižji stoji nič. Podoba Sanča Pansa, človeka iz preproste ljudstva, odločno kaže, da misel o enakosti vseh ljudi ob začetku novega veka že vstopa v književnost.

Isto kaže tudi primer iz naše dubrovniške literature. V mislih imam pastirsko igro Iva Gundulića z naslovom „Dubravka“. Pesnik slavi sicer v prvi vrsti „lepo, drago in sladko svobodo, dar, ki nam je v njem višnji Bog, podelil vse dobrine“. Vendar že dejstvo, da v igri nastopajo pastirji kot predstavniki pre-

prostega ljudstva, a še bolj dejstvo, da ti pastirji razpravljajo o razredni enakosti, da so vile kot simbol dubrovniških plemkinj nastikane kot razpisnice, jasno razodeva obraz nove dobe.

Posebno pa velja to za književnost 19. in 20. stoletja, ko je dosegla ideja socialne enakosti svoj najvišji vrh v doseganju razvoja družbe. Pisatelji Dickens in Balzac, Flaubert in Zola, Hugo in Manzoni, Tolstoj, Dostojevski, Prus, Gorki, Cankar: sama imena, v katerih je demokratska ideja slavila svojo največjo zmago s tem, da so ti pisatelji dvignili v svet umetnosti preprostega človeka, človeka iz množice, iz ljudstva. Gotovo mnogi poznate velike romane teh dveh stoletij: Balzacovo Človeško komedijo, Dickensovo Olivera Twista ali Davida Copperfielda, Flaubertovo Gospo Bovaryjevo, Zolajev Germinal, Hugojevo Cerkev naše ljube Gospe v Parizu, Manzonijsva Zarečnica, Tolstojovo Vojno in mir ter Ano Karenino, Dostojevskega Ponižane in razžaljene ter Brate Karamazove, Prusovega Faraona, Gorkega Mater, Cankarjevega Hlapca Jerneja, Šolohovljeve Tihi Don, itd. itd. Kakor je v politiki zmagala splošna volina pravica, tako je v književnosti zmagalo načelo, da je življenje slehernega človeka za umetnika enako pomembno. Zakaj vsak človek nosi v sebi snov vsaj za eno povest, roman ali dramo: namreč svoj lastni življenjeepis.

Če si pogledamo monumentalno galerijo povesti in romanov, ki so nastali v minulem stoletju in pa danes vedno nastajajo, vidimo, da je njihova značilnost prav v tem, da njih osrednji motiv tvori človeška osebnost. Toda ti „junaki“ niso več nekdanji heroji, marveč preprosti ljudje, kakršne srečujemo vsak dan v svojem življenju. V njih srečujemo umetni-

ke in delavce, kmete, lovce, ribiče, študente, perice, trgovce, vojake, skratka vse ljudi brez razlike, prav kakor je to — kajpada za naše slovenske razmere — tako nazorno povedal Oton Zupančič v svoji „Kovaški“:

Vsi: — Črnci rudarji iz Idrije, iz Trbovat, iz plavčev gorenjskih, iz Kaplje, iz Borovetj, od Nabrečine: beli kamenarji, devinski opaljeni ribarji, polnogi nosači iz Luke tržaške — četa, kot da kiparju ušla je izpod dlata — vi sključeni tkalci od stativ, strojarji smrdljivci, zaviti v črsta ostri duh, vi mlinarji, ki nam meljete kruh, idarji iz Renč, mizarji šentviški, Solkaneci, drvarji po šumah, četa vozeči izanci — ti mož, ki orješ in seješ, se družno z tolom potiš, ti štajerski viničar, ki nam vince mediš, ti, s svincem v pljučih, z očmi gasnečimi stavpec, v ertine mirno zvoči savinski plavec, Vipavec brbljav, zamišljeni briški kolon, — vsi, ki poznate otiske zapestnic — spon...

In ker so nam vsi ti ljudje podobni po svojem načinu mišljenja in čutenja, najdemo vedno v njih tudi sebe, svoje življenje. Ravno prepričanje, da je v tako imenovanih „majhnih“ ljudeh resnična, prava človekova podoba, je nagnilo pisatelje do tega, da ne iščejo junakov za svoja dela nič več med izjemnimi postavami, med izbranci človeštva, marveč sredi med ljudstvom. Moderni pisatelj ljubi „ponižane in razžaljene“, kakor pravi Dostojevski, išče „bedne“, kakor Hugo, in tiste, ki so „na dan“, kakor Gorki. In Ivan Cankar je isto izrazil z besedami: „Življenje se drami v nižavah, ki so spale“. In prav zaradi tega opisujejo sodobni pisatelji človeka ne le v njegovi individualni podobi, temveč ga prikazujejo tudi kot del velike družabne celote, katero je neločljivo in usodno povezan.

Bralne vaje za prosvetna društva

IOSIP JURČIČ

Kozlovska sodba v Višnji gori

Govorili so še sodniki in meščanje: Jurček Griža, Bošte Krevs, Peter Strama, Marko Crmaz, Miha Kisovar, Jožman Kravopasec in še več znanenih slovečih možakov, enj z Gobežlom, drugi z Žužnjalom. Niso se mogli zediniti, zmešnjaja je bila velika, postajali so srditi in eni so že stiskali pesti.

Višji sodnik in župan Zaropotaj, ki je bil prestopil h Gobežlovi večini, boječ se, da bi prihodnje leto ne bil zopet izvoljen, je imel velike preglavice in križev, da je kot prvo sodnik ohranil primeren red. In ker je videl, da se zlasti zaradi tega pričakajo in pulijo, ali ima kozel Lisec um in pamet ali ne, se zamislil v svoji modri glavi in pravi:

„Možje, stojte, poslušajte! Kaj bi bilo, ko bi po kozla Lisca poslali ter bi ga preiskali in pretipali in razvideli, ali ima pamet, ali je nima?“

S tem predlogom sta bili obe stranki zadovoljni in Lukež Drnulja je z meščani Kašopiharjem, Lasacem in Grmazem zdiral domov, da bi pripeljal kozla pred visoko in častito sodnjo.

Medtem so se višnjanski možje malo oddehnili in obrisali pot z vročega čela, vendar so želino pričakovali, ali se bo kozel izkazal za pametnega ali ne.

Drnulja pak s solznim očesom doma Lisca omotvozi in ga vleče za seboj, opominjajoč Crmaza, naj ga poganja, pa le prav zlepa, Lisca pa žalostno pravi:

„O, ko bi se dalo, da bi midva, jaz in ti, mogla zdaj menjati kože in glave tako, da bi bil jaz kozel, ti pa moj gospodar Drnulja! Zakaj če se ne boš dobro obnašal, obesili te bodo in še meni ne bo prida. O, ko bi bil danes vendar toliko pameten, da bi se delal vsaj tako nemunega, kakor si neumen bil, ko si šel čez plot Slamorezčevo zelje gledat in si sebi in meni ludo storil!“

Prišedšji pred sodni zbor, se kozel malo zmeni za vse sodnike in starešine, temveč se meni nič, tebi nič uleže in z zadnjim nogo prav dobro za vratom popraska.

„Kozel je neumen, ne ve, kaj bi storil, ničesar se ne boji!“ sklepa iz tega Gobežev.

„Ni neumen!“ vpijejo nasprotniki. In glejte čuda: kozel Lisec sam odmaže za brado.

„Ali ste videli?“ kriče nasprotniki.

„Muho je odganjal!“ vpije Drnulja in zamahne srditi, da se Lisec tako slabo obnaša, z batino nadeni. Kozel se ustraši, se mu izgraja iz rok, in kakor bi imel devet naglavnih grehov nad seboj, zdirja po trgu in naravnost domov.

„To je slaba kozlova vest!“ pravijo Žužnjali in njegovi privrženci in o, gorje! Drnulja vidi, da se število prijateljev zopet manjša. Pristopi k starešini Gobežlu in mu skrivaj reče: „O ljubi oče Gobež! Tri jare kokiši vam prinesem do prve nedelje, le rešite me iz teh rev in težav.“

Toda ni bilo treba jarih kokiši, kajti v tistem lihu pride sloveč berač in vedež višnjegorski, Flere Krivostegno. Ta je obhodi mnogo sveta, inel od Boga po višnjanski veri poseben dar modrosti in je znal coprati, da so zdravi obolevali, bolni umirali.

„Flere Krivostegno naj sodi vso Višnjo goro!“ se zamislje nek ženska in že je Flere sedel na Zaropotajevem stolu, vzdignil svoje berlogo ob sebi in bil poizvedovati, kaj je in kako je. Obe stranki sta ga bili veseli, ker tako je hitro zopet edinst in složnost prišla v ljubo višnjansko mesto. Celo Luka Drnulja se je obveselil, ker je z drugim meščani vred veliko stavil na pravičnost in posebno dobre darove Krivostegnove.

Dolgo je naslanjal vedež Flere kosmato brado na berlogo in mislil.

„Višnjanje, tukaj je težko soditi,“ pravi Flere Krivostegno, „zakaj greh je storjen in ni storjen. Ko bi bil kozel zelje požrl, tepli bi ga bili s palicami, da bi bil čutil. Zdaj pa kozel zelja ni pojel, Slamorezcu ni nič skode. Greh poželjivosti pa ima kozel vendar nad seboj, zato je kazni vreden. Hm, hm, to je težko soditi.“

In zopet je naslonil kosmato brado in mislil. In glejte, proti polдне je bilo, kar vstane vedež Krivostegno, dne počasi trj prste na čelo in pogleda svetlo in veselo po višnjanski drhali.

„Duh božji ga je razsvetlil, poslušajmo!“ šepetajo stari in mladi.

Krivostegno pa je govoril in razsodil tako: „Ker se kozel z zeljem ni mastil, pa bi se bil rad mastil, ker je čez plot gledal, pa ni mogel čez plot, zato naj bo po svoji senci tepen z devetimi udarci. Njegov gospodar Drnulja pa naj bo ta tepež gledal z zavezanimi očmi, ker je kozla slabo privezal. In zato, ker mu je usel, zato bomo pol ure s palico zamahovali nad njim.“

„To je višnjanski Salomon!“ je vpilo krdelo. Trikrat je že stal sonce nad Višnjo goro, in ko je prišlo v četrtič, so gnali kozla Lisca in Lukeža Drnuljo iz mesta ven na hrib Peščenjak in tam, kjer so na hribu stale slavne višnjanske vislice, tam je bil kozel Lisec vprico višnjanske množice po senci tepen in Drnulja je to tepenje gledal z zavezanimi očmi in s palicami so zamahovali nad njim.

„O, ko bi se dalo, da bi midva, jaz in ti, mogla zdaj menjati kože in glave tako, da bi bil jaz kozel, ti pa moj gospodar Drnulja! Zakaj če se ne boš dobro obnašal, obesili te bodo in še meni ne bo prida. O, ko bi bil danes vendar toliko pameten, da bi se delal vsaj tako nemunega, kakor si neumen bil, ko si šel čez plot Slamorezčevo zelje gledat in si sebi in meni ludo storil!“

NA OTOKU DAWSON -- MIR V PRAGOZDU

Za prehrano in gospodarstvo človeka je rastlinstvo prav gotovo važnejše od živalstva in rudnin, ki jih skriva zemeljska skorja. Rastlinstvo daje človeku večji del hranil, les za kurjavo, za gradnjo bivališč, za izdelavo orodij in drugih priprav, razna vlakna, barve, strojila in zdravila. Z obdelovanjem zemlje in v borbi z naravo je človek uril svoje telesne in duševne sile, jih dvigal in se s tem vedno bolj oprešal vezi naravnih zakonov. Iz preprostega prirodnega človeka se je polagoma razvil kulturni človek in prav rastlinstvo mu je dalo podlago in izhodišče za višje kulturne podvige.

Šele zemlja, ki jo človek obdeluje, postane sčasoma njegova trajna last, tako da je potem ne zapusti zlepa. Toda kultura ni rasla le v poljedelstvu in s poljedelstvom, oblikovala jo je narave tudi travnata stepa in nemalo tudi širni gozdovi sveta. Prav ti so ji dali v neklih predelih zemlje posebno obliko.

„Muho je odganjal!“ vpije Drnulja in zamahne srditi, da se Lisec tako slabo obnaša, z batino nadeni. Kozel se ustraši, se mu izgraja iz rok, in kakor bi imel devet naglavnih grehov nad seboj, zdirja po trgu in naravnost domov.

„To je slaba kozlova vest!“ pravijo Žužnjali in njegovi privrženci in o, gorje! Drnulja vidi, da se število prijateljev zopet manjša. Pristopi k starešini Gobežlu in mu skrivaj reče: „O ljubi oče Gobež! Tri jare kokiši vam prinesem do prve nedelje, le rešite me iz teh rev in težav.“

Toda ni bilo treba jarih kokiši, kajti v tistem lihu pride sloveč berač in vedež višnjegorski, Flere Krivostegno. Ta je obhodi mnogo sveta, inel od Boga po višnjanski veri poseben dar modrosti in je znal coprati, da so zdravi obolevali, bolni umirali.

„Flere Krivostegno naj sodi vso Višnjo goro!“ se zamislje nek ženska in že je Flere sedel na Zaropotajevem stolu, vzdignil svoje berlogo ob sebi in bil poizvedovati, kaj je in kako je. Obe stranki sta ga bili veseli, ker tako je hitro zopet edinst in složnost prišla v ljubo višnjansko mesto. Celo Luka Drnulja se je obveselil, ker je z drugim meščani vred veliko stavil na pravičnost in posebno dobre darove Krivostegnove.

Dolgo je naslanjal vedež Flere kosmato brado na berlogo in mislil.

„Višnjanje, tukaj je težko soditi,“ pravi Flere Krivostegno, „zakaj greh je storjen in ni storjen. Ko bi bil kozel zelje požrl, tepli bi ga bili s palicami, da bi bil čutil. Zdaj pa kozel zelja ni pojel, Slamorezcu ni nič skode. Greh poželjivosti pa ima kozel vendar nad seboj, zato je kazni vreden. Hm, hm, to je težko soditi.“

In zopet je naslonil kosmato brado in mislil. In glejte, proti polдне je bilo, kar vstane vedež Krivostegno, dne počasi trj prste na čelo in pogleda svetlo in veselo po višnjanski drhali.

„Duh božji ga je razsvetlil, poslušajmo!“ šepetajo stari in mladi.

Krivostegno pa je govoril in razsodil tako: „Ker se kozel z zeljem ni mastil, pa bi se bil rad mastil, ker je čez plot gledal, pa ni mogel čez plot, zato naj bo po svoji senci tepen z devetimi udarci. Njegov gospodar Drnulja pa naj bo ta tepež gledal z zavezanimi očmi, ker je kozla slabo privezal. In zato, ker mu je usel, zato bomo pol ure s palico zamahovali nad njim.“

„To je višnjanski Salomon!“ je vpilo krdelo. Trikrat je že stal sonce nad Višnjo goro, in ko je prišlo v četrtič, so gnali kozla Lisca in Lukeža Drnuljo iz mesta ven na hrib Peščenjak in tam, kjer so na hribu stale slavne višnjanske vislice, tam je bil kozel Lisec vprico višnjanske množice po senci tepen in Drnulja je to tepenje gledal z zavezanimi očmi in s palicami so zamahovali nad njim.

„O, ko bi se dalo, da bi midva, jaz in ti, mogla zdaj menjati kože in glave tako, da bi bil jaz kozel, ti pa moj gospodar Drnulja! Zakaj če se ne boš dobro obnašal, obesili te bodo in še meni ne bo prida. O, ko bi bil danes vendar toliko pameten, da bi se delal vsaj tako nemunega, kakor si neumen bil, ko si šel čez plot Slamorezčevo zelje gledat in si sebi in meni ludo storil!“

„O, ko bi se dalo, da bi midva, jaz in ti, mogla zdaj menjati kože in glave tako, da bi bil jaz kozel, ti pa moj gospodar Drnulja! Zakaj če se ne boš dobro obnašal, obesili te bodo in še meni ne bo prida. O, ko bi bil danes vendar toliko pameten, da bi se delal vsaj tako nemunega, kakor si neumen bil, ko si šel čez plot Slamorezčevo zelje gledat in si sebi in meni ludo storil!“

Gozdovi zemlje hranijo v sebi neizčrpna bogastva

drevesna meja je že izven obljudenega sveta, v morju, ki loči zemljine od brezdrevesne Antarktike. Njen potek lahko določimo po nekaterih brezdrevesnih otokih. Ekvatoriju je najbližja na Otoku sv. Pavla, ki leži v isti zemljepisni širini kakor Sicilija na severni polobli.

Gozdni pasovi

Seveda ni ves med drevesnima mejama ležeči prostor pripraven za razvoj gozdov. Nasprotno tvorita oba subtropska suha pasova v svetovnem zemljevidu gozdov široko malone brezdrevesno vrtel. Sem spadajo ne le pravi puščavski predeli, temveč tudi stepska ozemlja ob njihovem robu, pa tudi travnate pokrajine savan, prerij in pamp. Zato delimo vso zemeljsko površino glede gozdov na pet pasov, ki sledo drug za drugim v menajočji se vrsti. Razločujejo tri gozdne in dva brezdrevesna pasova. Od prvih treh sta največja severni gozdni pas med brezdrevesno tundro na visokem severu in severnim suhim podnebnima pasoma, in tropski gozdni pas med obema suhima podnebnima pasovima. Razmeroma majhen del zemlje pokriva onstran južnega tropskega pasu južni gozdni pas. Ker dobivajo v subtropskih vzhodnih predelih Afrike dovolj padavin in ker so tudi subtropski predeli Severne in Srednje Amerike na vzhodu bolj vlažni kakor na zahodu, je ob vzhodnih obalah zemljin še dovolj široka zveza med tropskim in zlasti severnim gozdnim pasom. Ti gozdni mostovi, če jih smemo tako imenovati, se odlikujejo po raznolikosti drevesnih vrst, ker se meša v njih drevje dveh ali več pasov.

Površina vseh treh gozdnih pasov zemlje znaša okoli 42 milijonov km², to je skoraj 30% vsega suhega sveta, pri čemer antarktična zemljina seveda ni všteta. Od teh 42 milijonov odpade kakih 5 milij. na severni in domnevno več kot 25 milij. km² na tropski gozdni pas. Gozdovi pokrivajo desetkrat toliko sveta kot žitni predeli zemlje; gozd je polemata, ker se vedno najbolj razširja na rastlinska formacija. Ta je bila nekaj še mnogo obsejnejša, vendar se je človek vseh kulturnih stopenj in vseh časov srdito boril proti gozdu, ker si je hotel pridobiti čim več poljedelske zemlje. Poljedelci in nomadi so s požiganjem in iz-

sekavanjem uničili velikanske površine prvotnega gozda. Gozdove zmanjšujejo tudi naravni vzroki, n. pr. gozdni požari, ki jih zaneti ob hudi suši strela, v našem času lahko že iskra iz lokomotive itd. Zanimivo je tudi, da opažajo ob severni gozdni meji v Sovjetski zvezi že dalj časa, da napreduje tundra nevzdržno proti gozdnemu pasu, pač zaradi tega, ker se zemlja v vlažnih gozdnih izpreminja čedalje bolj v soto. Nasprotno je gozd v nekaterih kulturnih deželah zopet pridobil na površini, ker le človek sam začel s pogozdovanjem pustih predelov, n. pr. na našem Krasu.

Ce si ogledamo posamezne gozdne pasove ob bližnjem vidimo, da ima severni gozdni pas v zmernotopli Evropi, Aziji in Severni Ameriki širino 1000 do 2000 km. Na severu ga omejujejo puste tundre, na jugu odprte stepske planjave, ki pošilja gozdni pas vanje kot nekakšne predstraže manjše gozdne otoke. Za severni gozdni pas je značilno prevladovanje iglavcev in listovcev z odbojajočim listjem, še bolj pa to, da rastejo v širnih gozdih listovrstna drevnata, tako da se mešani gozdovi prav redki. V najbolj severnih predelih uspevajo skoraj sami iglavci, zlasti borovci, jelke, smreke in modri; prav mesecni segajo skupaj z neka-

smislu tudi obmorske dežele Vzhodne Azije s svojimi obilnimi poletnimi padavinami. Nasprotno slika kažejo pokrajine z zimskim dežjem, kakršne imamo n. pr. v evropskem Sredozemlju, a tudi v ameriški Kaliforniji, v Chileju, v Kapski deželi in v neklih predelih Avstralije. V vseh teh pokrajinah so gozdovi bolj rahli, vmes se vrtajo že travnati predeli, ki so tem večji, čim bolj se bližajo suhim pasovom. Gozdovi so tu razviti zlasti v vlažnih podoljih (gileterjski gozdovi) in na deževnih pobočjih gorovij (gorski gozdovi). Tako je nastala značilna slika afriških savan-

skih gozdov, gozdov subtropske Avstralije, evropskega Sredozemlja itd. Te gozdne pokrajine se odlikujejo po nekaterih koristnih dreves kakor so to plutoveci, terpentinovci, bori, ciprese, indijski tikovci. Zanimivo je, da dosega v tem pasu iglasto drevje v posebnih zastopnikih svoj najslabši razvoj. Naj omenim n. pr. cedre, ki uspevajo v manjših raztresenih skupinah v pasu od afriškega Atlasa do Himalaje, pinije južne Eyrope, aravkarije, Brazilije, Andov in novega Zelanda, ogromne taksonije v ameriškem Teksasu in zlasti gigantiske mamutovce v Kaliforniji.

Amerika in Azija imata največ gozdov

Glede množine gozdov je omeniti, da sta najbolj gozdnati zemljini Amerike in Azije. Gozdna površina znaša v Severni Ameriki okoli 9 v Južni Ameriki 8 v Aziji 13 milijonov km². Afrika dosega 9 milijonov km² gozdne površine, Evropa 3 milij. Avstralija pa komaj pol milijona. Tudi v primerjavi s celotno površino zemljine je Amerika s 40% gozdov na prvem mestu v Aziji, Afriki in Evropi pokriva gozd približno eno tretjino celotne površine, medtem ko je v Avstraliji pogozdenih komaj 6 in pol% celotne površine.

Med gospodarsko najdragocenejšimi proizvodi gozdov je seveda les. Izmed obeh velikih gozdnih pasov je severni gozdni pas za proizvodnjo lesa mnogo važnejši od tropskega, prvič zato, ker vsebuje v glavnem vse mehke lesne vrste, ki prihajajo v poštev za gradnjo hiš, za mizarске proizvode in za izdelovalni papirja, drugič zato, ker so njegovi gozdovi mnogo bolj enotni, kar je pogoj za trgovino, ki povprašuje po enakih vrstah v večjih množinah, končno pa zato, ker je ta pas razvit v gospodarsko naprednih deželah, kjer so za prevoz lesa potrebna prometna sredstva in pota že izgrajena. Zato preskrbujejo v severnem gozdnem pasu ležeče dežele svetovni trg s koristnim lesom vsake vrste. Te dežele so Sovjetska zveza, Kanada, Združene države Amerike ter dežele v Severni in Srednji Evropi.

Gozdovi Sovjetske zveze v Evropi in Aziji so sploh največji na svetu, saj je nad 9,6 milij. km² te ogromne države pokritih z gozdovi! Najbolj bogati gozdni predeli evropskega ozemlja Zveze so okoli Vologde, Kostrome, Oloneca, Arhangelska, Gorkega itd. Ukrajina ima gozdove samo v svojih po milinuli vojni pridobljenih pokrajinah na zahodu (Polesje, Bukovina, Karpati). Skoraj neizčrpni so gozdovi v Sibiriji, kjer so velikanske gozdne površine še popolnoma nedotaknjene. Po raba lesa v Sovjetski zvezi je kajpak zelo velika, saj so drva v širnih pokrajinah edino kurivo in edino stavbno gradivo; ponekod kurijo z drvmi tudi lokomotive. Še pred nedavnim tudi niso poznali racionalnega gozdarstva, sedaj se pa z vsakim letom večja površina pravilno oskrbovanih gozdov. V zadnjih letih so tu nastala tudi velika podjetja, ki les načrtno izkoriščajo — n. pr. veležage v Arhangelsku in ob ustjih Onega in Mezenja, tovarne za celulozo in papirnice v Kareliji in ob reki Kani pod Uralom. Glavna žrjozna luka za sovjetski les je Arhangelsk.

Druga največja posestnika gozdov na svetu sta Kanada in Združene države Amerike. Obe imata ogromne, v mnogih delih še neizkoriščene gozdne površine. V Kanadi imajo nad 3 milij. km² gozdov. To bogastvo so nekdanj izrabljali le na jugovzhodu, v provincah Ontario in Quebec, sedaj pa sekajo tudi v krasnih gozdovih Britske Kolumbije. Izvažajo les zlasti v Združene države; skoraj 80% vsega kanadskega lesa požirajo

Druga največja posestnika gozdov na svetu sta Kanada in Združene države Amerike. Obe imata ogromne, v mnogih delih še neizkoriščene gozdne površine. V Kanadi imajo nad 3 milij. km² gozdov. To bogastvo so nekdanj izrabljali le na jugovzhodu, v provincah Ontario in Quebec, sedaj pa sekajo tudi v krasnih gozdovih Britske Kolumbije. Izvažajo les zlasti v Združene države; skoraj 80% vsega kanadskega lesa požirajo

Druga največja posestnika gozdov na svetu sta Kanada in Združene države Amerike. Obe imata ogromne, v mnogih delih še neizkoriščene gozdne površine. V Kanadi imajo nad 3 milij. km² gozdov. To bogastvo so nekdanj izrabljali le na jugovzhodu, v provincah Ontario in Quebec, sedaj pa sekajo tudi v krasnih gozdovih Britske Kolumbije. Izvažajo les zlasti v Združene države; skoraj 80% vsega kanadskega lesa požirajo

Druga največja posestnika gozdov na svetu sta Kanada in Združene države Amerike. Obe imata ogromne, v mnogih delih še neizkoriščene gozdne površine. V Kanadi imajo nad 3 milij. km² gozdov. To bogastvo so nekdanj izrabljali le na jugovzhodu, v provincah Ontario in Quebec, sedaj pa sekajo tudi v krasnih gozdovih Britske Kolumbije. Izvažajo les zlasti v Združene države; skoraj 80% vsega kanadskega lesa požirajo

Druga največja posestnika gozdov na svetu sta Kanada in Združene države Amerike. Obe imata ogromne, v mnogih delih še neizkoriščene gozdne površine. V Kanadi imajo nad 3 milij. km² gozdov. To bogastvo so nekdanj izrabljali le na jugovzhodu, v provincah Ontario in Quebec, sedaj pa sekajo tudi v krasnih gozdovih Britske Kolumbije. Izvažajo les zlasti v Združene države; skoraj 80% vsega kanadskega lesa požirajo

Druga največja posestnika gozdov na svetu sta Kanada in Združene države Amerike. Obe imata ogromne, v mnogih delih še neizkoriščene gozdne površine. V Kanadi imajo nad 3 milij. km² gozdov. To bogastvo so nekdanj izrabljali le na jugovzhodu, v provincah Ontario in Quebec, sedaj pa sekajo tudi v krasnih gozdovih Britske Kolumbije. Izvažajo les zlasti v Združene države; skoraj 80% vsega kanadskega lesa požirajo

Druga največja posestnika gozdov na svetu sta Kanada in Združene države Amerike. Obe imata ogromne, v mnogih delih še neizkoriščene gozdne površine. V Kanadi imajo nad 3 milij. km² gozdov. To bogastvo so nekdanj izrabljali le na jugovzhodu, v provincah Ontario in Quebec, sedaj pa sekajo tudi v krasnih gozdovih Britske Kolumbije. Izvažajo les zlasti v Združene države; skoraj 80% vsega kanadskega lesa požirajo

Druga največja posestnika gozdov na svetu sta Kanada in Združene države Amerike. Obe imata ogromne, v mnogih delih še neizkoriščene gozdne površine. V Kanadi imajo nad 3 milij. km² gozdov. To bogastvo so nekdanj izrabljali le na jugovzhodu, v provincah Ontario in Quebec, sedaj pa sekajo tudi v krasnih gozdovih Britske Kolumbije. Izvažajo les zlasti v Združene države; skoraj 80% vsega kanadskega lesa požirajo

Druga največja posestnika gozdov na svetu sta Kanada in Združene države Amerike. Obe imata ogromne, v mnogih delih še neizkoriščene gozdne površine. V Kanadi imajo nad 3 milij. km² gozdov. To bogastvo so nekdanj izrabljali le na jugovzhodu, v provincah Ontario in Quebec, sedaj pa sekajo tudi v krasnih gozdovih Britske Kolumbije. Izvažajo les zlasti v Združene države; skoraj 80% vsega kanadskega lesa požirajo

Druga največja posestnika gozdov na svetu sta Kanada in Združene države Amerike. Obe imata ogromne, v mnogih delih še neizkoriščene gozdne površine. V Kanadi imajo nad 3 milij. km² gozdov. To bogastvo so nekdanj izrabljali le na jugovzhodu, v provincah Ontario in Quebec, sedaj pa sekajo tudi v krasnih gozdovih Britske Kolumbije. Izvažajo les zlasti v Združene države; skoraj 80% vsega kanadskega lesa požirajo

Druga največja posestnika gozdov na svetu sta Kanada in Združene države Amerike. Obe imata ogromne, v mnogih delih še neizkoriščene gozdne površine. V Kanadi imajo nad 3 milij. km² gozdov. To bogastvo so nekdanj izrabljali le na jugovzhodu, v provincah Ontario in Quebec, sedaj pa sekajo tudi v krasnih gozdovih Britske Kolumbije. Izvažajo les zlasti v Združene države; skoraj 80% vsega kanadskega lesa požirajo

Druga največja posestnika gozdov na svetu sta Kanada in Združene države Amerike. Obe imata ogromne, v mnogih delih še neizkoriščene gozdne površine. V Kanadi imajo nad 3 milij. km² gozdov. To bogastvo so nekdanj izrabljali le na jugovzhodu, v provincah Ontario in Quebec, sedaj pa sekajo tudi v krasnih gozdovih Britske Kolumbije. Izvažajo les zlasti v Združene države; skoraj 80% vsega kanadskega lesa požirajo

Druga največja posestnika gozdov na svetu sta Kanada in Združene države Amerike. Obe imata ogromne, v mnogih delih še neizkoriščene gozdne površine. V Kanadi imajo nad 3 milij. km² gozdov. To bogastvo so nekdanj izrabljali le na jugovzhodu, v provincah Ontario in Quebec, sedaj pa sekajo tudi v krasnih gozdovih Britske Kolumbije. Izvažajo les zlasti v Združene države; skoraj 80% vsega kanadskega lesa požirajo

Druga največja posestnika gozdov na svetu sta Kanada in Združene države Amerike. Obe imata ogromne, v mnogih delih še neizkoriščene gozdne površine. V Kanadi imajo nad 3 milij. km² gozdov. To bogastvo so nekdanj izrabljali le na jugovzhodu, v provincah Ontario in Quebec, sedaj pa sekajo tudi v krasnih gozdovih Britske Kolumbije. Izvažajo les zlasti v Združene države; skoraj 80% vsega kanadskega lesa požirajo

Druga največja posestnika gozdov na svetu sta Kanada in Združene države Amerike. Obe imata ogromne, v mnogih delih še neizkoriščene gozdne površine. V Kanadi imajo nad 3 milij. km² gozdov. To bogastvo so nekdanj izrabljali le na jugovzhodu, v provincah Ontario in Quebec, sedaj pa sekajo tudi v krasnih gozdovih Britske Kolumbije. Izvažajo les zlasti v Združene države; skoraj 80% vsega kanadskega lesa požirajo

PAŠNIK NA RAVNICAH OB REKI RIO GRANDE

papirnice Unije, da zadovoljujejo ogromno povpraševanje po časopisnem in drugem papirju. Že iz tega podatka je razvidno, da so se velike zaloge lesa Združenih držav že izdatno zmanjšale (gozdna površina: 2 milij. km²). Glavni gozdni predeli Združenih držav so še danes na njihovem vzhodu, nekaj večjih gozdov pa je tudi v

Skalnem gorovju in ob pacifiški obali. Med drugimi državami imajo velike gozdove še Brazilija, Indonezija, Belgijski Kongo, Peru — vendar pa ne dosega nobena izmed njih imenovanih treh velikih držav nič po kakovosti lesa niti po njegovi proizvodnji. V. B.

NETOPIRJI REŠILI CELO POKRAJINO

Velika pokrajina okoli močvirja blizu jezera Mitchella v Teksasu (ZDA) je bila še do pred kratkim skoraj popolnoma neobljudena. Niti govedo niti konji niso vzdržali, kajti ob jezera so se izlegale misjunde velikih komarjev, zaradi teh je razsajala tudi tudi malarija. Že so nameravali izsušiti močvirje, kar bi seveda neznanstveno stalo, pa se domiali prebrisanega glavnica, da bi se dali komarji opraviti na preprostejši in pametnejši način. Skoraj vsi netopirji so zelo požrešni, izražunal so, da počre netopir v enem dnevu najmanj 250 muh. Netopirje je treba naseliti, pa bodo izginili komarji. In pretkali ameriški zoolog so dali zgraditi posebne lesene stolpe za netopirje in jih postavili na tem močvirnatem svetu v velikem številu. Uspehi so bili izvrstni. Netopirji so se naselili, do 25.000 jih je bilo v vsakem stolpu. V najkrajšem času ni bilo daleč odrog nobenega komarja več. Ne samo, da so netopirji pripravili tako rekoč celo pokrajino do tega, da se danes obdelovata, naseljeni so imeli še druge koristi. Če spi 25.000 požrešnih in hitro prebavljajočih živali v stolpu, se topilski na njih vedno več ptičje gnoja. Ta gnoj se je izkazal kot izvrstno gnojilo, ki stoji med umetnina in naravnim gnojem nekatere sredini in se da dobro uporabiti, po sečno v vrtnarstvu.

Neverjetne toda resnične

USODA VDOVE

Vdovstvo žene je ustvarilo skoraj pri vseh narodih na svetu šege in navade, ki so bolj ali manj pomembne. V tako imenovani „eddi“, zbirki pesmi staroislandske književnosti, je spetila vdova na gorčo skladovnega drv. Pa tudi pri Starih Indijaneh, pri Trakih in Skithih so se vdove sezigale. S tem dejanjem izraža vdova svojo globoko žalost nad izgubo svojega moža. V Novi Kaledoniji, največjem francoskem otoku v Južnem morju vzhodno od Avstralije, se namerjajo vdove po vsem telesu s sajammi, Indijanke ob Koloradu pa s smolo in to smolo nosijo toliko časa, da jim sama odpade. Druge Indijanke se v znak žalosti precej hudo ranijo. Najmlajša oblika je še zalovanje s posebno žarno obliko, ki je v Evropi povsod v navadi. Vdove posebnega južno-ameriškega indijanskega plemena se obrljejo po glavi in pokrijejo plešo s kačjo kožo. Druge morajo vedno nositi s seboj kos svojega rajnega moža, navadno kako njegovo čelo. Najbolj čislana je bila v Stari Kitajski vdova, ki je ostala čednostna in zvesta svojemu možu. Po petdesetem letu so ji postavili spominsko ploščo iz črnega kamna.

NEKAJ O BRADI

Estetska vrednost brade se je v raznih dobah različno presojala. Kot znak svobode in moškega dostojanstva se je brada vedno čenila pri kulturnih narodih vzhoda. Zato so se morali sužnji briti. Asirci, Babilonci, Perzijci in Hebrejci so si pustili lasje in brado rasti. Mohmedanci prisegajo že dandanes pri Mohamedovi bradi. Egipčani so bili golobradi. Tertulijan je izdal najstrožje ukaze, naj nihče ne izpreminja tega, kar je ustvaril bog, in naj nihče ne odstranjuje svoje brade. Črki in Rimljani so nosili precej priškrto brado, prvi do dobe Aleksandra Velikega (četrt stoletje pred Kr.), drugi pa do drugega stoletja. Aleksander je zaukazal, da se morajo vsi vojaki briti. Šele v srednjem veku se je brada zopet ustjevala. — Francoski kralj Ludvik VII. (1137—1180) je nosil začetnoma brado. Nenadoma se je dal obriti. Ko ga je videla žena Eleonora obritega, ga je javno zamehovala, kar je kralja tako ujezilo, da se je dal obriti. To pa je imelo velike zgodovinske posledice. Ločena Eleonora se je poročila s Henrikom Plantagenekom, angleškim kraljem in zahtevala od prvega moškega svojo doto t. j. severozahodno Francijo. Ludvik seveda ni hotel ustreči tej njeni zahtevi, med Anglijo in Francijo je zaradi tega nastala vojna, ki je trajala malone sto let. In to vse zaradi — brade.

OD KDAJ IMAMO URE?

Vsega današnjega kulturnega življenja si brez izuma ure sploh ne moremo predstavljati. In vendar je točno merjenje časa v zgodovini človeštva šele zelo mlada pridobitev. Asirci, ki so bili mojstri v zvezdoslovju, so bili menda prvi, ki so izumili nekaj ur podob

V neki galeriji v Londonu je bila dražba umetniških del, med katerimi je po slovesu in vrednosti najbolj izstopala Holbeinova miniatura, znana pod imenom Gospa z nageljni, delo slavnega slikarja Holbeina (1497—1543).

Ponudbe za sliko so neprestano rasle in ko je cena dosegla 7000 gvinej, se je pričela tekma med dvema kupcema. Bila sta to stari Bernard Rubin, trgovec s starinami, in Katarina Lorimer, lepa ženska pet in tridesetih let... Zmagala je Katarina.

Katarina je odločno stresla z glavo.

»Hvala lepa Rubin! Jasno je, da če sem se tako zagrizla v tega Holbeina, sem pač stori'la to zato, ker sem gotova, da bom imela od njega velik dobiček.«

»Velik dobiček? Mislite, da je to še mogoče? Na vsak način, tukaj ne! Ne: Tukaj ne!« In na rahlo je zapef, ponavljajoč motiv narodne pesmi:

Tukaj ga ti nikdar ne boš našla!

»Že mogoče,« je odgovorila Katarina, »toda poslušajte me, Rubin in potem nehajte izzivati me! Prihodnji mesec bom nesla miniaturo v New York in prodala jo bom Brandtu. Da, prodala mu bom Holbeina in on mi bo plačal dvajset tisoč gvinej.«

»Tako, tako. Za Bradta gre torej tukaj,« je spoštljivo dejal Rubin. »Vi ste ženska z glavo na mestu, vendar, da vam povem, kot mislim, jaz ne bi bil toliko tvegal.«

»Ampak jaz si to lahko dovolim,« je prisrčno odvrnila Katarina.

»Moje spoštovanje!« Rubin se je lahko priklonil in je motril vztrajno in z neprosto voljnimi občutki spoštovanja. »Vi boste vsekakor vedeli bolje kot jaz, kakšne so vaše možnosti.«

Ona je zopet postala resna in mirna, kot bi hotela dopovedati, da je ta razgovor že dovolj trajal. Oba sta torej molčala, dokler ni Rubin, ki ni maral napraviti vtisa, da je indiskreten, načel drug razgovor.

»Kako pa kaj vaša nečakinja Nancy Sherwood, mala igralka?«

Katarinin obraz se je hipoma spremenil: iz njega je zasijala nežnost.

»Sijajno: Zaročila se je.«

»Izvrstno: In kdo je oni srečni?«

Katarina je stisnila ustnice.

»To bom zvedela danes. Povabljen sem zvečer, da mi ga predstavi. Toda vprašujem se, kakšna doba je dandanes. Ko sem jaz bila mlada, so se te stvari drugače odigravale.«

»Ampak draga moja! Saj vi ste vendar še mlada!«
»Hvala lepa! Toda saj veste, kaj hočem reči: Nancy gre za dva tedna v Nico in si vzame s seboj ženina kot ročno torbico, ki jo človek takole mimogrede kupi.«

»Seveda, seveda. Te stvari se dandanes hitro naredijo.« se je smejal Rubin, »toda končno je to vedno ista pesem.«

Ko se je avto na Curzon Streetu obrnil in ustavil pred vhodom Katarininega stanovanja, je uporabil Rubin še zadnji poizkus iz svoje strategije.

»Po tem takem ste vi torej že plisirali svojega Holbeina?« je dejal in jo trepljal po roki, medtem ko je vstajala.

»Če bi vam ne uspelo, da se ga znebite, bi lahko predstavljal krasno poročno darilo.«

Ironija teh besed ji je še udarjala v ušesa, ko se je vzpenjala proti stanovanju.

GOSPA Z NAGELJNI

ROMAN CRONINA

Stanovala je v razkošnem, modernem poslopu. Mrzli sijaj stavbe je sicer motil njen okus, toda predel mesta ji je bil ugoden zaradi njenih poslov in njen poklic je zahteval, da ima mikaven naslov. Vrtar ji je odprl vrata in jo pospremil do dvigala.

Drugi služabnik, prav tako v livreji, jo je zapeljal do šestega nadstropja in se tam poslovil. Katarino, ki je bila skromnega porekla in je izšla iz preprostih razmer, je še vedno vse to zabavalo in večkrat je občutila otroško veselje pred avtomatom, ki ji je prinašal pošto in pred belimi nogavicami služabnikov. Toda tistega večera je bila vsa zatopljena v svoje misli. S stisnjenimi obrvmi si je priklicala v spomin vse Rubinove besede in se vprašala, do kod so staremu lisjaku znane njene finančne težave. Prišla je do zaključka, da on vsekakor ne more vedeti nič natančnega, lahko pa, da ima kak povod za mnenje, da je v resnih težavah.

V trenutku, ko je vstopila v svoje stanovanje, so poteze na njenem obrazu popustile in nenadoma se je zdela žalostna in zaskrbljena. Mislila je na dan, ki ga je pravkar preživela. Po živahnem, a brezplodnem razgovoru z nekim klientom je komaj našla čas za kosilo. Nato je sledila napetost na dražbi. Sedaj je čutila silen glavobol z omotico in njeno preutrujeno telo je podrhtevalo; z nervozno kretnjo je zgrabila klobuk in ga z rokavicami vred odvrгла. Nato je odšla v majhno kuhinjo, da bi pripravila čaj in skuhala jajce.

Čez četrte ure je pred praznim čajnikom razmišljala o ničevosti svojega življenja. Štiri sto šterlingov za poslovni lokal, in vendar je pravkar plačala deset tisoč šterlingov za preprosto miniaturo, medtem ko jo kosilo ni stalo niti štirih penijev. Bruhnila je v smeh in se smejala, dokler se ji oči niso napolnile s solzami. Bile so to grenke solze, in če bi jim dala duška, bi se ihte sesedla.

Vrnila se je v sobo. Bil je to miren prostor, kjer ni bilo drugega kot kak kos pohištva, izbran z okusom. Sezula si je čevlje, vrgla se v naslanjač in si prižgala cigareto: kadila je poredkoma, samo v trenutkih velike sreče ali pa velike žalosti in prav ta večer je občutila silno zapuščenost. V zadnjih časih so bili posli zelo slabi. V trgovini s starinami je neprestano gibanje: zdaj dvig, zdaj upadanje. Kakor ostali, je že tudi ona imela lepe uspehe. A sedaj je bila malone na tleh in ni imela mnogo upanja, vendar je bila odločena se še nadalje pogumno boriti. V vsem mogočem se je že omejila: ker ni mogla prištediti s tem, da bi se odrekla dvema stanovanjema, se je odpovedala avtomobilu in žrtvovala že vse, kar ni bilo nujno potrebno. Pri vsem tem pa se je njen položaj vendar nevdzdržno slabšal.

Odločno je sklenila, da ne bo več razmišljala o svojih finančnih težavah — imela bo čas za to v ponedeljek v razgovoru z gospodom Farrerjem v banki. V tem trenutku je imela njena žalost globlje in bolj osebne vzroke. Čutila se je grozno osamljena!

V očeh njenih najbližjih prijateljev in sorodnikov in sploh v očeh vseh, je bilo njeno življenje en sam rastoč uspeh.

Spominjala se je svojega začetka: mladenka sedemnajstih let, ki je končala študije v napol prazni hiši v Tulse Hildu. Takrat je bila še samo mala tipkarica pri tvrdki Twiss in Wardrop, trgovini z železom na debelo, Duck Court, High Holborn. Uspelo ji je dobiti mesto začelnice v tem bazaru višje vrste, ker je njen oče poznal enega izmed obeh lastnikov, ki je bil kot ona goreč, kar se tiče cerkve.

Kljub temu priporočilo je vztrepetala vsakokrat, ko jo je Twiss nagovoril, ali če je Wardrop nasrčil obrvi.

Kako zelo se je od takrat njeno življenje spreminilo!

Sedaj je vodila trgovino »Antika« na King Streetu v St. Jamesu in na Park Avenue v New Yorku in bila je zelo upoštevana zaradi svojega okusa in strokovnega znanja. Veljala je kot strokovnjak v opremi sob v starinskem slogu kakor tudi v vseh vprašanih dekorativnih umetnostih in slikarstva. In kdo ve, če ni bila najbolj znana izmed žena v vsej svetovni družbi trgovcev z umetninami. Vse to pa je v njej budilo le žalostne misli.

Uspela je samo s svojo železno voljo; treba je bilo stisniti zobe in žrtvovati vse; hotela je uspeli za vsako ceno. Da bi se dvignila visoko, je podvrгла svoje mlado, nemirno srce najstrožji disciplini in najtršim odpovedim. Prišla je na cilj, zadovoljila je svoj ponos, toda sedaj se ji je zdelo vse tako prazno, brez vsebine.

Telefon je zazvonil.

S trudno kretnjo — ena izmed muk v njenem življenju je bila tudi ta, da je bila neprestano žrtev tega aparata — je dvignila slušalko. Bila je njena mati, ki jo je klicala iz male, udobne vile, katero ji je Katarina uredila pet let prej v Wimbledonu. Tudi iz besed stare gospe Lorimer je zvenel žalosten glas zapuščene ženske.

Kakšno čudo, da sem te priklicala! Ves dan te že kličem. Zdi se mi, da nimaš nikoli hipa časa, da bi spregovorila nekaj besed s svojo materjo. Nikoli.

— Saj sem te vendar klicala tudi snoči, — jo je pomirljivo spomnila Katarina.

— In kaj potem? — se je obregnila stara gospa. — Halo, halo! Poslušajš? —

— Poslušam, mama. —

— Dobro. Samo ljubi se ti ne. Povedati ti moram kup stvari. Počakaj, sem si vse zabeležila. Kje pa so moji naočniki? A, na nosu jih imam. Torej, da začnem: prideš za konec tedna z Nancy in njenim zaročencem? — Najbrž da. —

— V redu, draga. Poslušaj sedaj. Želela bi, da mi prineseš nekaj malenkosti: volno, pečene mandeljne, čokoladne slaščice in kak nov, prijeten roman!

JACK LONDON: KRIŠTOF DIMAČ

PRIPREDIL IN NARISAL: MILKO BAMBIČ

79. Vozila sta se v diru okoli nekega ovinka, ko začujeta nenadoma renčanje psov in še bolj divje preklinjanje mož. Čok je nategnil vajeti, sluteč nesrečo, toda bilo je že prepozno. Sedem psov Dimačeve vprege, ki so bili komaj malo boljji nego pravi volkovi, je planilo izza ovinka in se zaglavo v živi klobuč sredi struge. Tu so se namreč Barnešovi psi, hoteli prehiteti Slokrunove, spopadli. Vpregi sta se prevrnili in zadelali sneženo pot, tako da je vsaka naslednja vprega, ki je šinila izza ovinka, neizogibno tresčila v sredino pasjega borišča.

80. Kaj se je godilo naslednje minute, se Dimač nikoli ni mogel spomniti. Dospel je na plano, sopihajoč kot kovački meh. Silno ga je bolela čeljust, v katero ga je nekdo strahovito sunil. Rokava je imel razcefrana, nogo pa razgrizena do krvi. Dočim je za njegovim hrbtom še vedno divjal beani meteš, je kakor v sanjah hitel s Čokom vpregati pse. Eden je poginil, pa sta ga kratkomalo odvezala. Kmalu sta povezala potrغانo jermenje.
„Zdaj, zdaj — zdaj leži na snani in na — nabavi si spet za — sapa!“ je čok jecljaje ukazal.

81. Čim je tudi Čok sam prišel do boljše sapa, se je zadovoljno zarežal: „Kar izplačalo se je, na mah si se rešil desetih tekmecev. Mislim, da sem dobro naštel. Toda Olafa, Velikega Olafa ni bilo. Ta ti bo še dal popra.“
Ko so zavili iz potoka Mono na reko Yukon, ju je tam čakala sveža vprega psov. Spočiti pei so planili naprej, a zadaj je v medlem svitu ognja mahal Čok v slovo. Iz odratih čtenkov mu je še kapljala kri in oko je imel oteklo. Mahal je vse dotlej, dokler ni polagoma omahnil v naročje pomagala, ki ga je položil na mehki sneg.

Spijonski roman

DVOBOJ

ŠEJNIN

3

Leontjev, konstruktor novega pomembnega topa, se je vozil v Moskvo k preizkušnji topa. V kupeju ni bilo nikogar razen njega, a zdelo se mu je, da ga je zbudil srepi pogled neke osebe. Obšel ga je nemir. V vlaku se je seznanil z dvema sopotnicama: prva se mu je predstavila kot Marija Sergejevna, žena Zubova, profesorja v tehnološkem zavodu, druga je bila Natalija Mihajlovna, žena nekega moskovskega zdravnika. Preizkušnja topa je sijajno uspela; na poti v hotel mu je nekdo dejal, da je žena profesorja Zubova umrla že pred vojno, toda ponoven razgovor z M. Sergejevno je pregel Leontjevu vsak sum.

Istega dne so se v Sofijo pripeljali: dva nemška inženirja, turški novinar, debel zamaščen Grk in romunski veletržec Petronescu.

V Sofijo je bil poklican z nujno brzovjavko. Ko je včeraj stal na peronu evropskega kolodvora v Stambulu, je Petronescu pomislil: kdaj bo spet videl Stambul? Sijajno mnogonarodno mesto je šumelo, vrvejo, pelo, kričalo in se lesketalo v vseh mavričnih barvah. K pristanišču novega mosta preko Zlatega Roga so hiteli od vseh strani urni, rumeno barvani pasajirski parnički, ali, kakor jim tam pravijo, šerketi. Z Ribjega trga so naglo korakali k evropskemu delu mesta težaki, noseči na svojih plečih ogromne košare s svežimi morskimi proizvodi: morskimi raki, ki so bili veliki kakor že dobršni prašički, morskimi lastovicami, ostrigami in drugimi darovi dveh morij — Črne in Marmarskega.

Spreddaj, za mostom, se je spuščalo k Bosporu v amfiteatralnih krogih novo mesto. Po njegovih ozkih ulicah so lezli navzdol, proti Galati, majhni vagončki stambulskega tramvaja in avtomobili, ki so bili od daleč podobni majskim hroščem.

Vse to je bilo že za njim, pretekla doba, ki ni bila kdo ve kaj srečna, zakaj »romunski veletržec« je zbudil v zadnjem času precej veliko zanimanje turške policije.

Da ne bomo delali krivice tej policiji, je treba povedati, da je bilo to zanimanje docela zasluženo: Petronescu se ni bavil samo s trgovino, ampak še več s posli popolnoma druge vrste.

V »neodvisni« Bolgariji se je dalo kajpak bolj mirno delati. Nemški oficirji so se samozavestno sprehajali po ulicah, kjer so se čutili gospodarji. Agentura gestapa je bila v Sofiji kakor doma. Včasih je prišlo do čudnih pripetljajev. Tako so na bolgarski carinarni gestapovci javno pregledovali prtljago potnikov in se pogovarjali med seboj v nemščini. Bolgarski uradniki si niso vedeli pomagati in zmigovali z rameni, kakor bi hoteli reči: tu smo mi popolnoma odveč. — Vrag naj vzame Stambul, — je pomislil Petronescu, — tu bo življenje veliko mirnejše.

Poklical je taksi in se odpeljal v nek izmed mestnih hotelov.

Zvečer se je »romunski veletržec« sestel z lastnikom nemškega kino-gledališča, priletnim človekom nedoločene narodnosti. V malem kabinetu za gledališko blagajno sta dolgo sedela sama in se pogovarjala kakor stara znanca. In v resnici sta se že davno in bliže poznala — temnopolti, mršavi gospod Petronescu, romunski podanik, in debeli, nadušljivi gospod Popandopulo, človek z bikovskim tilnikom in kvadratnim podbradkom, Nemec po zunanosti, Grk po potnem listu, Turek po obnašanju. Preživel je več let v Stambulu in si popolnoma usvojil turški jezik in krajevne običaje. Po izvesni deski sodeč, je bil kinomatografski podjetnik, kaj je bil v resnici, to vrag ve.

Sofijski policijski uradniki so se pomembno nasmihali, kadar je pogovor nanesel na gospoda Popandopula, čeprav so pokorno pričali o njegovi zanesljivosti in trgovski solidnosti.

Gospod Petronescu pa ni pozvedoval na policiji o gospodu Popandopulu, ker mu tega ni bilo treba. Ponavljam, poznala sta se že zdavnaj in zelo dobro, z vsemi potankostmi in biografskimi podrobnostmi. Zato nista pretiravala razgovora z vzajemnimi izpraševanji, vzkliki in nevažnimi zadevami, čeprav se nista videla tri leta. Njun razgovor je bil zaradi tega takoj v začetku živahen. Petronescu je povedal, da je prišel v Sofijo k »ruskim prijateljem«, da je prišel čas, ko je treba vzpostaviti stare zveze, da se »doma« pritožujejo zaradi težavnega dela in da morata po nalogu oba, to je sam in Popandopulo dokončati od tu neko malo »moskovsko novico«.

Popandopulo je namrščil čelo in pripomnil, da jim je tudi »doma« znano, koliko dela ima v Sofiji. Tukaj

niso težave nič manjše, zato se mu čudno zdi, da se morajo »moskovske zadeve« reševati iz Bolgarije.

— Vi ne upoštevate, gospod Popandopulo, — ga je zavrnil Petronescu, — da je v vojnem času vselej laže delati na nevtralnem ozemlju. Sicer je pa tak ukaz.

Popandopulo je povedal gostu, da beloemigrantska kolonija v Sofiji ni več takšna, kakršna je bila prej. Starci so izčrpani, deloma se utaplajo v kruhoorstvu kakor restavraterji, kavarnarji, kramarji, mladina pa je nezanesljiva, v njej ni pravega duha, so tudi taki vmes, ki se navdušujejo za Rdečo Armado.

— Moram priznati, — je nadaljeval, — da se nisem kdo ve koliko ukvarjal z njimi. Ko je prišel nalog pridobivati prostovoljcev za fronto, sem se včasih sestel z nekaterimi in se pogovarjal z njimi. Pa me niso niti poslušati hoteli, malopridneži.

Petronescu je molče sedel in nekaj razmišljal. Nato je pojasnil svojemu drugu, da ne potrebuje mnogo ljudi. Glavno je najti tu zanesljivo mesto za zvezo z Moskvo in zato, da bi od tu vodil dovršitev neke posebne naloge. Popandopulo je previdno vprašal, za kakšno nalogo gre.

— Ako je treba koga spraviti s poti, — je pristavil, — imam za to nalogo primerne človeka. Ta je zmožen vsega. In če bi kaj narobe šlo, ga tudi ni škoda...

— Ne, to je docela druga stvar, — je odgovoril Petronescu. — Stvar je zelo fina, rekel bi skoraj znanstvena. »Doma« se zanimajo za nekega ruskega

izumitelja — sicer ne toliko zanj kakor za njegovo delo.

Potegnil je dim iz cigarete, napravil požirek čaja in zamišljeno pristavil:

— Dobro bi bilo, ako bi ga mogli dobiti živega... Še toplega... Tako kakor leta tisoč devet sto petnajstega, ako se še spominjate?

Popandopulo se je zarežal. Kajpak da se je dobro spominjal. On in Petronescu sta bila takrat še prav mlada vohuna. Po nalogu nemške obveščevalne službe sta bila prepeljana v Batum, kjer sta ugrabila konstruktorja podmornic. Vsula sta inženirju v vino kloralhidrat in ga potem spečega prepeljala preko turške meje.

— Ali se spominjate, — je s hropečim glasom govoril Popandopulo, — ali se spominjate, kako je tisti dečko kričal, ko se je prebudil že v Turčiji?... To je bilo preklicano smešno! In kako smo uprizorili, da se je utopil! Ali se spominjate, na plaži smo pustili hlače, listnico, pas... In kako vesel je bil kapitan Kraške, da nam je ta reč tako uspela!... Tudi on je bil še prav mlad...

— Lahko je bil vesel, — je odgovoril Petronescu, — ko sva midva tvegala glave, se je on tačas mirno zabaval z dekleti v Stambulu. Na račun najinega tveganja je prejel križec, nagrado in napredovanje v činu. Midva pa nisva ničesar prejela... On je zdaj tam, v Rusiji, nekje pri Smolensku.

— Da, da, — je rekel Popandopulo in vzdihnil. — Spominjam se. To je bil višek krivičnosti. To sem si zapomnil za vse življenje...

— Naj bo dovolj s spomini, — ga je prekinil Petronescu, ko je videl, da je začel razgovor, ki se je začel tako stvarno, na stranpota. — Preidiva k stvarim. Torej...

4. Brzovjavka

V delovnem vrvežu, ki je bil v zvezi z izdelovanjem novega topa, je Leontjev pozabil na čudni doživljaj s soprogo profesorja Zubova. Vsak dan se je vozil v tovarno, ki ji je bilo poverjeno izdelovanje njegove iznajdbe. Tam se je do pozne noči mudil v laboratorijih in delavnicah, se pričkal z dobavitelji in nadzoroval analize.

V pozni noči se je Leontjev vračal v hotel. Utrujen od dolgega truda polnega dne, je navadno zaspal na mestu poleg šoferja. Na ulicah zatemnenega mesta ni zaslato življenje niti za hip. Mimo so šle kolone avtomobilov, hitečih na fronto ali s fronte (a fronta takrat že ni bila več tako oddaljena), zelene in rdeče svetilke so migale v zraku in usmerjale promet, vojaške patrolje so skrbno pregledovale na križiščih dokumente in prepustnice. Kadar je patrolja odprla vrata avtomobila, ji je šofer tiho, da ne bi prebudil Leontjeva, prožil svojo in njegovo prepustnico in govoril:

— Tiho, da ga ne zbudite. To je naš inženir. Bistra glava. Revez je popolnoma izčrpan, ves dan se peha. Za vas dela, dečki...

Rdečearmejci so se smehljali, primerjali obraz spečega s fotografijo na prepustnici in oprezno zaprli vrata voza brez loputanja.

Tako sta minila neopazno dva meseca.

Nekoč je prišel v hotel poštni sel s pismom. Ko je Leontjev odprl ovoj, se je vznemiril: domneval je, da je to odgovor na njegovo prošnjo, da bi mu dovolili iti na fronto in prisostvovati tam preizkušnji prve skupine topov, ki so pravkar prišli iz tovarne.

In res. Bil je odgovor. V ovoju je bilo poročilo, da je inženir Leontjev komandiran v Nöske artilerijsko brigado zaradi ugotovitve bojnih svojstev topa »L-2«. V kratkem pismu je ljudski komisariat za oboroževanje prosil Leontjeva, naj se ne mudi predolgo na fronti, ker je njegova navzočnost v tovarni v Moskvi nujno potrebna.

Dva tedna sta minila s pripravami za odhod, s formalnostmi za dovoljenje potovati na fronto in z dovršitvijo nekaterih stvari v tovarni. Naposled je bilo vse končano. Zjutraj zarana se je ustavil pred vhodom hotela, kjer je stanoval Leontjev, vojaški avto, mahnen gibčen voz znamke »Willis«. Šofer Vanja Safronov je bil smejav, prebrisan dečko s porednimi očmi.

Leontjev je zaklenil sobo, izročil ključ nadstropnemu sobarju in šel dol. Stopil je k upravniku in mu izročil tablico za sobo, ki naj bo pridržana zanj. Na upravnikovo vprašanje, ali se kmalu vrne, je kratko odgovoril:

— Ne vem. Soba naj ostane zame taka, kot je, pód istimi pogoji. Pozdravljen.

Leontjev je stopil iz hotela in šel k avtu. Vanja je urno salutiral in vključil vžigalnik. Leontjev je položil svoj mali kovček na zadnji sedež in sedel poleg šoferja.

— Kam pa, dragi prijatelji, kam tako rano in še s takim vozičkom? — je zaslusal prav od blizu znan glas. Leontjev se je obrnil in zagledal Marijo Sergejevno, stoječo na pločniku z »mrežo« za nakupovanje in nekim staromodnim dežnikom v rokah.

— Dober dan, Marija Sergejevna, — je pozdravil Leontjev in se skušal nasmehnuti, čeprav se ga je vnovič polasčal nekdanji občutek nemira. — Na pot grem... V neko tovarno. Ne daleč od tu...

— Kam ste izginili, dragi prijatelj? — je vprašala Marija Sergejevna dobrodušno kakor vselej. — Popolnoma ste pozabili na svojo damo.

Leontjev se je opravičeval, da je preobremenjen z delom, in obljubil, da jo bo obiskal takoj, ko se vrne. Poslovil se je in dal znak za odhod. Marija Sergejevna mu je pomahala z robcem in avto je zdrvel naprej.

Še minuto časa je dobrodušna starka spremljala avto z očmi, ugotovila, da je številka na avtomobilu vojna, a ne mestna, zapomnila si je to številko — 1012, vzdihnila in stopila v vežo hotela.

V veži je pristopila k dežurnemu upravniku in vljudno vprašala:

— Morda vam je slučajno znano, kje je moj rojak, inženir Leontjev? Trkam, trkam na vrata njegove sobe, toda nihče se ne oglasi.

— Inženir Leontjev se je odpeljal, — je odgovoril upravnik. — Soba pa je še obdržal.

— Ali je odpotoval za dolgo časa?

— Za nedoločen čas.

Tistega dne je službujoča uradnica mednarodnega oddelka moskovskega brzovjavnega urada sprejela sledečo brzovjavko — naslovljeno v Sofijo:

„Prizadevam si za vaš vizum za prihod v Moskvo. Mama se pritožuje, da je slaba. Hudo ji je zaradi odhoda Serjože na fronto, v strahu je zanj. Poljub Nata.“

Brzovjavka je bila naslovljena na Rusakove, stanujoče v Sofiji, v Balkanski ulici, in je bila oddana na moskovskem brzovjavnem uradu točno od 10. uri 12 minut, kar je bilo tudi označeno na brzovjavni tiskovini.

ELEKTRIKA V GOSPODINJSTVU

Elektrika zavzema čedalje važnejši položaj v gospodinjstvu. Najprvo je plin izpodrinil drva in premog, sedaj pa elektrika izpodriva plin. Toda pri elektriki je važno to, da bo sčasoma deležna te velike blagodatni sleherna hiša. V bližnji bodočnosti bomo s pomočjo elektrike kuhali, likali, svetili, ogrevali prostore in prali. Kako bo takrat olajšano delo gospodinjstev? Zato bi morala vsaka gospodinja kjerkoli na deželi, podpreti predlog, da napeljejo elektriko v vsako vas. To bo za vsako gospodinjstvo seveda nov izdelek, ki se ji bo pa kmalu izplačal.

Imamo ljudi, ki se elektrike boje. Boje se je pa zato, ker je ne poznajo. Če pravilno ravnamo s predmeti, se nam ni treba bati, da nas bo elektriziralo ali celo ubilo. Čim nam napeljejo v hišo električno strujo, bi morali gospodinjstvo poučiti, kako ravnati z elektriko. V vsaki vasi naj bi bili nekaj urni tečajji, ki bi se ga morale udeležiti gospodinjke in tudi moški, ki se na elektriko še ne razumejo.

V prvi vrsti bi se vsaka gospodinja morala seznaniti z varovalkami. V števecu so glavne varovalke, ki varujejo električno stanovanje. V posameznih stikalih so pa manjše varovalke. Ko dobimo števec, naj nam monter tekoj razkaže, kako se zamenja varovalka, kadar pregori. Zato je tudi važno, da imamo doma vedno nekaj varovalk in žarnic, da ne ostanemo brez svetlobe. Menjavanje varovalk ali žarnic je zelo enostavno delo.

Pogosto čujemo o kratkem stiku. Včasih ugasnejo luči v vsem okraju. Kratak stik nastane, če se neizolirani žiči negativnega in pozitivnega pola stakneta. Ko se to zgodi, zgori najbližja varovalka in mi obsedimo zaprepaščeni v temi! Žiči se na primer lahko stakneta, če je izolacija od predolge rabe odpadla ali če prijemamo z mokrimi rokami žico, žarnice, likalnik ali druge električne naprave in predmete. Takšen kratak stik je tudi zelo nevaren, ker švigne tok skozi naše telo.

Kadar se nam pokvari likalnik, kuhalaik ali nam na lepem ugasne luč, tedaj najprej odvijemo varovalke pri števecu. S tem odklopimo elektriko našega stanovanja od glavnega hišnega voda. Šele potem posvetimo pozornost pokvarjenemu predmetu. Majhna popravila, kakor menjanje varovalk v števecu, stikalih, kranju, da nam vzbuja tek in ne da nam ga kvar!

Električne predmete uporabljamo samo za določene namene: Na stikala ne smemo ničesar obešati, otrokom moramo strogo prepovedati, da bi se z njimi igrali. Zrahljana stikala moramo takoj pritrditi. Če tega dela sami ne

zmremo, pokličemo izvedenca. Kadar menjavamo žarnico, ugasnemo najprej luč. Pri tem delu moramo imeti vedno popolnoma suhe roke. Luči nikoli ne ugašamo z odvijanjem žarnic.

Žice ne smemo nikdar potegniti iz stikala vedno moramo prijeti vtikalno in potegniti iz stikala. Če vlečemo za žico, lahko povzročimo kratak stik. Vtikalno pa, ki pade pri tem na tla, se počasi prežre žico, po kateri teče tok.

Na vse električne predmete, ki jih imamo v hiši, moramo skrbno paziti. Posebno občutljiv je likalnik. Če nam pade na tla, se kaj rado zgodi, da se nam poškoduje grelec. Če ga pustimo mokrega in umazanega, se nabere rja, ki počasi prežre žico, po kateri teče tok.

Kadar kupujejo električne predmete, jih moramo vselej že tam preskusiti, če dobro delujejo. Tam naj nam tudi razložijo, kako je treba z njim ravnati, da nam bodo služili čim dlje časa.

Spomladansko čiščenje našega stanovanja

Letos se zima prav počasi poslavlja od nas. Me gospodinjke že nekam nestrno čakamo, kdaj bo posijalo prvo pomladansko sonce, da bomo temeljito prečistile in prezračile svoja

Uporaba namiznih prtičkov

All veste, da je le malo ljudi, ki znajo pravilno uporabljati prtiček pri jedi? Nekateri si ga doma pri mizi še zatlačijo za vrat, drugi ga vsega umažejo in pomečkajo, tretji pa ga niti ne razgrnejo, ampak se kar tako obrisejo v zloženega. Celotake ljudi imamo, ki prtička niti ne snamejo iz obročka, temveč se obrisejo kar z zvitekoni. Posebno zadnja 2 primera zasluzita, da jih nekoliko pokritiziramo. Kako neokusno in kako grdo je videti tak umazan prtiček na mizi! Občutljivemu človeku se obrača želodec, če mora gledati pred seboj take umazane prtičke, na katerih se pozna vsa jed od mnogih dni nazaj. Vse, kar imamo na mizi, mora biti vedno čisto, vse v takem stanju, da nam vzbuja tek in ne da nam ga kvar!

Namizni prtiček uporabljamo pravilno takole: Svež in lepo zlikan prtiček razganemo samo na polovico ter si ga položimo na kolena. Ako nanese potreba, da si moramo obrisati usta, tedaj si jih obrisemo previdno, tako da ne pomečkamo vsega prtička v isto stran, ki je obrnjena proti nam. Ko smo končali jesti,

stanovanja. Koliko se je nabralo v zimskih mesecih prahu in koliko nepotrebne navlake se valja po predalih! Nič ne pomaga, pospraviti bo treba prostor za prostorom in to natančno, vse lepo po vrstnem redu.

Kako pa prav za prav najhitreje in najbolje očistimo naše stanovanjske prostore? Nikakor ne bomo začele s podom ali z brisanjem prahu! Najprej pridejo na vrsto predali in police; pometati je treba proč vso navlako in stvari v predalu lepo porazdeliti, da imamo, kar je najnujnejše, takoj pri roki. Tako smo opravile precej dela.

Sedaj pride na vrsto posteljnina, treba jo je znesti na sonce, temeljito iztepti in skrtačiti ter jo pustiti čim dalj časa na zraku. Med tem očistimo okna, najbolje najprvo z vlažnim in nato s suhim časopisnim papirjem; z vlažno krpo pobremo s stropa zatem pajčevino, očistimo lestene in nato šele odmaknemo pohištvo, pometemo po tleh, natančno po težko dostopnih kotih, zbršemo pod, ga namažemo in pustimo, da se nekoliko posuši. Končno bomo pobrisale prah z malce vlažno krpo in zdrgnile pod, da se bo svetil in bliskal kar se da.

Približno tako bomo v svojem stanovanju čistile prostor za prostorom.

Jasno je, da vsega ne moremo opraviti v enem dnevu. Zadovoljne bomo, če bomo lahko poleg drugih gospodinjstevskih poslov v enem dnevu uredile predale in očistile okna v eni sobi, drugo pa drugi in naslednji dan.

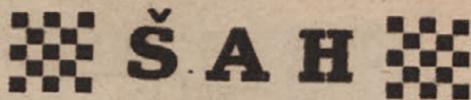
Dosti dela in utrujenosti nam prinese čiščenje našega stanovanja, toda spomladi je zrak najčistejši in vesele bomo, ko bo po dolgih mrzlih zimskih mesecih stanovanje prezračeno do najtemnejšega kotička.

tedaj prtiček zganemo po prejšnjih zgibih, tako da imamo pred seboj takega kakor smo ga bili prvič vzeli v roko. Nečista stran prtička ostane lepo pokrita in nikomur se ne bo obračal želodec! Takvega položimo nazaj na mizo in gospodinjji ali komu drugemu se ne bo gabilo prijeti ga v roke. Tako postopamo s prtičkom doma in pa tam, kjer se stalno hranimo in imamo prtiček za ves teden ali morda še dalj.

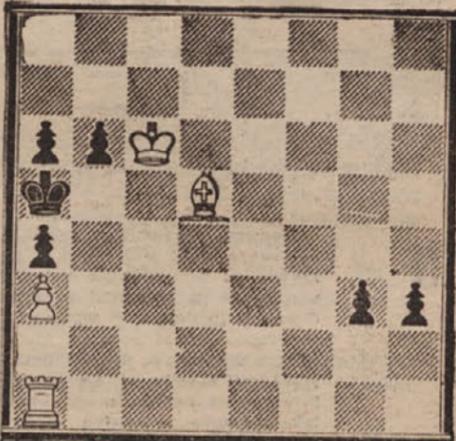
Če pa jemo v restavraciji, kjer nismo abonirani, ampak smo tam slučajno, tedaj prtiček razganemo tudi samo na polovico in ga položimo čez kolena. Ko pa smo nekali jesti, tedaj prtička ne zganemo, ampak ga tako napol preganjenega in le nekoliko skupaj stisnjena položimo ob strani krožnika. To je znamenje, da je prtiček porabljen in da mora iti v pranje. Nihče bi se rad ne poslužil prtička, ki ga je že nekdo pred nami rabil!

Prtičke iz blaga uporabljamo pri kosilu in večerji doma in zunaj. Če imamo pri kosilu goste, tedaj jim vedno postrežemo s prtičkom iz blaga in nikoli ne s papirnatim! Papirnate prtičke lahko uporabljamo le pri čaju ali kavi kadar imamo goste. Seveda je primernejše, če imamo na mizi majhne prtičke iz blaga, a tega dandanes že nihče več ne pričakuje. Ker pa nam en sam papirnat prtiček ni dovolj, tedaj moramo imeti na mizi malo stojalce, v katerem je nameščena večja množina prtičkov, tako da si gost lahko postreže s tolikimi prtički, kolikor jih potrebuje.

Taka mala namizna stojalca za papirnate prtičke dobimo skoro v sleherni trgovini s papirjem ali drugimi drobnarijami. Navadno so ta stojalca lesena in okrašena z narodnim motivom. Tako stojalce s prtički je za mizo tudi okras. Spomnite se na taka stojalca, kadar morate komu kupiti kako darilce za godrojni dan ali za božič ali veliko noč.

PROBLEM ŠTEV. 3
Sestavil Bartol L. Mac, Zagreb

Mat v štirih potezah.

Problem ima lepo idejo, ki obstoja v tem, da beli blokira vse možne poteze črnega razen ene, ki vodi v neizbežne mat. Problem je poučen, ker nam pokaže s kako skromnimi sredstvi je včasih možno sestaviti matno mrežo.

Največje presenečenje letošnjega sovjetskega šahovskega prvenstva predstavlja brez dvoma izreden uspeh Toluša. Zasedel je peto mesto in prehitel same znane vele mojstre in mojstrice kot Bronštajna, Flora, Lilientala, Ragojina, Levitšija, da omenimo samo najboljše. Razen tega je dobil posebno nagrado za najlepšo partijo turnirja, ki jo je odigral z Alatorcevom. Ima izredno živahno igro, včasih preveč podjetno. Njegova prevelika iniciativnost mu je doslej zmanjševala uspehe. Na letošnjem turnirju se je ustalil, ohranil pa vse odlične lastnosti svoje igre: podjetnost in brezkompromisno borbenost. Užitek je zasledovati njegove partije. Prinašamo za primer eno, ki jo je igral na prvenstvu Leningrada leta 1946.

Francoska otvoritev

Beli: Rovner

Črni: Toluš

Leningrad 1946

1. e2 - e4	e7 - e6
2. d2 - d4	d7 - d5
3. Sb1 - d2	Sb8 - c6
4. Sg1 - f3	Sg8 - f6
5. e4 - e5	Sf6 - d7

Otvoritev poteka nekoliko neobičajno. Črni si je postavil za cilj razbiti središče belega na z običajno potezo c7 - c5, marveč s f7 - f6.

6. c2 - c3	f7 - f6
7. Sf3 - h4	Dd8 - e7!

Na videz čudna poteza, ki pa prepreči vse grožnje belega.

8. Lf1 - d3	f6 x e5!
9. Dd1 - h5+	De7 - f7
10. Ld3 - g6	h7 x g6
11. Dh5 x h8	e5 - e4

Toluš je žrtvoval kvaliteto in ocenil z dobrim pozicijskim čutom, da bo materialno izgubo izravnal z dinamiko figur.

12. Sd2 - b2	Sd7 - f6
13. f2 - f3	Lc8 - d7
14. f3 x e4	d5 x e4!
15. 0 - 0	0 - 0 - 0
16. g2 - g3	Lf6 - d6

Črni ima težave z osvoboditvijo dame iz ujetništva, ki ji neprestano preti.

17. Dh8 - h7	Sc6 - e7
18. Sh4 - g2	g6 - g5

Na Lg5 izgubi beli figuro.

19. Sg2 - e3	Se7 - f6
20. Dh7 - h3	Sf5 x e3
21. Lc1 x e3	e6 - e5
22. Dh3 - g2	Df7 - h5!

Napad črnega na oslabiljeno krilo belega se je začel.

23. d4 x e5	Ld7 - h3
24. Dg2 - f2	Ld6 x e5
25. Tf1 - e1	Lh3 - g4!
26. Le3 - d4	Lg4 - f3!

S to potezo je usoda belega zapečaten. Sledi samo tehnična izvedba zmage.

27. Ld4 x e5	Sf6 - g4
28. Df2 - c2	Td8 - h8!
29. Sb3 - d4	Sg4 x f2
30. Te1 x e4	Lf3 x e4
Dc2 x e4	Sh2 - g4

Preti mat v dveh potezah.

32. De4 - g2	Sg4 x e5
33. Ta1 e1	g5 - g4
34. Te1 - e3	e7 - c5
35. Sd4 - b5	Se5 - f3+
36. Kg1 - f2	Dh5 - d5
37. c3 - c4	Dd5 - d2+
38. Te3 - e2	Dd2 - c1

Beli se vda, ker ne more preprečiti izgube dame. Zanimiva partija!

LETOŠNJA MODA UVAJA NEKAJ NOVEGA: VOLNENO OBLEKO S KVADRATNIM IZREZOM IN BREZ ROKAVOV. LAHKO JO PRENAREDIMO IZ STAREGA PLAŠČA, ALI OBLIČNE OBLEKE. VEČJI ALI MANJŠI ZEPI SE PRISILJEJO PO OKUSU. BLUZE MENJAMO KAKOR ZAHTEVA PRILIKA. PRVA JE IZ SVETLEGA ORGANDIJA Z ANGLEŠKO VEZENINO. DRUGA IMA DOLGE ROKAVE IN JE IZ TOPLEGA BLAGA V ŠKOTSKI ŠARLI.

O rakastih obolenjih

V zadnjem času se vedno bolj množijo vesti, tako v dnevnem kakor v strokovnem časopisju, o uspehih, ki jih je zdravstvena veda dosegla pri raziskovanju in zdravljenju rakastih obolenj. Rak, ki ga strokovno imenujemo „maligni tumor“, kar pomeni zlobna tvorba, je bolno brstenje celic, ki zaradi svojega razpadanja povzročajo počasno zastrupljanje organizma in končno smrt obolelega človeka. Vzroki postanka novotvorb do danes še niso docela pojasnjeni. Zdravstvena veda je v zadevi raka ugotovila mnoge okoliščine glede njegovega postanka, razvoja in zdravljenja in rak ni več, kot je ugotovil Vernanič, sramota znanosti, temveč kamen preizkušnje sposobnosti in vztrajnosti znanstvenikov. Ugledni raziskovalec rakastih obolenj prof. Rondoni želi, naj bi človeštvo ne smatralo raka ali karcinom za eno največjih skrivnosti narave, kot mistično tajno, pred katero stojimo brez moči. Nauk o novotvorbah, onkologija, je postala danes prava veja zdravstvene vede in je vpregla v svojo službo mnoge sorodne biološke in prirodoslovne veje. Če gre tu za skrivnost, gre le v toliko, v kolikor je onkologija ena številnih skrivnosti življenja, ki jo bô slej ali prej vztrajno delo znanstvenikov odkrilo v vsej njeni dejanski vsebini.

Danes lahko rečemo, da povzročitelj raka ni nek točno določeni patogeni faktor, kakor je povzročitelj tuberkuloze točno ugotovljeni in opisanj Kochov bacil. Dognano je, da povzročitelj raka cela skupina okoliščin in faktorjev, ki se dajo eksperimentalno dognati in ki so kemične, fizične in parasitske narave. Raziskovanja vseh znanstvenih zavodov sveta so privedla do mnogih bioloških in terapevtskih uspehov,

Zaj pa zdravniška veda ne razpolaga še s takimi sredstvi, ki bi rakasta obolenja premagovala tako, kakor mnoge druge bolezni. Znanstveniki se trudijo, da bi našli zdravilo, ki bi postavilo rak v vrsto tistih bolezni, proti katerim imamo zanesljiva in uspešna zdravila. Ruski učenjak Bogomolec je iznašel serum, s katerim je dosegel dobre, dasi ne odločilne in zanesljive uspehe. Isto velja za nedavno odkriti serum ACS.

Sredstva, s katerimi razpolaga danes zdravstvena veda, so: operativni posegi, röntgenski žarki in radij. Močno orožje proti raku je zdravstvena prosveta ljudstva.

Pravočasno in zgodaj ugotovljeno rakasto obolenje je povsem ozdravljivo s pomočjo radija, obsevanja z röntgenom in z operacijo.

Dr. R. Hlavaty

Gospodinjski nasveti

Moko hranimo na suhem in temnem prostoru ter jo večkrat presejemo in premešamo.

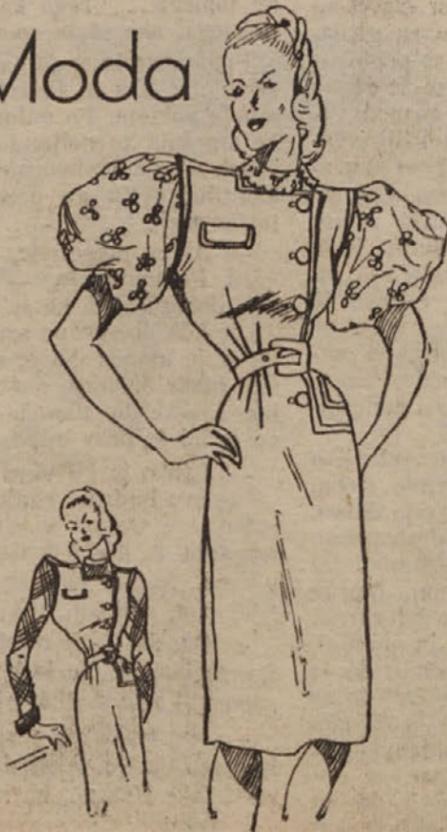
Praženo kavo hranimo v porcelanasti ali stekleni posodi z dobro se prilagajočim pokrovom na suhem in toplenem prostoru. Surovo kavo hranimo v vrečici in na suhem.

Prepečenec, kekse in čajno pecivo hranimo v dobro zaprti pločevinasti škatli, ker sicer izgubijo krahkost in okus.

Konzerve in marmelade naj bodo v suhem, zračnem in temnem prostoru. Jajca ostanejo dolgo sveža, če jih hranimo v sobni peči na rešetki, kjer več ne kurimo. Nепrestani preprih jih obvaruje pokvarjenja.

Beljak ohranimo dalj časa, če pokrijemo lonček z mokro krpo in postavimo na hladno.

Moda

Podpirajte

„Dijaško matico“

»Pripravite vse za odhod v letni dvorec!« Prepričana je bila, da bo v samotnem gradu varna pred pošastjo. In še isti dan se je z vsem spremstvom odpeljala tja.

Pod večer so prispeli do gozdnega dvorca ob temnem jezeru. V veliki dvorani so pripravili princesi ležišče, na katerem je utrujena od dolge vožnje kmalu zaspala.

Še zadnji koraki so zamrli v gradu in vse je utihnilo. Tedaj je princesa nenadoma vstala ter stopila k oknu. In glej! Okoli temnega jezera je plesalo vse polno lučic.

Zašla je v močvirje in se začela pogrezati. Groza jo je spreletela. Klicala je na pomoč, toda nihče je ni slisal. Pogreznila se je tako globoko, da ji je blato seglo do ust.

Princesi se je zdelo, da jo plamenčki vabijo. Hitela je v park in jih lovila, a nobenega ni mogla ujeti. Leteli so dalje in dalje, a Sobeida za njimi. Toda gorje!

Tedaj je zaslislala globok glas: »Vrni mi plamen življenja!« Sobeida je v grozi dvignila oči in zagledala pošast, ki se je sklanjala nad njo: »Usmili se me!«

Trst, 27. sušca 1947

Priloga ljud. tednika

6

Povest partizanske zvestobe

Po Tometu Seliskarju
Ilustrira Albert Sirk

Kmatu za njimi se je pripeljal v avtomobilu Štrbenkov Dolfe, oblečen v obliko nemške policije. Zdaj so ljudje na mah zvedeli, odkod je imel vedno toliko denarja.

Zbegani vaščani so se tujih vojakov bali in jim, zato siregli. Nekateri, ki so pričakovali, da jim bodo Nemci prinesli blagostanje, tega niso mogli nikdar dočakati.

Gospodar Blaž pa se je držal je svoje hiše. S Pavlekom sta zagala drva, ko je prišel mimo Frece in pozdravil: »Heil Hitler!« »Dobro jutro!« mu je odzdravil Pavlek.

»E, poba, od sedaj moraš v pozdrav dvigniti roko. Tako kole —« mu pokaže Frece. »Tako ne bom pozdravil, nisem Nемец!« odvrne Pavlek in se zdrzne, kaj se godi?

Pianisti iz Trsta in okolice

svaj dan sa razpravali

Mladina vsega naprednega sveta praznuje v dneih od 23. III. do 30. III. svoj teden. V tem tednu mora mladina pokazati vso svojo strnjeno moč, svoje težnje, pokazati pa mora predvsem, kako je izpolnila naloge, ki si jih je zadala.

Tudi pionirji, ki so sestavni del mladinske organizacije, imajo dolžnost, da pokažejo pred vsemi, kako so bili pridni in delavni.

In res so se naši pionirji postavili. V pioni dvorani prosvetnega društva Kraljič so priredili akademijo. Sodelovalo je okoli 200 pionirjev iz mesta in okolice in vsi, ki smo bili v dvorani, smo jih z veseljem gledali in poslušali. Posebno so nas navdušili številni pevski zbori, ki nam pričajo, da bo slovenska pesem vedno bodrila in plemenitila našega človeka.

Pri Sv. Ivanu so pionirji priredili razstavo ročnih del. Šele malo časa se učijo, toda že so pokazali, da imajo veselje do dela in spretno roke.

Le tako naprej, pionirji, kajti bodočnost pripada mladini, toda le delavni in pridni mladini!

MARINČIČ IVO:

K A P A

uho in radi priaknejo bodisi iz nagajivosti, bodisi iz nekakšne otroške hudobnosti nekemu prav tisto ime, s katerim ga zadenejo prav v najbolj občutljiv živce. Sprva so klicali Ivana z novim pridevkom samo Se-

verjevi prijatelji, pozneje pa še drugo. Kmalu ga je poznal skoraj ves razred po tem imenu.

Ivana je to bolelo. Ne morda zaradi imena samega. Saj poštarjev je dosti na svetu in mnogo ljudi je, ki se potegujejo za ta poklic. Spomnil se je tudi na poštarja v domači vasi, ki je bil upoštevan gospod in ki so ga vsi spoštovali. Zamalo se mu je zdelo in bolelo ga je, ker je vedel in čutil, da velja njemu ta deseta kot osvovka, kot nekaj, s čemer si ga hoteli ponizati pred tovaršiš in pred

svetom. On pa hoče ostati to, kar je, in ne mara, da bi mu drugi zbirali imena ali poklice. Saj ni prišel v Ljubljano, da bi postal poštar, o ne. Njegovi cilji so bili drugačni, vse večji in plemenitejši. Zato noče biti poštar niti zares, kamoli za samo drugim.

Sever in tovaršiš so brž opazili, da so zadel v živo, čeprav je skušal Ivan prikriti svoje občutke pred njimi. Zato niso zannudili nobene prilike, da mu ne bi zabrusili v obraz: »Glejte ga, našega poštarja«, ali »Pozor, poštar prihaja«, ali kaj podobnega.

V takih trenutkih bi bil Ivan najrajši pograbil svojo kapo, zameknil jo v pesi in jo zalutal v obraz zasmehovalcem: »Na, tu imate poštarja.« Zdel si je prijatelja, ki bi mu potožil svojo bolečino. A kdo bi ga razumel? Smejal bi se mu in še bolj bi se mu rogali. Da bi se pritožil pri profesorju? Resen je videti in dober, morda se mu on ne bi smejal. Sicer se pa profesorji ne brigajo za študentovske marjice. Poslušal bi ga in brž pozabil, kar bi mu bil Ivan povedal, a ti pa bi ga morda celo odslovil, češ da se ne utegne ukvarjati s takimi malenkostmi.

L U C

(Nadaljevanje)

37.

Popoldan je bilo morje razburkano, zato so po »uri spanja« ostali v parku. Luc in Stefan sta prosila tovaršiško vodnico, če bi lahko pomagala cepiti dreva; videla sta namreč delavca, ki je cepil polena.

»Bodo že brez vaju opravili,« je dejala tovaršiška.

»Aha, boš videl, da bomo plesali utankolo!« se je Luc narogal Stefanu.

In res so ga plesali. Ni ga bilo ne kraja ne konca.

Rešitev pa je našla. Najmanjši v kolu, Marjan, se je prevrnil na nos in kri se mu je utila. Vlasta ga

je peljala k vodovodu in izročila kolo usodi. Ta usoda je bil Luc.

»Kaj bi se igrali, dokler se ne vrne Rdeči križ?«

Vsi so za vojake, Luc naj jih uredi!

Luc odbere Stefana, Martina, Vanka in Blaža.

»Blaž, ti boš kavarna Fabris; tu stoji Stefan, Vank in Martin počakaj! Drugi za menoj!«

Luc jih pelje na drugo stran okrogle gredice.

»Vi ste avtomobili,« jim pojasni »vozili boste okrog po mestu. Tamle pri kavarni trobte!«

»Ali ne bomo vojniki?« vpraša nekdo razočaran.

»Oboje boste, avtomobili in vojniki.«

»Še lepše!« menijo nekateri.

Nekdo se gnete k Lucu, ne ve, kako bo bil avtomobil.

»Boš pa jezdi na konju sv. Frančiška,« razloži Luc.

Mož, ki bo jezdi na konju sv. Frančiška, je ves srečen. Razlagar okrog, kako bo šlo, rezgeta ko konji in odskaklje.

UGANKI

Z glavo puha,
s srcem kaha,
z nogami melje,
v Ljudjano nos pelje.

Svetinova hči
na mizi sedi,
na stene nas riše,
zaspi — vse izbršje.

Šolska mladina!

Imate svoje Sten-čase? Če jih še nimate, takoj na delo! Pripravljajte pionirska razstava, ki bo 1. maja. Glejte, da ne bo vaš Sten-čas na zadnjem mestu!

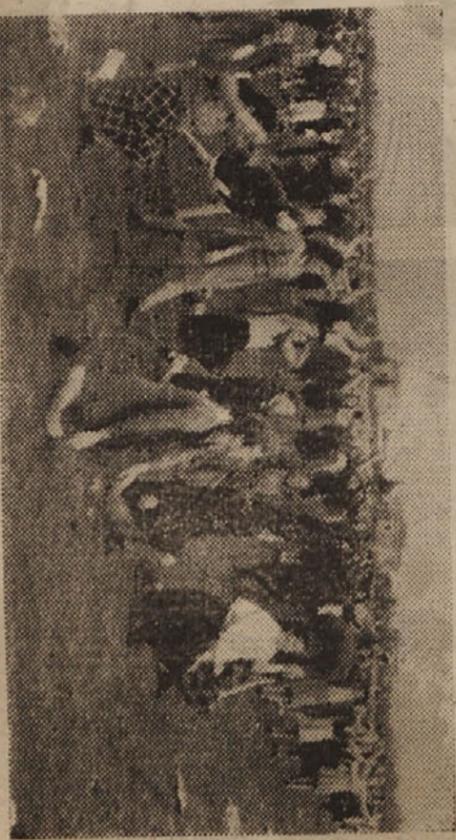
Križanko »Naša šola« so prav rešili: Kandotti Oliviero, V. r.; Košuta Angelina, V. r.; Kocijančič Marija, V. r.; Kocijančič Ramir, V. r.; Rogatec Marijan, VI. r.; Sedmak Marija, VI. r.; Sedmak Ivan, VII. r.; Sulič Anica, VI. r.; Tence Adina, V. r.; vsi iz Sv. Križa pri Trstu. Vičič Jadrana, Trnovo pri Il. Bistrici; Malovec Anton, Saborje pri Košani; Kocijan Ema, Trnovo pri Il. Bistrici.

RESITEV KRIZANKE: Naša šola.

Vodoravno: 3. Istra, 4. Petelin, 8. Tržačan, 9. roč, 10. nas.

Navpično: 1. os, 2. ar, 4. Peter, 5. Tržič, 6. lačen, 7. Nanos.

Mladina se pripravlja za prvi maj

Naši najmlajši, se vi tudi pridno pripravljate za nastop, da bo praznik 1. maja čim bolj veličasten?

Rdeča zvezda je prestrigla nit Hajdukovim zmagam

Četrto kolo pomladnega dela jugoslovskega nogometnega prvenstva ni dalo velikih presenečenj. Tekma, ki je vzbudila največ zanimanja, je bila odigrana v Beogradu med Rdečo zvezdo in Hajdukom. Splitski, ki so v drugem delu odlično startali in teden dni tega dosegli pomembno zmago nad Dinamom, so v Beogradu poraženi zapustili igrišče.

Naši ljubitelji sporta pa so v nedeljo z velikimi uspehi spremljali enajstorico Lj. Ponziane v njeni borbi proti Budućnosti. Njihovi upi pa so bili pokopani s porazom tržaških nogometašev, porazom, ki bi bil sicer lahko zmaga. Tudi v tej tekmi je odpravljala, kakor vedno, napadalna petorica. Položaj v kvalifikacijski lestvici je postal resen, vendar pa še lahko upamo, da bo tržaška enajstorica ostala v prvenstvu tudi prihodnje leto, kajti odigrati mora še 6 tekem na domačem terenu, kar je nedvomno velika prednost.

Moštvo Partizana je z veliko težavo zmagalo v Skoplju, potem ko so domačini že vodili v prvem polčasu. Derby med Dinamom in Lokomotivo je odločil hrvaški prvak v svojo korist. Subotički Spartak je v Dolnji Lendavi z visoko razliko pregazil enajstorico Nafta. Kvarnerju pa je uspel podvig v Sarajevu. Beograjski Metalac je premagal niško enajstorico.

Rezultati: Rdeča zvezda-Hajduk 2:1; Budućnost-Lj. Ponziane 2:1; Partizan-Pobeda 3:2; Spartak-Nafta 6:0; Kvarner-Zelezničar 1:0; Dinamo-Lokomotiva 4:0; Metalac-14. oktober 2:0.

Kvalifikacijska lestvica

Partizan	17	15	1	1	46	12	31
Rdeča zvezda	17	13	1	3	54	17	27
Dinamo	17	12	2	3	47	17	26
Hajduk	17	12	2	3	38	8	25
Metalac	17	9	3	5	32	23	20
Spartak	17	7	4	6	28	22	18
Pobeda	17	5	5	7	29	27	15
Kvarner	17	3	7	7	16	24	13
Budučnost	17	5	3	9	32	38	13
Lokomotiva	17	5	3	9	20	33	13
14. oktober	17	3	4	10	14	46	10
Lj. Ponziane	16	4	1	11	16	32	9
Železničar	17	3	3	11	18	43	9
Nafta	16	2	2	12	13	55	6

MOČAN DEŽ JE ONEMOGOČIL IZVEDBO ZAKLJUČNIH POLETOV V PLANICI, Vendar so že rezultati na treningih pokazali, da so tudi v tej panogi zimskega športa Jugoslovani do rastli „neprekosljivim“ tujcem, tudi severnjakom

Če bi bil drug sodnik

V nedeljo sta bili odigrani samo dve tekmi pokrajinskega prvenstva. V prvi sta se srečali enajstorici Škedenja in Gaslinija, oba tekmeča za osvojitve prvenstva, v drugi pa Piranu in Rudar. Tekmo med Gaslinijem in Škedenjem je gledalo lepo število gledalcev, ki niso bili razočarani. Obe moštvi sta zaigrali v svojih najboljših postavah, Gaslinij z Gerinom in Škedenj z Brombaro na čelu. Borba je bila izredno huda in polna situacij, ki so zapirale gledalcem dihanje. Končala se je z zmago Gaslinija z rezultatom 3:2, ki pa ni samo zasluga Gaslinija, temveč tudi sodnika, ki je v drugem delu, ko je bilo stanje neodločeno, prelahko prisodil enajstmetrovko v korist Gaslinija, ni je pa prisodil, in to več kot upravičeno, v prvem delu Škedenju, ko je Gaslinijeva obramba v kazenskem prostoru zrušila Brombaro.

V Piranu pa je Rudar doživel nepričakovan, vendar zaslužen poraz. Rezultati: Gaslinij-Škedenj 3:2, Piran-Rudar 2:0.

V okrožnem prvenstvu je bila najzanimivejša tekma med Nabrežino in Primorjem P, na katero so prihitali v velikem številu športniki s Proseka, iz Nabrežine in bližnjih vasi, kajti šlo je za prestriž Nabrežine in Proseka. Obe enajstorici sta v to tekmo vložili vse svoje znanje in borbenost ter zaigrali tako, da ju je bilo veselje gledati. Tekma se je po 90' igre končala neodločeno, tako da je ostalo vprašanje, kdo je boljši, še vedno odprto.

Rezultati: Primorje P-Nabrežina 2:2; Rolanese-Škedenj II 3:2; Ponziana II-Opčine 4:1; Col-Pisoni 4:4; Rauber-Dreher II 1:0.

ITALIJANSKO PRVENSTVO
Bologna-Sampdoria 2:0; Triestina-Fiorentina 1:1; Napoli-Juventus 3:3; Milan-Brescia 2:1; Torino-Roma 4:0; Genoa-Vicenza 2:0; Venezia-Modena 2:1; Atalanta-Alessandria 1:0; Bari-Livorno 2:1; Inter-Lazio 1:0.

ITALIJANSKO C PRVENSTVO
Palmanova-Sv. Ana 2:0; Saici-Cervignano 1:0; Libertas-Itala 2:0; Sangiorgina-Krmin 2:0; Edera-Pieris 2:1; Ronki-Tržič 0:0.

Košarka

Pokrajinsko prvenstvo: Tekme pokrajinskega prvenstva v košarki, pri katerih sodelujejo ženske petorice Rinaldija, Kvarnerja, Izole in Rediva ter moške petorice Kvarnerja, Cola, Izole, Gradiške, Tovarne strojev in Tomažiča K, so dale do sedaj te rezultate: moški: Čermelj-Gradiška 36:16; Kvarner-Tomažič K 30:26; Tovarna strojev-Gradiška 24:19; Tomažič K-Čermelj 38:27; Kvarner-Izola 62:15; ženske: Rinaldi-Redivo 32:15; Kvarner-Redivo 28:8; Kvarner-Izola 31:4.

Morganov pokal (moški): Barkovlje-Vom 52:19; Sv. Marko-Arsenal 25:24.

Rauberjev pokal (ženske): Rinaldi B-Vom 7:4; Tomažič-DSZ 13:8; Rauber-Magdalena 20:1.

Rokoborba

Maribor-DSZ 4:4

V nedeljo dopoldne so se v kinodvorani Nacionalne pomenili mariborski in tržaški rokoborci. Dvoboj se je končal neodločeno 4:4; Mariborčani so se odlikovali po veliki telesni moči, Tržačani pa po odlični tehniki.

Rezultati: Petelinja teža: Jezernik Franc (Maribor) je po točkah premagal De Giorgia (Trst). Peresno lahka teža: Tašler (Maribor) je po točkah premagal Tržačana Ruana. Lahka teža: Tržačan Nacmas je v 2'56" položil na hrbet Mariborčana Vobiča. Lahka teža: Poropat (Trst) je v 6'15" prisilil k predaji Mariborčana Uleša. Srednje lahka teža: Vidali (Trst) je v 2'32" premagal Sernika (Maribor). Srednja teža: Verbošt (Maribor) je po točkah premagal Franka (Trst). Srednje teška teža: Furlani (Trst) je v 12'9" položil na hrbet Blatnika (Maribor). Teška teža: Pirher (Maribor) je po točkah premagal Verono (Trst).

Prehodni pokal je bil izročen Zelezničarju, pokal za najboljšega rokoborca pa Furlaniju.

Dirt-track na Montebelu

Na praznik Sv. Jožefa so bile na konjskem dirkališču na Montebelu motorizirane, na katerih so nastopili tudi jugoslovanski dirkači, ki so si osvojili skoro vsa prva mesta. Desettisočglava množica je, navdušena nad tehniko in drznostjo jugoslovskih motociklistov, vznemirjeno pozdravljala njih posamezne uspehe.

Marš za pokal sv. Jožefa

Na praznik Sv. Jožefa je ob 14. uri izpred kulturnega krožka Tomažič odšlo na 7 km dolgo progo okoli 22 tekmovalcev. Že po enem kilometru od starta se je od ostalih odtrgalo nekaj tekmovalcev, med njimi tudi Govorčin, Corsini, Tessera, Ferluga in Ponton. Na polovici proge pa se je od ostalih odtrgal Corsini in prišel na cilj z 2-minutno prednostjo. Rezultati: 1. Corsini (Kraljič) 38'20"; 2. Govorčin (Sv. Ivan) v času 40'5"; 3. Ferluga (Sv. Vid) v času 40'40" itd.

Čarobni kvadrati

Mreža

(Besede Ivana Cankarja)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	6
5	10	7	2	5	3	5	4	5	11
9	12	13	14	5	2	6	5	1	13
15	1	7	16	5	3	4	7	17	9
4	5	18	5	17	19	20	1	19	2
5	4	7	21	9	10	7	12	17	2
13	14	5	4	1	7	8	5	15	13
2	9	8	5	17	9	10	5	1	7
8	10	7	12	21	9	16	5	15	1
10	9	21	9	16	5	1	7	16	5

Ključ:

15 - 1 - 5 - 20 - 13 - 4 - 16 - 2 - 5 - 3 mesto ob Volgi;
21 - 7 - 20 - 6 - 5 - 17 mesto ob Dravi;
1 - 9 - 20 - 8 - 13 - 4 kraj na Goriškem;

Šifrirana anekdota

Nekdo 1-2 - 3 4 5 6 7 6 8 - 6 5 9 10 11 12 11 2 8 6 - 13 6 14 6 1 - 9 15 6 - rad 8 2 4 2 - 16 2 17 10 14 2 - „11 12 - 3 4 5 6 7 6 17 1 2 - 1 2 vprašanje 10 8 2 4 18 6“ - 1 2 - 12 19 20 12 3 12 5 9 8 - 15 12 19 5 9 1 6 17

5 - 6 - 3 - 9 - 10 - 18 - 12 - 13 - 4 - 4 kraj v Vipavski dolini;
9 - 11 - 12 - 13 - 4 - 7 kraj pri Trstu;
1 - 19 - 14 - 20 - 5 mesto v Bosni.

Premikalnica

blokada dotacija repertoar gosonica areopag

Premikaj te besede v vodoravni smeri tako, da dobiš v treh navpičnih vrstah imena treh mest; prvo leži v Ukrajini, drugo v Istri tretje v Grčiji.

Razni kraji

Povejte, kje je

1. cerkveni stolp, ki stoji poševno;
2. „Bela hiša“;
3. Kalimegdan;

4. Prater;
5. „Zimska palača“;
6. Hradčani;
7. „Invalidski dom“;
8. Hagia Sofia;
9. Kolosej;
10. grad Sans Souci;

Beslo našega časa

E J D B E

U E O M T

L O U S L

J K I J M

I T O E Z

Reševalcem

Tokrat je zopet manj rešitev, zato tudi žreb ni imel posebnega dela. Ker je zadnjič pomotoma izostala, objavljamo danes rešitev „Napeva“
NAPEV: Rešitelj svetu bode naj Slovan! (Ta verz Josipa Stritarja dobimo, ako vzamemo najprej črki pod najvišjo noto, nato črke pod notami naslednje višine itd.)

Izid žrebanja:

- I. Simonič Stanko, Opčine pri Trstu.
- II. Mežek Marta, Trst, S.M. Madd. Sup. 145.
- III. Škerlavaj Danjlo, Milan, Via Petrarca 7.

Rešitev ugank št. 8

Iz umelnosti. 1. O Gorskem vencu se nezanemlje poučis v Ljudskem tedniku št. 57, str. 7. 2. Slavn slika Leonarda da Vincija. 3. Tako se imenuje Čajkovskega VI. simfonija. 4. Ep starogrškega pesnika Homerja; ime po glavnem junaku Odiseju. 5. Groharjeva slika (glej Ljudski tednik št. 59 str. 7). 6. Puškinova pesnitev in opera Čajkovskega 7. Zupancičeva pesem. 8. Znana Rembrandtova slika, 9. Beethovnova III. simfonija. 10. Kip Michelangela.

Številčnica

Samot, okoli lapuh, orači, Hubaj, omelo, voden. — V prvem stolpcu dobimo ime sovjetskega pisatelja: Šolohov in v zadnjem njegov roman Tihj Don.

Križanka. Vodogavno: 1. slo; 4. Grk; 7. ura; 10. rep; 11. lev; 12. jok; 13. drevo; 15. adept; 17. Kobarid; 18. Avala; 20. tualo; 23. do; 24. os; 25. Odesa; 28. emaka; 30. Skradin; 31. beton; 33. stopa; 36. ime; 37. ide; 39. ton; 40. tat; 41. mak; 42. ara.

Navpično: 1. srd; 2. ter; 3. epeka; 4. globa; 5. re; 6. kvart; 7. ujeta; 8. rop; 9. akt; 14. Volosko; 16. dinamit; 18. Ado; 19. vod; 21. lok; 22. osa; 26. estef; 27. Armin; 28. odsek; 29. Aneta; 31. bit; 32. Ema; 34. por; 35. Ana; 38. da.

Skrit pregovor

ReBRO, navIDEz, sKElet, geJŠa, BerHIOz, preDPust, izdELAti, tropiNa, grAJa, homEOpat, razBRzdan, iEKord, LJubljana, polIVati, pobEGniti, bAJta, zeREZnica, sLIKati, merjASec, jeTRa, žUPap, Pregovor: Bridkejši od pelina je obrekljivega jezika trup.

Vremenska napoved. Ako sušca gimi, dobra letina prihiiti.

Šifrirana anekdota „Dajte mi za dvajset lir strupa“ je zahteval Škot v lekarni.

„Damo vam lahko kvečjemu za petdeset lir.“

„Potem pa ostanem raje pri življenju“, je odgovoril Škot.

Posetnica: Knjigovodja

Odgovorni urednik J. Koren

Svat mogoče ne bo tako lahka. Tukaj je namreč treba vsak lik tako razdvojiti z ravnim rezom, (črto), da se bo dal iz obeh delov zložiti kvadrat. (Prerišite si like na drug papir in potem se ložite...)

Kupon št. 11

za nagradno tekmovanje Ljudskega tednika

Pasquinelli

*Najprej je bila fašistka,
potlej šele teroristka,
je nato bila devica,
na vse zadnje pa norica.
Kdaj nastale so vrzeli
v mozgu slavne Pasquinelli?
Od tedaj, ko med fašiste
se vpisala je, več bistre
ure, reva, ni imela,
ker je že tedaj zblaznela.*

POGOVORI Š CESTE

A: Dobro jutro! Je kaj novega?
B: Nič.

A: Kako: nič? Saj sem bral
v današnjih časopisih, da so bili
ponoči vlomilci na vseh kon-
cih mesta pridno na delu.

B: Oprostite, to za Trst ven-
dar ni nič novega!

A: Ali še vedno večerjate v
restavraciji?

B: Nič več.

A: In zakaj ne?

B: Če bi bilo tako dobro, kot
je drago in če bi bilo tako poc-

ni kot je malo, bi že jedel, ker
bi bilo poceni in dosti.

A: Ali je Truman spet kaj
govoril?

B: Oprostite, Truman pa nič
več ne govori, odkar je pričel la-
jati na zaveznike.

A: Zakaj so Amerikanci po-
stavili kip Svobode tako, da kaže
Ameriki hrbet?

B: Zato, da Svoboda ne vidi,
kaj se dogaja za njenim hrbtom.

Svoji k svojim

TRIESTINA - FIORENTINA

Kljub neodločnemu rezultatu je na nedeljski tekmi med Trie-
stino in Fiorentino končno zmagala civilna policija.

Protest

Ker smo zvedeli, da imenujete
Vaše mesto drugi Sanghaj, Vam
tozačevno pošljamo oster pro-
test. Spričo izredno razvite ta-
jinske in vlomilske obrtj v Va-
šem cenjenem mestu, protesti-
ramo, da bi se zapostavljali ter
zahtevamo, da se sedaj Trst na-
ziva Prvi Sanghaj.

Vdani Sanghajci.

Blagor ubogim!

Pred dnevi smo slišali spet gio-
vinezzo,

Par batjn vmes padlo je za in-
termezzo.

V memento omenjamo temu
deruhu

le znani rek: „Blagor ubogim
na duhu!“

Tatinski avto

Avtomobilske gume so zapelji-
va stvar za ljubitelje tuje lastni-
ne. Pa so se trije uzmovičji do-
menili, da si jih oskrbijo. Zasl-
dilji so avtomobil, ki prénocuje
vsako noč na dvorišču za viso-
kim zidom. Pripravili so si po-
trebno orodje za sezuvanje av-
tomobila, pristavili do zidu le-
stev, odložili čevlje in kar naj-
tiše prilezli do gum na avto-
mobilu. A tale avto ni bil
navaden avto, ta avto je imel
smisel za samoobrambo. Ko so
ga namreč tatovi privzdignili,
je zaklical na pomoč. Strašno je
začutil v gluho noč. Pozneje so
ugotovili, da je imel kontakt na
hupi pokvarjen in se je ob pre-
miku sprožil. Skratka, avto se je
strašansko zadr! Daleč naokrog
je bilo slišati njegove obupne
klice. Vsa okna na sosednjih hi-
šah so se odprla in radovedne
zaspalne butice so se spraševale,
kaj to pomeni. Končno se je pre-
budil tudi nočni čuvaj, ki je po
službeni dolžnosti spal kot kan-
non in pohitel na dvorišče. A ta-
tov ni več našel. Avto se jih je
sam ubranil. Popihali so jo tja,
očkoder so prišli, ne da bi avto-
mobilu kaj prizadejali. Pač pa
so v naglici pustili na dvorišču
celo vse svoje orodje z lestvijo
vred. Tako se je to noč zgodilo,
da tatovi niso oropali avtomobi-
la, temveč je avtomobil oplenil
tatove.

Znašel se je

Na cesti je nagovoril nezna-
nec lepotic: „Gospodična, ka-
ko vam je ime?“ Jezno ga je
pogledala preko rame in zasika-
la: „Šema.“ Na to pa on: „A,
tako! In kako se pišete?“

Leta 3.947. v Grčiji

— Gospodje poslanci, javljam vam veselo vest, da smo danes
izplačali Americancem zadnji obrok dolga, ki so ga naši predniki
tam narečili pred 2000 leti.

Pasquinellijeva pri psihiatru

— In če vas uvjedenno spozna-
mo za neumno, ali vas bo to spa-
metovalo, da v bodoče ne boste
več streljali angleških genera-
lov?

PLAKATI

So izšli plakati:
„Naj živi fašizem!“
Kdo jih je nalepil?
Ljubi fanatizem!

Tamkaj ob plakata
psiček se je ustavil,
dvignil desno nogo
in — potrebo opravil..

Anglo-amerikansko.

V nek tržaški bar so pred dne-
vi povabili ameriškij vojaki
dve gospodični na liker in torte.
Ko so se dobro najedli in napili,
so Amerikanci izginili, ne da bi
plačali račun. Na vprašanje po-
licajja, ki ga je lastnik poklical
na pomoč, zakaj da ni pazil na
goste, je krčmar odgovoril: „Se
sanjalo se mi ni, da bodo Ame-
rikanci izginili — po angleško.“

Ni povedal

Umberto Caluso je v svojem
članku v listu „Umanità“ zelo
povzdigoval nekdanjega papeža
Pija XII. O njem je napisal, da
ga smatra za največjega papeža
tega stoletja. — Koliko centime-
trov meri ta največji papež v vi-
šino, pa Caluso ni omenil.

Velika razlika

Tine: Kakšna je razlika med
ekspresionistično sliko in ekspres-
kavo?

Tone: Tj povej, jaz ne vem.
Tine: Velika razlika je. Eks-
press-kavo lahko popiješ, z eks-
presionistično sliko pa ne veš, kaj
bi naredil.

Upravičena zahteva

Ko je španski terorist Franco
zvedel za govor ameriškega zu-
nanjega ministra Deana Ache-
sona, v katerem trdi, da hoče A-
merika s posojilom samo podpre-
ti „demokratski vladi“ Turčije
in Grčije, je nemudoma brzoglavno
zahteval, da tudi njemu Ameri-
kanci nakažejo nekaj milijonov.
Upravičenost svoje zahteve ut-
emeljuje s tem, da je tudi njego-
va vlada vsaj toliko demokratič-
na kot grška, če ne celo bolj.

Med ribiči

A: Si kaj ujel?
B: Sem.
A: Kaj pa?
B: Slona.
A: Tj si neumen. Saj vidim,
da je riba.
B: Če vidiš, da je riba, kaj
pa potem sprašuješ.

Tržaška zgodba brez besed

